

**YEREL HALKIN TERMAL TURİZMİN ETKİLERİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: HAYMANA İLÇESİ ÖRNEĞİ**

**2020
YÜKSEK LİSANS TEZİ
COĞRAFYA ANA BİLİM DALI**

MURAT ÇAKIR

Prof.Dr. Fatih AYDIN

**YEREL HALKIN TERMAL TURİZME YÖNELİK
GÖRÜŞLERİ: HAYMANA İLÇESİ ÖRNEĞİ**

MURAT ÇAKIR

Prof.Dr. Fatih AYDIN

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Coğrafya Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır

KARABÜK

MART 2020

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	1
TEZ ONAY SAYFASI.....	4
DOĞRULUK BEYANI	5
ÖNSÖZ	6
ÖZ.....	8
ABSTRACT.....	9
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ.....	10
ARCHIVE RECORD INFORMATION	11
KISALTMALAR	12
GİRİŞ	13
Türkiye’de Termal Turizm.....	21
ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ.....	24
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	26
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	26
1. BİRİNCİ BÖLÜM.....	28
HAYMANA İLÇESİNİN FİZİKİ COĞRAFYASI	28
1.1. Haymana İlçesinin Coğrafi Konumu	28
1.2. Çalışma Sahasının Jeolojik Özellikleri.....	29
1.2.1. Üst Jura-Alt Kretase	29
1.2.2. Üst Kretase	30
1.2.3. Paleosen-Alt Paleosen.....	30
1.2.4. Üst Paleosen	30
1.2.5. Üst Paleosen-Alt Eosen.....	30
1.2.6. Orta Eosen.....	31
1.2.7. Neojen	31
1.2.8. Kuaterner	31
1.2.9. Volkanik Kütleler	31
1.2.10. Tektonizma.....	31
1.3.Çalışma Sahasının Jeomorfolojisi.....	32
1.3.1. Dağlık Alanlar.....	33

1.3.2. Tepelik Alanlar	33
1.3.3. Plato Alanları	33
1.3.4. Vadiler	34
1.4.Çalışma Sahasının İklim Özellikleri.....	35
1.4.1.Sıcaklık	35
1.4.2.Yağış.....	37
1.5.Çalışma Sahasının Toprak Özellikleri	38
1.6.Çalışma Sahasının Bitki Örtüsü	41
1.7. Çalışma Sahasının Hidrografik Özellikleri	43
2.BÖLÜM	46
HAYMANA İLÇESİ'NİN BEŞERİ COĞRAFYASI	46
2.1.Nüfus.....	46
2.1.1.Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı	48
2.2.Yerleşme.....	49
2.2.1.Yerleşmenin Tarihçesi.....	49
2.2.2.Kırsal Yerleşmeler	51
2.2.3. Şehir Yerleşmeleri	51
2.3.Ekonomik Faaliyetler.....	52
2.3.1.Tarım	52
2.3.2.Hayvancılık	53
2.3.3. Ulaşım	54
2.3.4. Turizm	54
2.4. Haymana'da Termal Turizm	55
2.4.1. Haymana Kaplıcaları:.....	55
2.5.Haymana'da Bulunan Termal Tesisler	57
2.5.1. Midas Hotel	57
2.5.2. Doktor Saraçoğlu Termal Otel.....	58
2.5.3. Ürofiz Termal Otel	59
2.5.4. Ravza Termal Otel	59
2.5.5. Adıgüzel Termal Otel.....	60
2.5.6. Doktorun Oteli	60
2.5.7. Grannos Thermal Hotel & Convention Center	60
2.5.8. Cincime Sultan Termal Oteli.....	61

2.5.9. Hayme Termal Otel	62
2.5.10. Son Kale Haymana Termal Otel	62
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	63
3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	63
3.1.Araştırma Modeli	63
3.2. Evren ve Örneklem	64
3.3. Veri Toplama Aracı	65
3.3.1. Termal Turizm Ölçeği.....	65
3.3.1.2. Ölçeğin Geçerliliğine İlişkin Bulgular	66
3.3.2. Madde Ayırt Ediciliği.....	69
3.3.3. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular	70
3.3.4. Yarı yapılandırılmış görüşme formu	71
3.3.4.1. Yarı yapılandırılmış veri toplama aracının geçerlilik ve güvenilirliği	72
3.4. Verilerin Analizi	73
3.4.1. Nicel Verilerin Analizi.....	73
3.4.2. Nitel Verilerin Analizi	74
4.BULGULAR	74
SONUÇ VE TARTIŞMA	86
ÖNERİLER	88
KAYNAKÇA	90
TABLOLAR LİSTESİ	95
ŞEKİLLER LİSTESİ	96
HARİTALAR LİSTESİ	97
FOTOĞRAFLAR LİSTESİ	98
EKLER	99
ÖZGEÇMİŞ	102

TEZ ONAY SAYFASI

Murat ÇAKIR tarafından hazırlanan “YEREL HALKIN TERMAL TURİZME YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: HAYMANA İLÇESİ ÖRNEĞİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Fatih AYDIN

Tez Danışmanı, Coğrafya Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Coğrafya Anabilim dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 20/01/2020

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Prof. Dr. Turhan ÇETİN (Gazi Üniversitesi)

Üye : Prof. Dr. Fatih AYDIN (Karabük Üniversitesi)

Üye : Doç. Dr. Osman ÇEPNİ (Karabük Üniversitesi)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans/Doktora tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı herhangi bir yola tevessül etmeden yazdığımı, araştırmamı yaparken hangi tür alıntıların intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme araştırmamda yer vermediğimi, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yapıldığını beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Murat ÇAKIR

İmza :

ÖNSÖZ

Turizm, bireylerin para kazanmak ve siyasi bir amaç dışında bir yerden başka bir yere en az bir gece konaklamak şartıyla yaptığı yer değişikliklerinin tamamıdır. Özellikle 2.Dünya savaşının ardından bozulan ilişkileri ve ekonomileri düzeltmek amacıyla bu faaliyet artmış ve çeşitlenmiştir. Turizm türlerinden olan sağlık turizmi ise insanların bozulan sağlıklarını alternatif yöntemlerle yeniden kazanmasını amaçlayan etkinliklerin tümüdür. Sağlık turizmi içerisinde yer alan kaplıca ya da termal turizm ise yer altından çıkan sıcak mineralli suyun insan sağlığının düzeltilmesinde zinde ve dinç bir vücuda sahip olmak maksadıyla çeşitli alanlardaki tesisleri belirli bir süreliğine ve uzman gözetiminde bireylerin ziyaret etmesi sonucunda ortaya çıkmıştır. Türkiye genç oluşumlu bir arazi yapısına sahip olması ve birçok fay hattı barındırması nedeniyle termal sular açısından oldukça yüksek potansiyele sahiptir. Bu çalışmada ise kaplıcalar yönünden zengin olan Haymana ilçesi incelenmiştir. Çalışmada Haymana halkının termal turizm ile ilgili görüşleri alınmış, sorunlar saptanıp çözüm yolları coğrafi bakış açısıyla sunulmuştur.

Bu araştırma süreci boyunca hem bu konuyu çalışmaya hem her motivasyonumu kaybettiğimde beni tekrardan çalışmaya ikna eden çok kıymetli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Fatih AYDIN'a sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca yüksek lisans süreci boyunca benden desteklerini esirgemeyen çok kıymetli hocalarım Prof. Dr. Ünal ÖZDEMİR'e, Doç. Dr. Osman ÇEPNİ'ye ve Dr. Öğr. Üyesi Muhammed ORAL'a, lisans diplomamı aldığım günden bu yana desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. Turhan ÇETİN'e, Prof. Dr. Ufuk KARAKUŞ'a, Doç. Dr. Bülent AKSOY hocalarıma teşekkür ederim. Bu çalışmanın saha araştırmasında en başından sonuna kadar yanımdan hiç ayrılmayan kıymetli büyüğüm Mevlüt BULAT'a, çalışmayı yapmamda desteklerini esirgemeyen Murat KARAGÖZ ve Resul DEMİRCİOĞLU'na, fikir ve telkinleriyle destek olan Emre DURAN ve İbrahim HİMMETOĞLU'na, verilere ulaşmada, Haymana'daki bazı süreçlerin kolaylaşmasında yardımcı olan Haymana Belediye Başkanı danışman ve özel kalem müdürü Alpaslan ATCI'ya ve kıymetli hocam Alpaslan KÖSE'ye, tezin yazım aşamasında tecrübeleriyle yardımcı olan İsmail ÜNLÜ'ye ve yüksek lisans süresince desteğini yardımını ve telkinlerini hiç esirgemeyen kardeşim Özgür GÖKMEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bugünlere gelmemde desteklerini hiç esirgemeyen değerli aileme sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Haymana ilçesinin termal turizm potansiyelini ve yerel halkın termal turizm konusundaki tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemektir. Çalışmada karma araştırma modeli kullanılmıştır. Karma araştırma modelinin kullanıldığı bu araştırmaya Haymana ilçe 250 kişi katılmıştır. Veri toplamak amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen “Termal Turizm Ölçeği” yarı-yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Nicel verilerin analizinde SPSS 23.00 paket programı kullanılırken nitel verilerin analizinde içerik analizinden yararlanılmıştır. Çalışmanın sonucunda katılımcıların büyük çoğunluğu; termal turizm faaliyetlerinin Haymana’ya ekonomik anlamda refah getirdiğini, yeni iş alanları sağladığını ve yatırımları arttırdığını belirtmişlerdir. Yerel halkın Haymana’da termal turizmin sorunlarına ilişkin görüşlerinde tanıtımın ve ilçedeki termal tesislerin yetersizliği, halkın turizm konusunda bilinçsizliği ve ilçede sosyal yaşam merkezlerinin yetersizliği ön plana çıkmıştır. Katılımcılar Haymana’da termal turizmin geliştirilmesi için yatırımların arttırılmasını, tanıtım ve reklam faaliyetlerine daha fazla önem verilmesini, termal tesislerin hem nicelik hem de niteliksel anlamda iyileştirilmesini, ilçede sosyal alanlarının sayısının arttırılmasını ve halkın termal turizm konusunda bilinçlendirilmesini ifade etmişlerdir. Katılımcılar termal turizmin ilçede nüfusu arttıracığı ve göçü önleyeceğini, ekonomik olarak daha hareketli bir ortamın oluşacağını ve bu durumun esnafa katkı sağlayacağını, işsizliğin nispeten azalacağını, alternatif bir turizm merkezi olacağını ve halkın kültürel anlamda gelişeceğini düşünmektedirler. Bu bağlamda termal turizmin geliştirilmesi için Haymana İlçesi’nin çevre yerleşim alanları ile ulaşım imkanlarının arttırılması, mevcut tesislerde çalışanların yabancı dil düzeyinin arttırılması, mevcut tesislerin restore edilip daha modern bir görünüm kazanması ve tesislerde termal turizm konusunda eğitim görmüş ve alanında uzman bireylerin çalıştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Haymana; Termal Turizm, Turizm Coğrafyası

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the thermal tourism potential of Haymana district and the attitudes of local people about thermal tourism in terms of various variables. The mixed research model was used in the study. 250 people participated in this study, which is a mixed research model. A semi-structured interview form developed by the researcher for the purpose of collecting data was applied. While SPSS 23.00 package program was used in the analysis of quantitative data, content analysis was used in the analysis of qualitative data. As a result of the study, the vast majority of the participants; They stated that thermal tourism activities brought prosperity to Haymana economically, provided new business areas and increased investments. In the views of the local people about the problems of thermal tourism in Haymana, the insufficiency of publicity and thermal facilities in the district, the unconsciousness of the people about tourism and the insufficiency of social life centers in the district came to the fore. Participants stated that in Haymana, increasing the investments for thermal tourism, attaching more importance to promotion and advertising activities, improving thermal facilities both quantitatively and qualitatively, increasing the number of social areas in the district and raising awareness of the public about thermal tourism. The participants think that thermal tourism will increase the population in the district and prevent migration, an economically more active environment will occur and this will contribute to trades, unemployment will decrease relatively, it will be an alternative tourism center and the people will develop culturally. In this context, it is thought that in order to improve thermal tourism, it is necessary to increase the transportation opportunities with the surrounding settlements of Haymana District, to increase the foreign language level of the employees in the existing facilities, to restore the existing facilities and gain a more modern appearance, and to employ individuals who have been trained in thermal tourism in the facilities and employed.

Keywords: Haymana; Thermal Tourism; Tourism of Geography

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Yerel Halkın Termal Turizme Yönelik Görüşleri: Haymana İlçesi Örneği
Tezin Yazarı	Murat ÇAKIR
Tezin Danışmanı	Prof. Dr. Fatih AYDIN
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	20/01/2020
Tezin Alanı	Coğrafya
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	102
Anahtar Kelimeler	Haymana, Termal Turizm, Turizm Coğrafyası

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Local People's Views on Thermal Tourism: The Case of Haymana District
Author of the Thesis	Murat ÇAKIR
Advisor of the Thesis	Prof. Dr. Fatih AYDIN
Status of the Thesis	Master Degree
Date of the Thesis	20/01/2020
Field of the Thesis	Geography
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	102
Keywords	Haymana, Thermal Tourism, Tourism Geography

KISALTMALAR

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

MGM : Meteoroloji Genel Müdürlüğü

KM : Kilometre

°C : Santigrat Derece

LT : Litre

SN : Saniye

pH : Potansiyel Hidrojen

GİRİŞ

Uluslararası Bilimsel Turizm Uzmanları Birliği (AIEST)'ne göre turizm; insanların sürekli olarak kaldıkları, çalıştıkları ve gündelik hayatlarını geçirdikleri ortamın dışına yaptıkları yolculuklar ve bu ortamlardaki, genelde turizm tesislerinin verdiği hizmetlerden ve mallardan faydalanarak, kısa bir süreliğine konaklamalarından ortaya çıkan olaylar ve ilişkilerin tamamıdır (Kozak, 2006). Turizm olayına dahil olmada; merak duygusu, dini inançlar, mesleki seyahatler, hastalıklardan kurtulma, dinlenme, farklı eğence türleri, kültürel geziler, yeni tecrübeler edinme, yakın akraba ve dost ziyareti, kongre, seminerlere dahil olmak gibi sebepler en önemli misyonlardır (Soykan, 2004). Bu zaman içerisinde kişilerin maddi kazanç elde etme, siyasi ve askeri amaç gütmemeleri ve gittikleri yerde en az bir gece kalmaları gerekmektedir.

Turizm alanındaki gelişmelerde gelişmiş ülkelerinin payları oldukça önemlidir. Çünkü Şehir hayatından bunalan bireyler, dinlenmek, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak vb. nedenlerle farklı ortamlar veya rekreasyon sahaları aramışlardır. Özellikle 2.Dünya Savaşı'ndan sonra turizm ekonomisinin önemi artmıştır. Bu zaman diliminden sonra turizm sektörünü büyüten devletler, bütçe açıklarının kapatılmasında turizm sektöründen elde ettikleri maddi kazançlardan ciddi bir Şekilde faydalanmışlardır. Sonuç olarak yaşadığımız süreç içerisinde de Türkiye için bu durum söz konusudur. Turizm, dış ticaret açığının kapatılmasında oldukça önemli pay sahibidir.

Turizmin ortaya çıkışı eski çağlara kadar dayanmaktadır. Eski ağlarda turizm etkinlikleri daha çok dini, sağlık ve çeşitli sebeplerle gerçekleşmiştir. Yeniçağın başlarında ise keyif için ve tatil amacıyla gerçekleştirilen seyahatlerin önemi fazlalaşmıştır. Daha çok yüksek gelir düzeyine sahip bireylerin kaplıcalara ve deniz kıyılarına yaptıkları seyahatler önem kazanmaya başlamıştır (Doğanay, 2001).

2018'de dünyada turist sayısında ve turizmden maddi kazanç elde etmede ilk 14 ülkenin sıralaması aşağdaki tabloda gösterilmiştir. Bu tabloya göre Türkiye'yi ziyaret eden yabancı turist sayısında Türkiye 8. sırada, turizmden elde edilen maddi kazançta ise 14. sırada yer almaktadır. Türkiye 2018 yılında turizmden 25,7 milyar dolar kazanç elde etmiştir. Türkiye'ye 2018 yılında gelen yabancı turist sayısı ise 46,7 milyon kişidir (Tablo 1)

Tablo 1: Ülkelere Göre Turist Sayısı ve Turizm Gelirleri (2018)

	Ülkeler	Milyon	% Pay	Ülkeler	Milyar USD	% Pay
1	Fransa	93.6	6.7	ABD	215.5	16.1
2	İspanya	82.6	5.9	İspanya	70.3	5.2
3	ABD	82.2	5.9	Fransa	64.7	4.8
4	Çin	62.1	4.4	Tayland	62.0	4.6
5	İtalya	61.2	4.4	U.K.	47.9	3.6
6	Türkiye	46.7	3.3	İtalya	46.7	3.5
7	Meksika	41.7	3.0	Avustralya	46.5	3.5
8	Almanya	39.0	2.8	Çin	42.4	3.2
9	Tayland	38.2	2.7	Macao	41.3	3.1
10	U.K.	35.7	2.5	Almanya	41.0	3.1
11	Avusturya	30.8	2.2	Japonya	40.6	3.0
12	Japonya	31.3	2.2	Hong Kong	37.5	2.8
13	Yunanistan	30.1	2.1	Hindistan	30.3	2.3
14	Hong Kong	29.2	2.1	Türkiye	25.7	1.9
	Dünya Toplamı	1,403.0	100.0	Dünya Toplamı	1,340.0	100.0

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü*

Turizm etkinlikleri gerçekleşirken ülkeler ve buldukları bölgelere ait yapılan araştırmalarda 1950’li yıllardan beri turizmde ciddi artışların gerçekleştiği ve bu artışın beraberinde birçok ekonomik faaliyet koluna azımsanmayacak ölçüde katkı sağladığı bilinmektedir. Özellikle Türkiye’nin de içinde yer aldığı gelişmekte olan ülkeler ve diğer dünya ülkelerinin son yıllarda ekonomik kaynaklarının önemli bir kısmını turizm sektörü oluşturmaktadır. Sanayinin yoğun olduğu gelişmiş ülkelerde insanlar, mevcut sağlıklarını koruma, kaliteli vakit geçirme, farklı etkinlikler içerisinde yer almak amacıyla termal turizme dahil olmaktadır. Kaplıca turizmine katılan turistlerin genel anlamda gelir durumları standartların üzerinde olması, gezip eğlenme amacıyla değil de tedavi amacıyla geldikleri için kür sürelerinin en az 14-21 gün arasında olması nedeniyle konaklama süreleri fazla ve elde ettirdikleri maddi kazancın fazla olması, bunların dışında turizm çeşitliliğini arttırması nedeniyle kaplıca turizmi oldukça önemlidir. Gelir düzeyi fazla olan bu ziyaretçilerin küresel ölçekte turizmin önemli payını oluşturan kıyı turizminden daha farklı beklentilerinin de olduğu gözle görülür şekilde gözlenmektedir. Sonuç olarak kaplıca turizmine önemli ölçüde yatırım yapmış olan ülkeler ziyaretçilerin gereksinimlere karşılık veren kaplıca tesislerden ciddi

* Tablo 1’de verilen turist sayıları, yerli ve yabancı toplam turist sayısını ifade etmektedir.

anlamda gelir elde etmekte ve önemli ziyaretçi sayılarına ulaşmaktadırlar. Batı Avrupa ülkelerinin dışında Macaristan, Japonya, İsrail gibi kaplıca turizmine yatırım yapmış ülkelerde sağlık poliçelerinin de katkısı ile kaplıca turizmi daha fazla insan sayısına hizmet verir duruma gelmiştir (Çetin, 2010).

Türkiye termal kaynak potansiyeli açısından Avrupa ülkelerinin önünde olmasına rağmen sağlık turizmi amacıyla gelen turist sayısında Avrupa ülkelerinin gerisinde kalmıştır. Türkiye'de kaplıca turizmi geleneksel hamam ve kaplıca kültürünün ötesine geçememiştir (Kozak, 1996). Termal tesislerin birçoğunda kaplıca turizminin tercih edilmesine neden olan temel kür uygulaması için gerekli koşullar yok ya da yetersizdir. Mevcut tesislerde yer alan kür uygulamalarında ise büyük eksiklikler bulunmaktadır. Bunların dışında termal tesislerde kür uygulamalarını yapacak olan personelin ya eğitimi yetersiz ya da sayısı yetersizdir.

Tablo 2:Türkiye'nin 2009-2018 yılları Yabancı Ziyaretçi Sayısı ve Turizm Geliri

YILLAR	Yabancı Ziyaretçi	Yıllık Değişim (%)	Turizm Geliri (Milyar USD)
2009	27,347,977	3.5	25,064
2010	28,510,852	4.3	24,930
2011	31,324,528	9.9	28,116
2012	31,782,832	1.5	29,007
2013	34,910,098	9.8	32,309
2014	36,837,900	5.5	34,306
2015	36,244,632	-1.6	31,465
2016	25,352,213	-30.0	22,107
2017	32,410,034	27.8	26,284
2018	39,488,401	21.8	29,513

Kaynak. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2018[†]

Sağlık turizmi; sağlıkları ile ilgili problemler yaşayan ya da var olan sağlık durumunu korumak ve iyileştirmek amacıyla belirli süreliğine yaşadıkları yerden bu tedavileri alabilecekleri yerlere seyahat eden bireylerin, bu kaynaklardan faydalanarak amaca uygun şekilde tedavi olmaları durumudur. Hedef kitlenin sağlığı ile ilgili problemleri olan ya da sağlığına dikkat eden insanlardan oluşması dolayısıyla sağlık turizmi, turizm sınıflandırılması içerisinde özel bir yere sahiptir. Sağlık turizminin temelini oluşturan kaplıca suları, coğrafi şartlar ve kaplıca endikasyonları teşkil etmektedir (Çetin, 2010). Sağlık amaçlı turizm; termal turizm, medikal turizm, SPA (Sudan Gelen Sağlık) gibi çeşitlerden oluşmaktadır (Özbek, 2009).

[†] Tablo 2'de verilen turist sayıları yalnızca yabancı turist sayılarını ifade etmektedir.

İnsanların turizm etkinliklerine katılmalarındaki en önemli faktörlerden biri de hiç şüphe yok ki sağlık olarak görülmektedir. Bu faktör zaman zaman kaybedilen sağlığa tekrar kavuşmak, zaman zaman da var olan sağlığı muhafaza etmek için gerçekleştirilmektedir. Kaplıca turizmi, içerisinde bazı mineralleri ihtiva eden, sıcaklığı 20°C'den fazla olan jeotermal kaynakların zindeleşme, dinlenme ve sağlık bulma amaçlarıyla değerlendirilmek için inşa edilmiş tesislere gerçekleştirilen hareketi ifade eder.

İnsanlar çok uzun yıllardan beri geleneksel bir şekilde çeşitli rahatsızlıklardan kurtulup sıhhat bulmak için termal kaynaklardan yararlanmaktadır. Termal suların ihtiva ettiği bazı mineraller ve tuzların barındırdığı özelliklerin durumuna göre birçok rahatsızlığın tedavisinde, sinir ve kas bozuklukların tedavisinde, bedenin önceki dinçlik ve gücünü yeniden elde etmesinde etkili olduğu tıbbi olarak kabul edilmektedir (Şahin, 2007). Bu durumdan dolayı termal turizm sağlık turizmi içerisinde değerlendirilmektedir.

Avrupa Kaplıcalar Birliği'nin hazırladığı rapora göre 2004'te kaplıca turizmi amacıyla Macaristan ve Almanya'ya 10 Milyon, Rusya'ya 8 Milyon, Fransa'ya 700 Bin, İsviçre'ye 800 Bin ve İspanya'ya 400 Bin kişi gitmiştir. Japonya'daki Beppu şehrine bir yıl içerisinde 12-13 Milyon kişi termal turizm amacıyla gitmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Arkansas'a 55 bin kişinin faydalanabileceği termal tesisler yapılmıştır ve Hawaii takım adalarındaki turizmin tüm yılı kapsamı maksadıyla kaplıca sularından faydalanılmış ve yeni inşa edilen tesisler ile termal turizmin ön plana çıkacağı uygulamalara başlanmıştır. Bu ülkelerde tıp teknolojisinin gelişmesinin yanında alternatif tıbbı yönelim ve sosyal güvenlik sisteminin de desteklemeleri ile birlikte termal turizmin önemi giderek artmaktadır. Termal turizme bu şekilde yatırım yapan ülkelerde turizm gelirlerinin büyük kısmını termal turizm oluşturmaktadır (Şahin, 2007). Amerika'da Kızılderili geleneklerinden bugüne taşınan termal turizm için yapılmış 210 tane kaplıca mevcuttur. Bu kaplıcalar yılda 4,5 Milyon kişiye hizmet vermektedir. Bu durum da kaplıca turizminin dünyada yükselen bir çizgiye sahip olduğunu göstermektedir (Yücel, 2003). Anadolu topraklarında da Hititlilerden günümüze kadar geleneksel tarzda devam ettirilen kaplıca turizmi son yıllarda hem toplumun hem de yatırımcıların ilgisiyle beraber oldukça önemli bir yere gelmiştir. Türkiye'nin de dünyada bir çıkış yapan termal turizm yöneliminden önemli bir pay

alabilmesi, bu konuda yatırım yapan ülkelerle rekabet edebilir hale gelmesine bağlıdır (Kaşlı, 2006). Türkiye’de gerek Bakanlık gerekse yerel belediyelerce işletme izni verilen birçok tesis vardır. Bu belgeleri almış tesislerin büyük bir çoğunluğu çağdaş anlamda termal turizm hizmeti verememektedir.

Kentleşme ve sanayileşmenin etkisiyle toplumun sağlığının bozulması kaçınılmazdır. Doğal kaynakların kirlenmesi, gıdaların organik olmaktan uzaklaşması, yoğun çalışma hayatı, stres ve bazı problemler neticesinde bireyler yoğun sağlık sorunları yaşamaktadır. Vücutlarında fiziksel problemler oluşan bireylerin çalışma hayatında verimlilikleri düşmektedir. Ortaya çıkan bazı sorunların giderilebilmesi ve çalışan bireylerin üretkenliklerinin daha üst seviyeye çıkması için kaplıcalara daha fazla gelmeleri ve bu konuda desteklenmeleri gerekmektedir.

Termal turizm, sağlık turizmi içerisinde değerlendirilmekte ve kaplıca turizmi olarak da adlandırılmaktadır. İçerisinde erimiş mineral ihtiva eden yer altı sularının fiziksel rahatsızlıklar yaşayan bireylerin tedavi edilmesi amacıyla bazı endikasyonların kullanımıyla oluşan bir uygulamalar bütünüdür (Kozak vd. 2006). Doğal olarak belirli bir sıcaklıkta yerüstüne çıkan ve içerisinde minareler bulunduran şifalı sular veya şifalı çamur buharlarının bulunduğu alanlarda ve bu alanlara özel iklim koşulları içerisinde gerçekleştirilen turizm türü olarak da tanımlanabilir (Tuncel ve Doğaner, 1992).

Termal turizmin sunduğu hizmetlerden bazıları;

- Termal tesislerde insanı sağlığına kavuşturmak,
- Turizmin sunduğu farklı aktivitelere imkân vermesi,
- Diğer turizm çeşitleriyle kolay bütünleşerek bölgede dengeli bir turizm gelişimini sağlar,
- Turizmi tüm yıla yayma imkânı sunar,
- Yapılan yatırımlarla tedavi merkezlerinin kurulmasının yanında geri dönüşü yüksek maddi kazançlar elde ettirir,
- Yüksek oranda istihdam oluşturulmasıdır (Piri, 2009).

Geçmiş dönemlerde yalnızca hamam tarzında binalar varken bugün ihtiyaçlara cevap vermek, daha fazla gelir elde etmek, insanların gerçek anlamda sağlıklarına kavuşması, dünya çapındaki turizm potansiyelinden hak ettiği payı alabilmesi amacıyla tesislerin kaliteleri artmış, daha modern ihtiyaçların karşılanması için profesyonelce

mimari tarzları kullanılmış ve tedavi için alanında uzman kişilerin bu tesisler içerisinde kendilerine ayrılmış kısımlarda gerekli hizmetleri vermek amacıyla bulunmaları sonucunda bu alanlar çok daha farklı bir görünüme kavuşmuştur. Termal tesis olarak adlandırılan alanlarda bulunması gereken kısımlar şu şekildedir;

1-Konaklama Tesisi: Turistlerin kür süreleri boyunca barınma ve diğer temel ihtiyaçlarını karşıladıkları bölümdür.

2-Kür Merkezi: Sağlık sorunlarının teşhis edildiği ve termal suyun ortaya çıkardığı faydalardan yararlanmak, alanında uzman hekimlerin mevcut donanımlar vasıtasıyla tedavi sürecini gerçekleştirdikleri kısımdır.

3-Rekreasyon Alanı: Kaplıca tesisine gelen turistlerin tedavi uygulamalarından arta kalan zamanlarını farklı şekilde değerlendirebilecekleri etkinlikleri kapsayan alanlardır (Özbek, 1991).

Geleneksel kullanımda sadece kaplıca tesisi ve konaklama tesisleri bulunurken, modern tesislerde tıbbi bilimsel alan, konaklama tesisleri, kür merkezi, klinik ve rekreasyon alanları da bulunmaktadır. Modern tesislerde termal su bulunan yere inşa edilmiş olması ve kür merkezlerinde bir tür klinik hizmet verilmesi, bu tesisleri klasik geleneksel kaplıca turizminden ayırmaktadır (Kozak, 1992).

Yakın zamanlardan itibaren özellikle genç ve sağlık sorunları olmayan bireylerin de termal turizme dahil olmalarını sağlamak maksadıyla, termal tesislerde uygulanan kür hizmetlerinin dışında, farklı rekreasyonel etkinlikler de programlara dahil edilmektedir. Genç ve sağlıklı bireyler bu merkezleri dinlenmek ve zinde olmak amacıyla ziyaret etmektedirler. Kaplıca tesislerinde tıbbi tedavi ihtiyacı olmadığı halde termal suyun rahatlatıcı ve dinlendirici etkisinden faydalanıp, tesiste gerçekleştirilen diğer etkinliklere dahil olarak farklı bir tatil anlayışının yanında beklentilerin de dışında zaman geçirilme imkânı oluşmaktadır.

Eski çağlardan bugüne gelinceye kadar yaşamış olan bütün toplumlarda doğal kaynak suları hayatın en önemli parçalarından biri olmuştur. Kaplıca suları insanlar tarafından yaraları iyileştirme, ağrıları giderme gibi tedavi amacıyla, bazen ruhunu günahlardan arındırma, bilge olma ve ölümsüzlüğe ulaşma gibi mistik amaçlarla da kullanılmıştır (Özer, 1991). Bazı toplumlarda kutsal sayılan bu sulara temizlenmek

dini bir vecibe olarak kabul görmüşse de toplumun inançları zamanla değişime uğradıkça bu özelliğini kaybetmiş, geleneksel olarak kullanılmaya devam edilmiştir (Özer ve Cimşit, 1985). Jeotermal enerji kaynağı olarak da kullanılan yeraltı sıcak sularının M.Ö. 400'lerden beri tedavi amacıyla kullanıldığını gösteren yazılı belgeler ve kaplıca suları çevresindeki M.Ö.2000 yıllarına ait oldukları kanıtlanmış arkeolojik buluntular, insanlığın çok eski tarihlerden bu yana sıcak suyun yararlarını keşfettiğini göstermektedir. Bugüne kadar yaşanan zaman içerisinde, teknik ve bilimsel ilerlemelere paralel şekilde yeraltı sularının farklı alanlarda kullanımı geliştirilmiştir. Sağlık alandaki kullanımı ile ilgili gelişmeler ve bilimsel esaslar 20. yüzyılın başlarından bugüne düzenli olarak ilerlemiştir (Özer ve Cimşit, 1985; Eşder ve Yılmaz, 1991). Türkiye toprakları içerisinde kaplıcaların sağlık sorunlarının tedavisi amacıyla kullanılmasının da geçmişi bin yıllara kadar dayanan ve hâlâ alışlagelmiş bir gelenektir.

21. yy. 'da Dünya'da çok yönlü yaklaşımlarla meydana getirilmiş çok sayıda çağdaş "kaplıca kentler" bulunmaktadır. Başta Almanya, Fransa, İtalya olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde, Rusya ve Japonya'da kaplıca sularının tedavide kullanılmasının teknik, hukuksal ve idari açıdan çerçeveleri çizmiş, kaplıcalar tıp fakültelerinin sorumluluğunda tedavi merkezleri olarak ülkenin sağlık politikasındaki yerini almıştır (Demirel, 1991). Türkiye debisi ve içerdiği mineralleri açısından kaplıca suyu olarak kabul edilebilecek 1300'ü aşkın yeraltı sıcak su kaynağına sahiptir. Bu alanda diğer ülkelerle karşılaştırıldığında şanslı ülkelerden birisi sayılabilir. Medeniyetlerin beşiği olarak kabul edilen Anadolu topraklarında geçmişten bugüne kadar yaşamış uygarlıkların sıcak su kaynaklarının etrafında kentleştikleri, bıraktıkları tarihi eserlerden anlaşılmaktadır. Günümüzde yerleşim birimlerinin ve seraların ısıtılması, jeotermal enerji santralleri ve kaplıca alanlarında kullanılan ve belirli şartlar altında kendini yenileyebilen bu doğal kaynak, ülkemizde sağlık ve termal turizm açısından önemli bir potansiyel oluşturmaktadır (Şimşek, 1991).

Romalılar zamanı tarihte kaplıcalardan sağlığa kavuşmanın en fazla kullanıldığı dönemdir. Roma tıbbı, kaplıca tedavisini hastalarına tavsiye etmiş, uygulama yöntemlerini belirlemiştir. Bununla yetinmeyip mineralli suların sınıflandırılmasını yapmışlar, uygulama yöntemleri çeşitlendirilmişler, kür uygulamalarına önem vermişlerdir. Romalılar kaplıca tıbbına sadece tedavi açısından katkıda bulunmamış,

mimari ve kaplıca tesislerinin yapımındaki teknikler konusunda da önemli bilgiler bırakmışlardır (Yenal,1960). Anadolu'nun birçok yerinde Roma ve Bizans dönemine ait kaplıca kalıntlarına rastlamak mümkündür. Bunların birçoğu arkeolojik kazılarla gün yüzüne çıkarılıp turizme kazandırılmış birçoğunda ise çalışmalar hala devam etmektedir.

Türkiye'de kaplıca turizmiyle ilgili bilimsel araştırmaların gerçekleştirilmesi, ülkemizde de Balneoloji bilim dalının kaplıca turizmine ciddi yatırımlar yapan ülkelerin seviyesine ulaşabilmesi için ilk Hidroloji Kürsüsü 1938 yılında İstanbul Tıp Fakültesi'nde kurulmuştur (Karagülle, 2002; Özer, 1991). Türkiye'nin farklı alanlarında yer alan şifalı sular hem Türk halkının sağlığı ve hem de uluslararası turizm bakımından önemli bir yer teşkil etmesinin yanında ülke ekonomisine de oldukça ciddi katkılar sağlamaktadır. Son yıllarda Balneoloji adı verilen ve suların kimyasal özelliklerini ortaya koyan bilim dalının gelişmesi sonucu, yurdumuzdaki birçok şifalı suyun kimyasal özelliklerine ait çalışmalar yapılmış ve insan sağlığı bakımından önemi ortaya konulmuştur. Bu sayede insanlar, rahatsızlıkları doğrultusunda hangi şifalı suları tercih edeceklerini öğrenmekte ve en doğru tedavi yöntemini uygulayabilmektedir.

Avrupa nüfusunun giderek yaşlanması, bugüne kadar maddi birikimlerini yapmış olmaları, bu konuda bilinçlenmeleri, tıp teknolojisi ve turizmden beklentilerinin değişmesi, tıpta daha çok kimyasal ilaçlardan ziyade alternatif tedavi yöntemlerine yönelmeleri, termal turizmin yılın tamamına yayılabilir olması ve konaklama süresinin artmasına bağlı olarak termal turizmin tercih edilirliliği ve termal turizme olan ilgi son dönemlerde giderek artmıştır (Mercan, 2006). Türkiye'de kaplıcalar, daha çok termal turizm maksadıyla kullanılmaktadır. Ancak orman içerisinde yer alan (Oylat, Kızılcahamam, Yalova vb) ve ortalama yükseltinin ve üzerindeki dağlık sahalarda bulunan (Ayder vb.) kaplıcalar kür tedavisinin dışında iklim tedavisi bakımından da müsait duruma sahiplerdir (Mercan, 2006). Termal turizm etkilerinin diğer turizm türleriyle birleştirilerek turizme katılanlara hizmet verilmesi, bu tür turizme olan talep ve beğeniyi daha üst seviyeye çıkarmaktadır. Termal turizm ile birlikte sağlıklı ve ortalama yaşam süresi uzun nüfusa erişmek, turizmin süresini uzatıp tüm yıla yaymak, turizm türlerini arttırarak turizm alanlarındaki doluluğu arttırmak, turizmde çalışan kişi sayısını yükseltmek, bölgesel ve

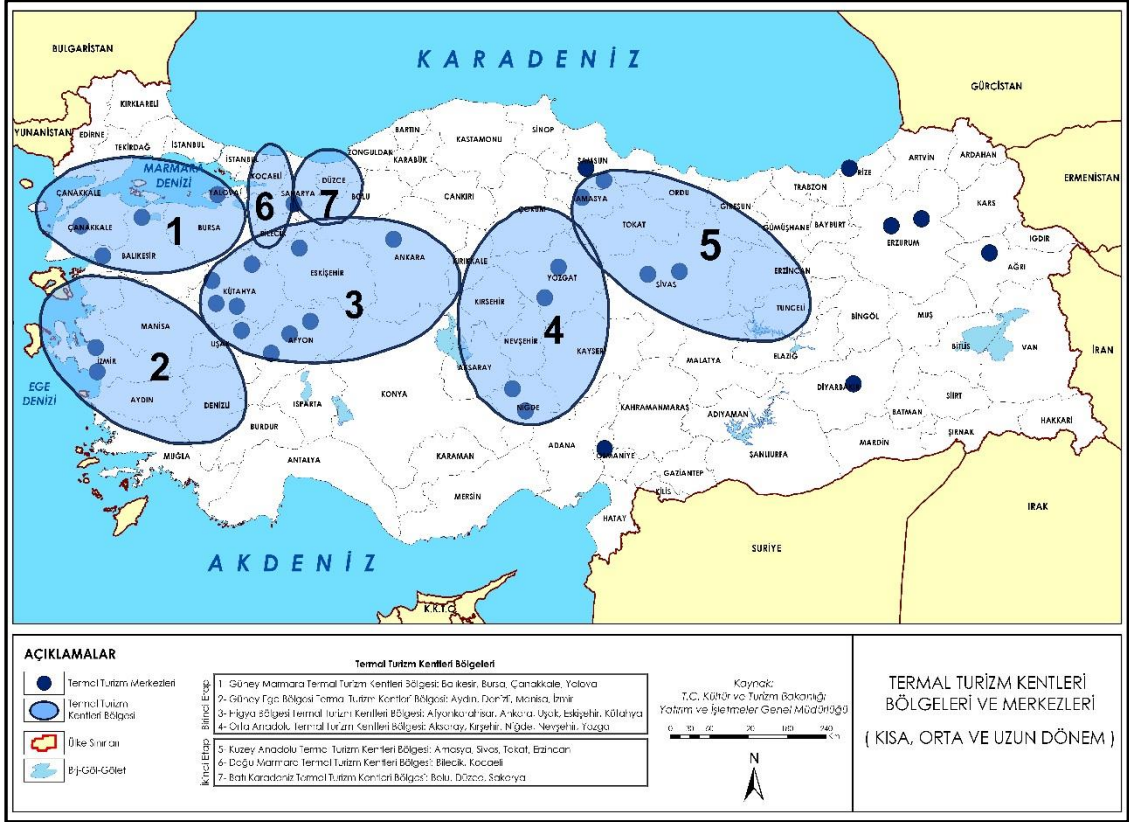
yerel kalkınmayı desteklemek olasıdır. Bunun dışında termal turizm etkinlikleri neticesinde sağlık bulmuş, dinlenmiş ve zindelik kazanmış insanlar, iş yaşamlarında ve sosyal hayatlarında daha kaliteli yaşam sürmektedirler. Bu durumda ülke ekonomisinin kalkınmasında etkili rol oynamaktadır. Türkiye'nin termal turizm potansiyelinin yüksek olması bu durumu mümkün kılmıştır. Özellikle taşra da ve nüfus bakımından küçük yerleşim birimlerinin ekonomik anlamda kalkınmaları termal turizmin oluşturabileceği imkanlar ile gerçekleştirilebilir (Özgüç, 2003).

Türkiye'de Termal Turizm

Termal turizmin diğer turizm türleri gibi yılın belirli bir dönemini değil tüm yılı kapsamaması nedeniyle ve ülke topraklarının termal kaynaklar açısından oldukça zengin olması sebebiyle yakın tarihten itibaren termal turizme yapılan yatırımlar hız kazanmıştır. Teknolojideki mevcut ilerlemeler, hayatımızı daha kolay yaşanabilir hale getirmesinin yanında meydana getirdiği bazı sorunlarda toplum sağlığını önemli ölçüde tehdit eder hale getirmiştir. Bu durumun gerçekleştirilebilmesi için de sadece termal su değil, termal su ile birlikte, sağlığa fayda sağlayacak iklim şartlarının, amaca hizmet edebilecek tesislerin bulunması gerekmektedir. Bunun yanında mevcut tesislerde çalışan personelin, tesislerin neden kurulduğunu, hedeflerini yani misyon ve vizyonunu iyi kavramış, alanında yetişmiş ve uzmanlaşmış bireylerden olması da son derece önem arz etmektedir. Son yıllarda termal turizm tesisleri ülkemizde hem yerli hem de yabancı turistler tarafından yoğun şekilde tercih edilmeye başlamıştır. Fakat gerçekleştirilen çalışmalar neticesinde şu an ki termal kaynaklarının yalnızca %5'i kadarının bir tesis aracılığıyla kullanılabilir olduğunu ya da yatırım amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Ülkemizde pek çok alanda termal su kaynakları tesis yetersizliği sebebiyle aktif şekilde kullanılamamaktadır.

Ülkemizde bulunan termal kaynakların etkili bir şekilde kullanılabilmesi ve buna bağlı turizmin gelişebilmesi amacıyla bakanlık tarafından Termal Turizm Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007–2013 ana kararları kapsamında master programı hazırlanmıştır. Söz konusu programda turizm 4 bölge içerisinde ele alınmıştır. Bu bölgelerde mevcut turizm çekiciliklerine bağlı olarak turizm merkezleri oluşturulmuştur. Oluşturulan alanlar ilgili mevzuat ve plan doğrultusunda ülke bazında termal turizm potansiyeli amacı ile hizmet sahasına açılmıştır (yigm.ktb.gov.tr).

İnsanlar geçmiş dönemden bu yana zaman zaman kaybedilen sağlığa tekrar kavuşmak, zaman zaman da var olan sağlığı muhafaza etmek için, zihinsel ve bedensel açıdan rahatlamak maksadıyla seyahatlere dahil olmuş termal suların olduğu yöreleri ziyaret etmişlerdir. Türkiye’de sıcaklığı 20-110 °C aralığında ve akım miktarları 2-500 lt/sn aralığında farklılık gösteren 1500’ün üzerinde termal kaynak vardır. Sahip olduğu bu özelliklerle Avrupa’da 1., dünyada ise 7. sıradadır. Türkiye, 3.jeolojik zamanda oluştuğu için birçok aktif fay ve deprem kuşakları mevcuttur. Fay ve deprem kuşakları ile sıcak su kaynakları birbirleri ile paralellik gösterir. Bu durum da Türkiye’nin zengin sıcak su kaynaklarına sahip olmasını sağlar. Dünya üzerinde sıcak su kaynaklarının nicelik ve niteliği dikkate alındığında Türkiye ilk sıralarda yer almaktadır. Gerçekleştirilen akademik çalışmalar Türkiye’de bulunan termal su kaynakların sayısının 2000’den daha fazla olduğu belirtilmektedir. 2000’den daha fazla olan bu termal su kaynaklarının yaklaşık 1300 tanesi kaplıca özelliğinde sahiptir. Yetkili kurumlarca yapılan çalışmalar neticesinde bu kaynaklardan ancak 102 tanesi termal sınıflandırmaya sokulabilmiştir. Bu duruma baktığımızda Türkiye’de sağlık ve termal turizmin kullanılabilirliğinin artması için daha fazla etüt çalışmalarının yapılması ve desteğin artırılması gerekmektedir (İbret, 2007). Türkiye’de oldukça zengin ve çeşitli olan termal kaynakların kullanımı, planlanması ve teşvik edilmesi Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) tarafından yapılmaktadır. Kültür ve Turizm Bakanlığı bu konuda yapılan tesislerin kontrolü ve denetlenmesi, ruhsat verilmesi, yönlendirme yapılması ve bu konuda kuralları koymak konusunda yetkili kurumdur. Ayrıca turizm konusunda da politikalar oluşturur (Karagülle, 2010). Kültür ve Turizm Bakanlığı paylaştığı raporda Türkiye’nin termal kaynak açısından tüm bu çeşitlilik ve zenginliğine rağmen kür uygulamaları, tesisler açısından oldukça yetersiz ve Avrupa ülkeleriyle rekabet edemeyecek durumda olduğunu belirtmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019). Ayrıca Türkiye’de: 5 tane Termal Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi ile 73 tane Termal Turizm Merkezi ilan edilip bu konuda yatırım yapmak isteyenlerin hizmetine tahsis edilmiştir (<http://yigm.kulturturizm.gov.tr>).

Harita 1: Türkiye’de Termal Turizm Bölgeleri

Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığı’na kararlaştırılan termal turizm alanlarına gerçekleştirilen destek ve teşvik çalışmaları nihayetinde Türkiye’de termal turizme olan ilginin artış göstereceği tahmin edilmektedir. Sağlık turizmi çerçevesinde gösterilen termal turizm, Türkiye’de geçmiş döneme nazaran daha önemli bir yer teşkil etmeye ve talep edilmeye başlanmıştır. Diğer turizm türlerine göre alternatif oluşturması ve yılın tümünde yapıyor olması, konaklama süresinin fazla olmasından dolayı maddi getirisinin de yüksek olması yabancı turistler tarafından tercih edilmesi sonucunda tesislerin sayıları çoğaltılmaktadır (Çetin, 2010).

ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmada amaç, Haymana ilçesinde mevcut termal turizm faaliyetleri, yerel halkın termal turizm konusundaki tutumları ve karşılaşılan problemler ve bunlara çözüm önerileri sunmak, Haymana ilçesinin jeotermal alanlarını, coğrafya ilminin prensipleri açısından araştırmak, termal zenginliğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda Haymana ilçesinin fiziki coğrafya özelliklerinden özellikle bu alanda termal potansiyelin ortaya çıkmasına neden olan jeolojik özellikleri, jeomorfolojik, iklim, bitki ve toprak özelliklerinin yanında beşerî coğrafya inceleme alanına giren nüfus, yerleşme özellikleriyle birlikte hayvancılık ve tarım gibi ekonomik faaliyetlerine değinilmiştir.

Haymana İlçesi'nin termal potansiyeli eski medeniyetlerden beri günümüze kadar kullanılmıştır. Termal suyun kalitesi ve iyileştirici özelliği insanların bu alandan hiçbir dönem uzaklaşmalarının en önemli nedenidir. Uluslararası Kaplıcalar Birliği ve İstanbul Üniversitesi Balneoloji Bölümünün yaptığı çalışmalar sonucunda içerdiği mineraller ve sıcaklık değerleri açısından insan sağlığına olumlu etkiler yaptığı kanıtlamıştır (Ek-1). Yakınlarında Ankara'nın varlığı Haymana İlçesi'nde termal turizmin gelecek turist sayısı açısından yüksek potansiyele sahip olmasını sağlamıştır. Ulaşım yollarına ters olması, kaplıcalardan faydalanmak için özellikle buraya gelinmesi gerekliliği gelişimini zorlaştıran unsurlardır.

Araştırma sahası ile ilgili alan yazın incelendiğinde, MTA'nın sahanın jeolojik özellikleri ile ilgili çalışmaları ilk olarak dikkati çekmektedir. Yine Erol (1961) bölgenin jeolojik ve jeomorfolojik özellikleriyle ilgili geniş bir çalışma yapmış, Kolukisa (1991) sahanın jeomorfolojik özelliklerini doktora tezinde ortaya koymuştur. Aslıhak (1998) araştırmasında bir dinlenme alanı olarak Haymana kaplıcalarının fiziksel özellikleri, potansiyeli ve çevresi ile bir sağlık turizmi merkezi olabilme açısından, güncel yerel yönetim durumu ve sorunları yönünden incelenmiştir. Dağ (2017) çalışmasında Haymana'da termal turizm temalı seyahate çıkan yerli turistlerin seyahat motifleri ve termal tesis hizmet beklentilerin termal turizmi değerlendirmiştir. Son yıllarda özellikle Uluslararası Sakarya Meydan Muharebesi ve Haymana Sempozyumu'nda bölgenin tarihi ile ilgili önemli çalışmalar olsa da sahanın bütününe ele alan, turizm potansiyelinden ve coğrafi özelliklerinden bahseden benzer bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu durum sahanın araştırma konusu olarak seçilmesindeki

en önemli etkidir. Bütün bu özellikleri itibariyle çalışmanın özgün bir niteliğe sahip olduğu söylenilebilir.

Çalışma sahasının kaplıca su kalitesi ve potansiyeli, ilçenin tarım ve hayvancılık dışında en önemli gelir kaynağının termal turizm olması ancak bu potansiyelin yeterince değerlendirilememesi bu çalışmayı yapmayı gerekli kılmıştır. Çalışma sonucunda yerel halkın termal turizme karşı tutumu değerlendirilmiş, ilçenin mevcut turizm olanakları objektif bir gözle değerlendirilip ortaya konmuştur. Çalışma sonucunda ortaya çıkan sonuçlar ilçede yer alan mevcut tesislerin, ilçenin gelir kaynaklarının çeşitlenmesi, büyüyüp gelişmesi, gelecekte önemli bir termal turizm merkezi olması açısından oldukça önemlidir. Var olan sorunların giderilmesi ve termal turizme bakış açısının değiştirilmesinde etkili olması gerekliliği çalışmanın önemini bir kez daha arttırmıştır.

Bu araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Haymana İlçesi'nin fiziki ve beşerî coğrafya özellikleri nelerdir?
2. Haymana'da bulunan termal tesislerin özellikleri nelerdir?
3. Haymana'da termal turizmin ortaya çıkmasının nedenleri nelerdir?
4. Haymana kaplıca suyunun özellikleri nelerdir?
5. Haymana'da yaşayan yerel halkın termal turizm ile ilgili görüşleri nelerdir?
6. Yerel halkın termal turizme yönelik görüşlerinde
 - Yaş
 - Cinsiyet
 - Eğitim durumu
 - Meslek
 - Gelir düzeyi
 - Yabancı dil seviyesi değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık var mıdır?
7. Haymana İlçesi'ndeki termal turizm faaliyetlerinde ortaya çıkan sorunlara hangi çözüm önerileri getirilmelidir?

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Bu çalışma Haymana ilçesinde var olan termal turizm problemlerini ve potansiyelini kapsamaktadır. Çalışma esnasında karşılaşılan sınırlılıklar ve güçlükler; yerel halkın anket yapmaya istekli olmaması çalışmada yaşanan en büyük güçlüklerden ve bu yüzden veri toplama süresi uzamıştır. Teknolojinin gelişmesi ve bilgiye ulaşmanın kolay olduğu bu dönemde dahi bazı kurumlardan talep edilen verilere beklenenden daha uzun sürede ulaşılmıştır. Çalışmanın sınırlılıkları ise; ilçeye gelen turist sayısının net olmaması, bu konuyla ilgili bazı otellerin bu verileri paylaşmaması, bunların dışında günübirlik ya da konaklamak için gelen ziyaretçilerin sayısını net bir şekilde tutabilecek bir sistemin olmaması. Bu durum da ilçe turizmine dair yapılacak projeksiyonları sınırlandırmaktadır.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Tunçsiper ve Kaşlı (2008) araştırmalarında Balıkesir Gönen ilçesinde termal turizmin ekonomik etkilerini incelemiştir. Nitel ve nicel veri toplama araçlarının kullanıldığı çalışmanın sonucunda ilçenin turizm hareketlerinden önemli miktarda gelir elde ettiği ortaya konulmuştur. Araştırma, konaklama işletmeleri, yiyecek-içecek işletmeleri, çeyiz ve hediyelik eşya işletmeleri bağlamında ele alınmasına rağmen, turistik faaliyetler, ulaşım, eğlence, içecek bayileri, mandıralar, benzin istasyonları vb. gibi daha birçok işletme üzerinde de ekonomik etkilere sahiptir.

Akbulut (2010) çalışmasında Türkiye’de kaplıca turizminin gelişim alanlarını, önemli kaplıca bölgelerini ve bu alanların özellikleri ile ilgili bilgiler vermiş, bu alanların turizm potansiyellerini değerlendirmiş ve bu alanlar ile ilgili sorunları tespit edip çözüm önerilerinde bulunmuştur.

Çetin (2010) yaptığı çalışmada Türkiye’nin önemli kaplıca alanlarından olan Afyon’a ait coğrafi özelliklerin yanında bölgenin termal potansiyeli, Afyon’a kattığı değerlerle ilgili çalışma yapmış bunun yanında Afyon’daki termal tesislerden faydalanan turistlere termal imkanlarla ilgili anket uygulamış ve çalışmasına SPSS analizi yaparak bu verileri eklemiştir.

Özdemir ve Kervankıran (2011) yaptıkları çalışmada termal turizm merkezi olan Afyonkarahisar’da yerel halkın turizm faaliyetlerine ilişkin görüşleri

incelenmiştir. Araştırmanın sonunda çalışmaya katılan yerel halkın turizm faaliyetlerine genel olarak aktif olarak katıldığı, turizme ve turiste olumlu olarak baktığı, turizm faaliyetlerini ekonomik bir olay olarak görmekte, bölgede turizmin gelişmesinde çevresel düzenlemelerin olması gerektiği, hizmet kalitesinin artması ve toplumsal olarak da yerel halkta turizm bilincinin oluşması, termal turizminin yanında tarihi ve kültürel turizm varlıklarının turizme kazandırılması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır.

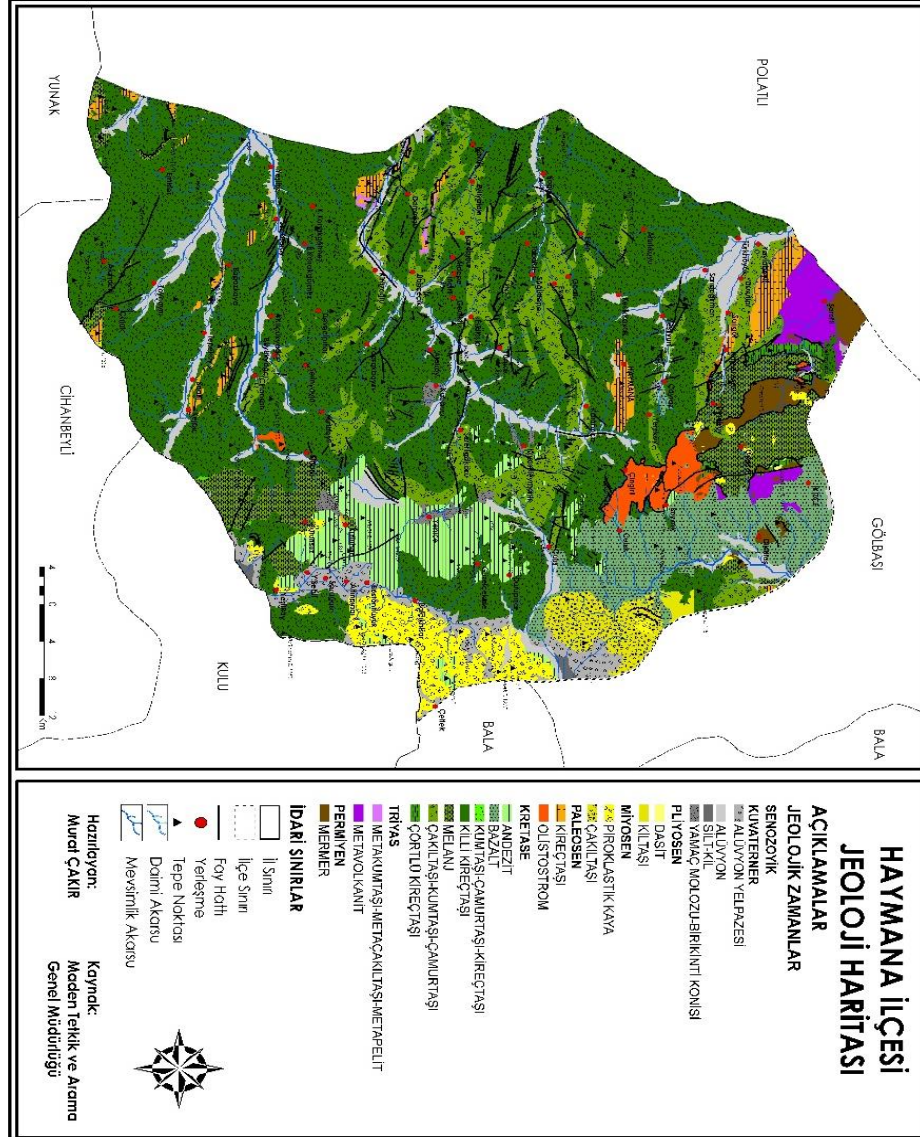
Çetin (2011) ortaya koyduğu çalışmada önemli termal turizm sahalarından olan Nevşehir Kozaklı kaplıcalarını incelemiştir. Çalışmasında öncelikle termal turizm, Türkiye’de ve dünyada termal turizm ve termal turizmin önemi ile ilgili bilgiler verdikten sonra Kozaklı ilçesinin genel coğrafi özelliklerinden bahsetmiş ve Kozaklı kaplıcalarını tercih eden turistlere geliş nedenleri ve kaplıcalarla birlikte genel termal turizm hakkında görüşlerine yer vermiştir.

Bucak ve Özkaya (2013) araştırmalarında genel turizm, turizm türleri, kaplıca turizmi gibi genel konuların ardından Türkiye’de ve dünyada kaplıca turizmi ile ilgili bilgiler verip Türkiye’de kaplıca turizmini bölgelere ayırıp bölgelerin kaplıca turizmi özellikleri ve potansiyelleri ile ilgili bilgiler vermişlerdir. Çalışmanın ana kısmını ise Çanakkale İlinin Termal Turizmi oluşturmuştur. Bu kısımda Çanakkale’nin termal turizm potansiyelinden ve termal alanları ile tesisleri ile ilgili detaylı bilgilere yer vermişler ve önerilerde bulunmuşlardır.

Albayrak ve Örnek (2017) çalışmalarında genel turizm ve kaplıca turizmi ile ilgili bilgiler verdikten sonra çalışmalarındaki amaç olan Armutlu İlçesi’ne termal turizm amacı ile gelen turistlere bu alanda yer alan tesisleri neden tercih ettikleri ve tekrar gelip gelmeyecekleri ve bu durumun nedenlerini öğren amacıyla anket soruları yöneltilmiş ve sonuçlarını, ilçeye turistlerin tekrar gelmelerini sağlayacak öneriler şeklinde açıklamıştır.

Yılmaz ve Atay (2018) araştırmalarında öncelikle dünyada termal turizmin etkileri ve gelişimi daha sonra Türkiye’de termal turizm potansiyeli gelişimi ve güncel duruma ait verdikleri bilgilerin ardından çalışmalarının ana konusu olan Ankara ili Ayaş İlçesi’ndeki termal turizm potansiyeli ve bu termal turizmin çevresel etkilerini konu edinmişlerdir.

1.2. Çalışma Sahasının Jeolojik Özellikleri

Harita 3: Haymana İlçesi Jeoloji Haritası

1.2.1. Üst Jura-Alt Kretase

Çalışma alanının en yaşlı formasyonu üst jura-Alt Kretaseye aittir. Bu döneme ait formasyonlar Haymana'nın doğusunda çok geniş alanlarda görülmekle beraber Temirözü Çayının güneyi ile Babayakup Deresinin doğusunda da görülür. 415 metrelik kalınlığa sahip bu formasyonun en önemli özelliği Haymana antiklinalini oluşturmasıdır. Bu formasyonu daha çok masif kireçtaşları oluşturur (Akıllı ve Mutlu, 2018).

1.2.2. Üst Kretase

Üst kretase dönemine ait Deveci Köyü ile Culuk Köyü arasında KB-GD yönünde uzanan Ankara melanji adı verilen radyolarya kireçtaşı ve serpantinden oluşan karışık seri ile Beyobası, Köseler Köyü arasında, Türkseverli Köyü'nün ve Sarıgöl Köyü'nün güneyinde Boyalık ve Culuk köylerinde mostra veren şeyl marn fasiyesi tespit edilmiştir. Aynı döneme ait Kumtaşı-Çakıltası fasiyesi Beyobası Köyü batısı, Ahırlıkuyu ve Erit Köyü güneyi Mandra Köyü kuzeyi ve Tabak Köyü kuzeybatısında yüzeye çıkar (Ünalın v.d., 1976).

Bu fasiyes incelendiğinde bölgenin bu dönemde sığlaştığı, bahsi geçen fasiyesi oluşturan kayaçların sığ denizel ortamda çökeldiği sonucuna ulaşılmıştır (Ünalın v.d., 1976).

1.2.3. Paleosen-Alt Paleosen

Çalışma alanının kuzeybatısında Kayabaşı-Köseler Köyü çevresinde Kuzey-Güney uzanışlı marn fasiyesinde denizel fosiller bulunamamış olması arazinin büyük kısmının flüvyal etkiler altında şekillendiği ancak bazı dönemlerde de denizel etkilerin olduğunu kanıtlar niteliktedir. Dairesel etkinin varlığını kanıtlayan kireçtaşı fasiyesleri ise Çaldağ çevresinde görülmektedir. Ayrıca Yeşilyurt Köyü yakınları ile Haymana'nın 3 km güneyinde mostra veren şeyl fasiyesi 342 metre kalınlığa kadar ulaşmaktadır (Kolukısa, 1991).

1.2.4. Üst Paleosen

Çalışma alanının neredeyse her yanında rastlanan kireçtaşı-marn fasiyesindeki mitolojik özellikler ve fosiller incelendiğinde sığ denizel ortamda meydana geldiği ortaya çıkmaktadır. Yine çalışma alanının birçok yerinde rastlanan kum taşı şeyl fasiyesinin tipik örneği Haymana'nın kuzeyinde Iğnık dere bölgesinde görülür. Bu fasiyesin bulunduğu alanlarda topoğrafya sade ve dalgalı düzlükler halindedir (Şenalp ve Gökçen, 1978).

1.2.5. Üst Paleosen-Alt Eosen

Karapınar-Evliyafakı köyleri arası ile Kaçalık, Şerefligöküzü ve Haher köylerinin kuzeyi ile Sarıgöl köyünün güneyinin mostra veren şeyl fasiyesi incelendiğinde fliš ortamından sığ denizel ortama geçişi ispatladığı söylenebilir (Kolukısa, 1991).

1.2.6. Orta Eosen

Haymana'nın kuzeyindeki Çayraz köyünde yüzlek veren kireçtaşı-marn fasiyesi bu döneme aittir. Sığ ve denizel ortamı temsil etmektedir (Şenalp ve Gökçen, 1978).

Haymana'nın güneyinde geniş alanlarda rastlanan çakıltası-kumtaşı-şeyl fasiyesi ise fazla fosil barındırmamakla beraber şelf alanının ilerisinde turbit akıntılarının etkisi altında çökelmiştir (Şenalp ve Gökçen, 1978).

1.2.7. Neojen

Bu döneme ait kayalar çalışma alanının kuzeydoğu ve batısında özellikle İkizce-Gölbaşı senklinallerinin dolgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Fasiyesin kayalarını kötü boylanmış çakıl, kum ve mil oluşturmaktadır (Şenalp ve Gökçen, 1978).

1.2.8. Kuaterner

Bu döneme ait çakıl, kum ve kilden oluşan dolgular büyük oranda vadi tabanlarında görülür. Bu dolgular şiddetli bir erozyon döneminin sonucunda oluşmuştur. Bu şiddetli erozyonun sebebi ise göl çökelleri içerisine 150m kadar gömülen akarsuların da kanıtladığı yükselme hareketleridir (Ünal ve Yüksel, 1985).

1.2.9. Volkanik Kütleler

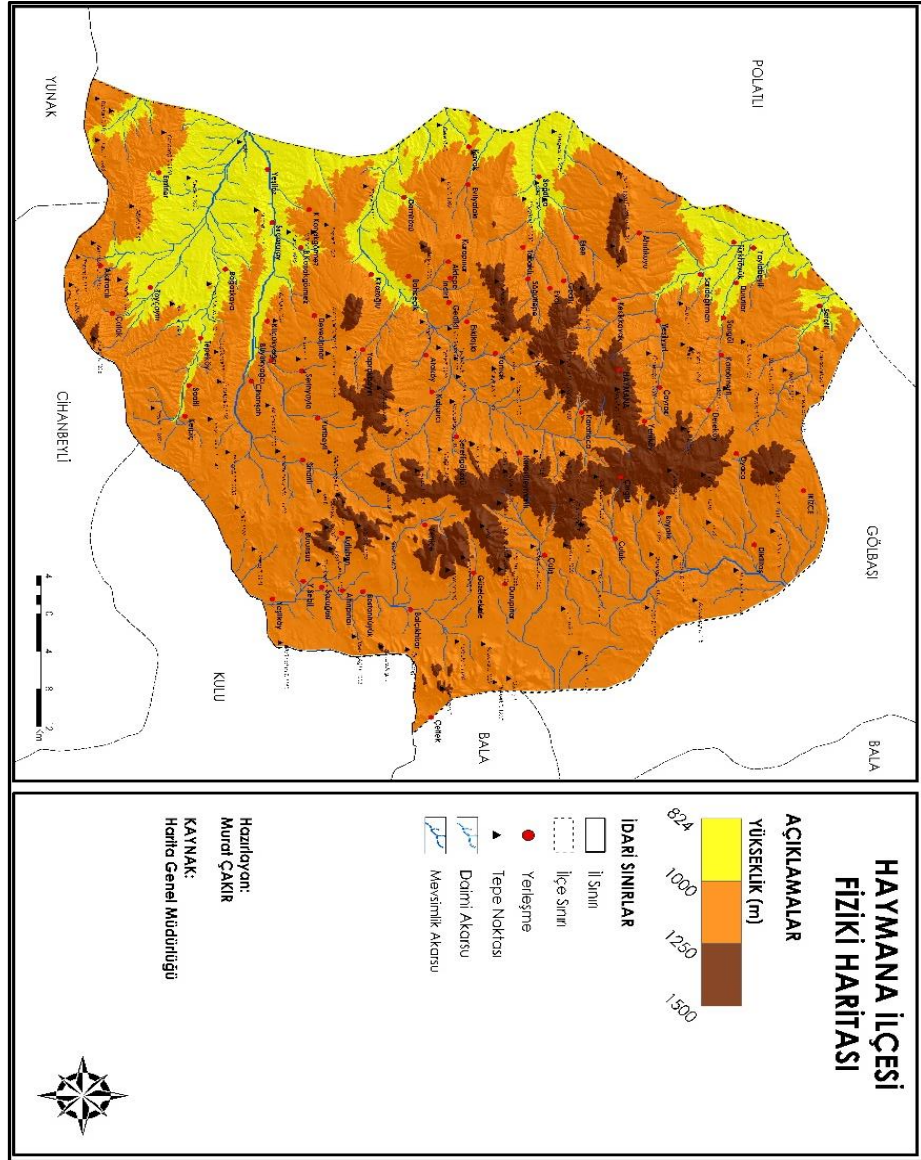
Yenice'nin doğusunda kuzey-güney yönünde 10 km boyunca uzanan andezit kütle ile kuzeybatıda bazalt kütleleri görünmektedir. Volkanik aktiviteler neojen döneminde gerçekleşmiştir. Kuzeybatıda Balıkpınarı köyünde mioplisen yaşlı andezit silleri ile Velihimmeti köyünün 3.5km kuzeyinde granit kütlesi de görünmektedir (Erol, 1964).

1.2.10. Tektonizma

Melanj adı verilen karışık seriler ile üst jura-alt kretase yaşlı kireçtaşları üzerinde gözlemlere göre permien ve üst jurada önemli kıvrılmanın olduğu kıvrılmadan sonra ise aşınmanın meydana geldiği gözlemlenmiştir. (Erol, 1961.) Neojen yaşlı çökellerde yapılan incelemelerde ise lütesiyen-neojen arası dönemde alp orojenezi paroksizma evresine ulaşmış, bölgeye bugünkü yapısını kazandırmıştır.

Bölgedeki fayların birçoğu normal fay özelliği taşımaktadır. Fayların alt tersiyer yaşlı çökeller ile aynı dönemde oluştuğu tespit edilmiştir. Haymana'nın kuzeydoğusunda Yerköy civarında kuzeybatı-güneydoğu yönlü 22km uzunluğunda, güneybatısında ise doğu-batı yönlü 15km uzunluğunda iki önemli ters fay bulunmaktadır. Bölgedeki jeotermal potansiyeli genç faylarla doğrudan bağlantılıdır (Günadan ve Yüksel, 1978).

1.3.Çalışma Sahasının Jeomorfolojisi

Harita 4: Haymana İlçesi Fiziki Haritası

1.3.1. Dağlık Alanlar

Hisardağı: Alanın güneydoğusunda yer alan Hisardağı kuzey-güney uzunluğu 10km, doğu-batı uzunluğu ise 4.5km'dir. Neojende meydana gelen volkanizma ile oluştuğu düşünülen Hisardağı andezitlerden oluşmaktadır. Hisardağı'nın en yüksek tepesi 1492m rakımı ile Uludağ tepesidir. Aynı zamanda Uludağ Tepesi çalışma sahasının en yüksek zirvesidir. Ayrıca 1400 metreyi aşan 4 tepe daha bu dağ üzerinde bulunmaktadır (Kolukisa, 1991). Radyal drenaj tipini oluşturan akarsu vadileri yamaçları işlemiş ince bir toprak tabakasının oluşmasına sebep olmuştur. Bu sebeple tarım potansiyeli dağın eteklerinde zayıf olmakla beraber daha çok mera olarak kullanılmaktadır (Erol, 1964).

Çaldağı: Haymana'nın batısında doğu-batı yönünde 9.5km kuzeybatı yönünde 3.5km genişliğe sahip bir antiklinal parçasıdır. Büyük oranda alt paleosen yaşlı kireçtaşlarından oluşan Çaldağ'ın en yüksek noktasını 1377 rakımlı Çaldağ tepesi oluşturur. Nisbi yüksekliği 780 metredir. Bu sebeple alçak bir dağdır.

Karlıkdağı: Alt paleosen yaşlı kireçtaşlarında oluşan Karlıkdağı Haymana'nın 11km güneybatısında doğu-batı yönünde 16km boyunca uzanır. Nisbi yüksekliği az olduğu için daha çok tepe görüntüsü veren Karlıkdağı'nın en yüksek yeri 1350 metredir.

1.3.2. Tepelik Alanlar

Haymana'nın yaklaşık 2 km doğusundan başlayıp doğu-batı yönünde 6 km uzunluğunda uzanan neojen öncesi yaşa sahip bir antiklinal özelliği taşıyan alan birbirine bağlı birçok tepeden oluşmaktadır. Bir antiklinalin üzerindeki farklı aşınmalar sonucu meydana gelen tepeler bazı alanlarda bölgenin en yüksek zirvelerini oluşturmaktadır. 1412 rakıma sahip Küçükçal tepesi ile 1361 metrelik Çaldağı tepesi bu duruma örnektir. Bölgenin diğer önemli bir tepelik alanı ise İkizce-Oyaca arasında uzanan en yüksek yerin 1445m olan Kabasınan tepesi oluşturur. Bu tepelerin nispi yüksekliği de 190 metreyi bulur.

1.3.3. Plato Alanları

Çalışma sahası Haymana Platosu'nun batı bölümünü teşkil etmiş olup daha önce bahsedilen dağlık ve tepelik alanlar genel görünüm itibarıyla bu yapıyı

bozmazlar. Yükseklik değerine göre çalışma sahasında plato alanları yüksek ve alçak platolar olmak üzere ikiye ayrılır (Erol, 1964).

1.3.3.1. Yüksek Plato Alanları

1200 metreden yüksek olan platolar yüksek plato alanları olarak isimlendirilir. Yüksek platoluk araziler çalışma sahasının kuzeyinden başlayıp güneyine doğru şerit halinde uzanırken Yeniköy'ün 2km güneyinde Temirözü çayı sebebiyle iki kola ayrılır. Orta eosen ile neojen arasında olduğu düşünülen bu platolar çoğu zaman bir antiklinal özelliği taşır. Üst kısımlarının akarsularla aşındırılması sebebiyle de dağlık bir araziden çok plato halini almıştır. Yüksek platoların çevresine göre daha yüksekte olması fazla yağış almasına sebep olmuştur. Bu sebeple platonun kuzeyinde karışık serinin de etkisiyle dik, derin, bol sulu vadiler bulunurken güneye gidildikçe kuru vadiler sahaya hâkim olmaya başlar. Yüksek plato alanları nüfus bakımından seyrek (Kolukısa, 1991).

1.3.3.2. Alçak Plato Alanları

Çalışma sahasında 800-1100 metre arasında bulunan platolardır. Çalışma alanının doğusunda bulunan alçak platonun kuzeyi 14km genişliğindeyken güneyde Hisardağı çevresinde dağılır. Bu plato yerleşim ve tarım için uygundur. Kuzeybatıda bulunan alçak plato alanı ise tamamen Babayakup çayı havzası içindedir. Bu plato çevresinde vadi tabanları hariç nüfus seyrek. Batıda bulunan alçak platolar ise kuzeyden güneye doğru sırasıyla Çayırbaşı deresi havzası, Askerderesi havzası, Körkuyu deresi havzası, Horhor deresi kuzeyi ve İncesu deresi havzalarında uzanmaktadır. Güney ve güneybatıdaki alçak platolar ise Göynüközü deresinin su bölümü çizgisi çevreleri bu platoları oluşturur. Nüfus bu bölgede seyrek (Kolukısa, 1991).

1.3.4. Vadiler

Çalışma sahasının kuzeyden güneye doğru geçen ana su bölümü çizgisi batıda Sakarya havzası ile doğudaki kapalı havzayı birbirinden ayırır. Çalışma alanının büyük kısmı Sakarya havzası içinde yer alır. Çalışma sahası Sakarya nehri havzasının yukarı çığırını oluşturması sebebiyle yazın kurur. Çalışma alanı içinde kalan en önemli akarsu olan Babayakup deresi kuzey-kuzeybatı yönünde akış gösterir. Olioson sonunda gölün çekilmesiyle araziye yerleşen bu akarsu konsekant bir özellik taşımaktadır. Zamanla sahanın bir tektonizma ile yükselmesiyle bu akarsu yarma

vadilerde oluşturmuştur. Bayrambey göl deresi İkizce-Gölbaşı senklinali içinde kuzey-kuzeybatı yönünde akış gösteren bir diğer akarsudur. Başka bir önemli akarsu olan Göynüközü deresi ise Temirözü deresini oluşturarak güneybatıya doğru akış gösterir (Erol, 1964).

1.3.4.1. Kertik Vadiler

Çalışma sahasının kuzeyinde kalkerler üzerinde seyrek olarak görülse de kertik vadilere rastlanır. Bunlardan biri voklüzden kaynağını alarak Kütek köyü çevresinde 7km uzunluğa ve 10 metre derinliğe ulaşan Kütek çayı vadisidir (Erol, 1964).

1.3.4.2. Tabanlı Vadiler

Babayakup çayı Sakarya nehrinin ikinci dereceden bir kolu olup temel yakınlarında Ankara çayına karışır. Babayakup çayının başlangıcı aslında bir kertik vadi olan Kızılkoyun deresi oluşturur. Tabanlı vadi ise Haymana'nın batısından itibaren başlar. Yeşilyurt köyündeki boğaz vadiden geçildikten sonra akarsu vadisinin tabanı genişlemeye başlamaktadır. Çayırbaşı deresi ile birleştiği yerde vadi tabanının genişliği 4 km'ye ulaşmıştır. Babayakup deresinin kollarından olan Ilgınlık deresi, Durutlar deresi, Şerefli deresi, Çayırbaşı deresi ve Göynüközü deresi vadilerinde de farklı genişliklerde tabanlı vadiler bulunmaktadır (Erol, 1964).

1.4.Çalışma Sahasının İklim Özellikleri

Geniş alanlarda ve uzun süreli ortalama hava durumuna iklim denir. Kısa sürede değişmeyen ve değişimi çok yıllar alan bir süreçtir. İklim bir bölgenin ekonomik faaliyetlerinden, yerleşme türlerine, tarım ürünlerinden günlük hayatına kadar pek çok alanını etkiler.

Çalışma sahasında İç Anadolu'nun orta kesiminde yer alan deniz etkisinden uzak ve karasallık etkili olmaktadır. Yazları sıcak ve kurak kış ayları ise soğuk ve kar yağışlı bir iklime sahiptir. Yarı kurak step iklimi çalışma sahasının genel iklim özelliklerini karakterize eder.

1.4.1.Sıcaklık

Araştırma sahasının sıcaklık verilerinin gösterildiği tablo incelendiğinde araştırma sahasında aylık ortalama sıcaklığın genelde 0°C'nin üzerinde seyrettiği görülmektedir. Ancak ocak ayı ortalama sıcaklığı 0°C'nin altına düşmektedir. Araştırma sahasında gerçekleşen bu durumu karasallık oranı tayin etmektedir. Diğer

yandan ilkbahar mevsiminde ortalama sıcaklık değerleri 5-13°C arasında değişmektedir. Yaz aylarında ise ortalama sıcaklık değerlerinin maksimum seviyeye yaklaştığı görülmektedir. Yaz aylarında sıcaklık değerlerinin bu denli yükselmesinin nedenlerinden birisi de continantal tropikal hava kütlelerinin etkili olmasıdır. Araştırma sahasında aylık ortalama sıcaklığın en yüksek seviyeye temmuz ayında ulaştığı görülmektedir.

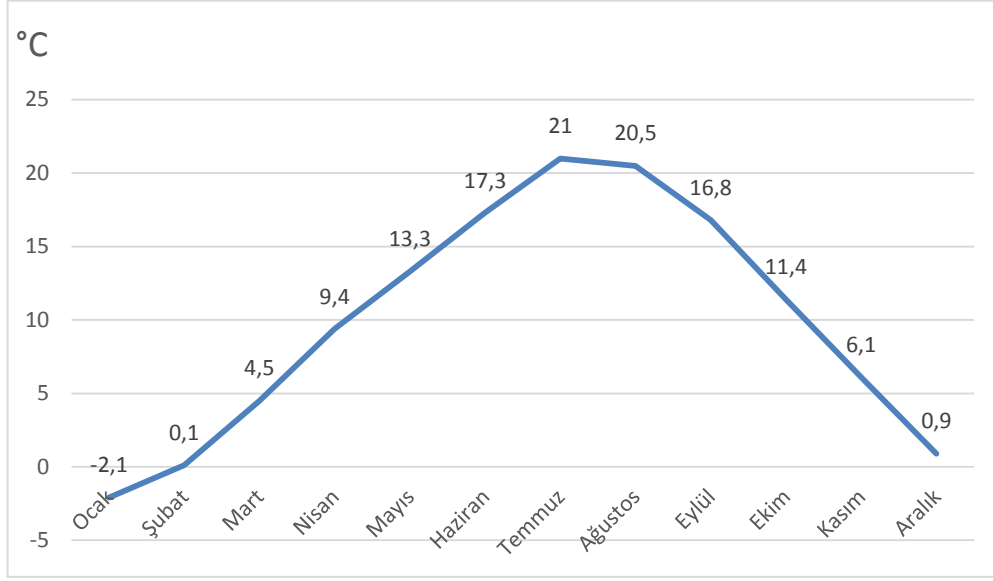
Tablo 3:Haymana İlçesi Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri (1967-2001)

Değerler	Ortalama Sıcaklık (°C)	Minimum Sıcaklık (°C)	Maksimum Sıcaklık (°C)	Yağış (mm)
Ocak	-2,1	-5,3	1,9	33,1
Şubat	0,1	-3,2	4,4	28,8
Mart	4,5	0,3	9,6	32,8
Nisan	9,4	4,8	15,1	42,2
Mayıs	13,3	8,2	19,3	51,4
Haziran	17,3	11,6	23,8	35,9
Temmuz	21,0	14,4	28,0	10,3
Ağustos	20,5	14,0	27,7	8,0
Eylül	16,8	11,1	23,6	9,1
Ekim	11,4	7,1	17,3	25,7
Kasım	6,1	2,5	11,1	29,0
Aralık	0,9	-2,0	4,8	41,4

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

Araştırma sahasında minimum sıcaklık değerleri incelendiğinde kış aylarında sıcaklık değerleri 0 °C'nin altına düştüğü, yaz aylarında ise 10 °C'nin üzerinde seyrettiği anlaşılmaktadır. Diğer yandan araştırma sahasında maksimum sıcaklık değerlerinin yıl boyunca 0 °C'nin üzerinde olduğu anlaşılmaktadır. Yaz aylarında ise bu durum 20 °C'nin üzerine çıkmaktadır (Şekil 1).

Şekil 1: Haymana İlçesi Ortalama Sıcaklık (1964-2001)

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

1.4.2. Yağış

En fazla yağış ilkbahar mevsiminde Nisan ve Mayıs aylarında görülür. Bunu sırasıyla kış ve sonbahar takip etmektedir (Grafik 1). Çalışma sahasında en az yağışın yaz mevsiminde düştüğü görülmektedir. Nisan ayından itibaren başlayan konveksiyonel yağışlar, ilkbahar aylarında yağışın artmasına neden olmaktadır. Söz konusu yağışlar halk tarafından “*kırkikindi yağışları*” olarak isimlendirilmektedir. Diğer yandan yaz mevsiminde yağışın az olmasındaki temel etken kış mevsiminde Anadolu yarımadasında görülen cephe sistemlerinin etkisinin azalmasıdır (Atalay, 2011).

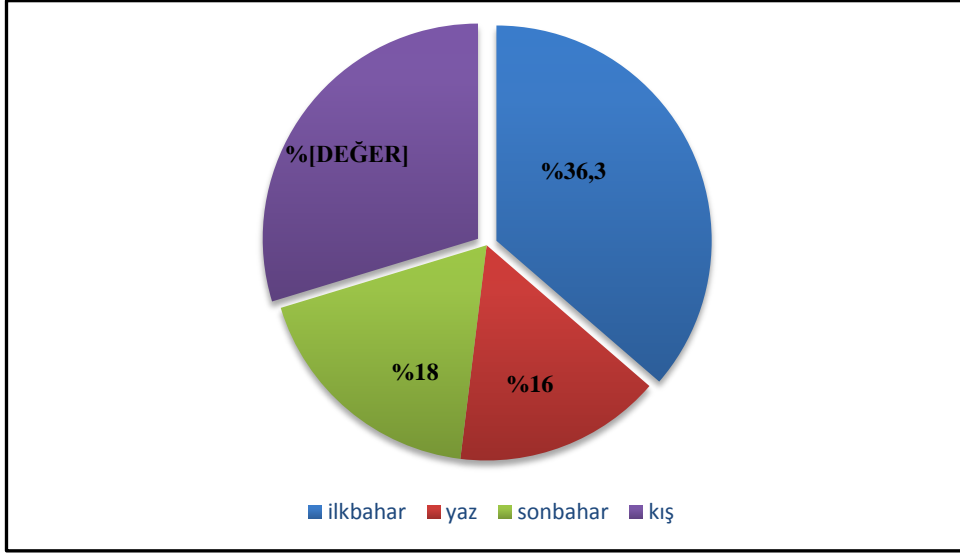
Tablo 4: Haymana İlçesi Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı

Kış (mm)	%	İlkbahar (mm)	%	Yaz (mm)	%	Sonbahar (mm)	%	Yıllık (mm)
103.3	29.7	126.4	36.35	54.2	15.60	63.8	18.35	347.7

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

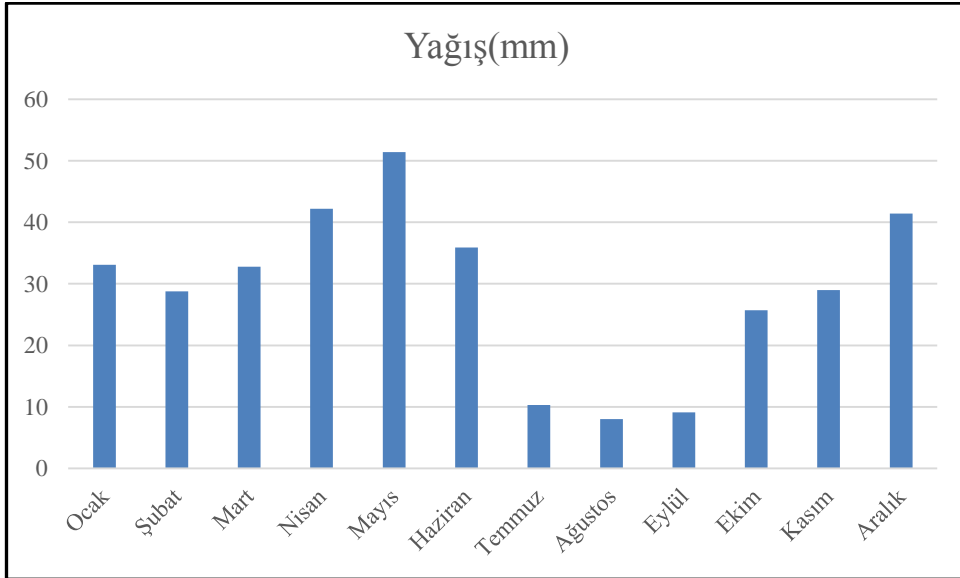
Yağışın aylara dağılımı incelendiğinde en fazla yağışın sırasıyla Mayıs, Nisan ve Aralık aylarında düştüğü görülmektedir. İnceleme sahasında yıllık ortalama yağış miktarı 347.7 mm'dir (Tablo 4).

Şekil 2: Haymana İlçesi Yağışın Mevsimlere Dağılışı Grafiği (1964-2001)

Kaynak: Meteoroloji Genel Müdürlüğü

Şekil 3: Haymana İlçesi Yağış Grafiği

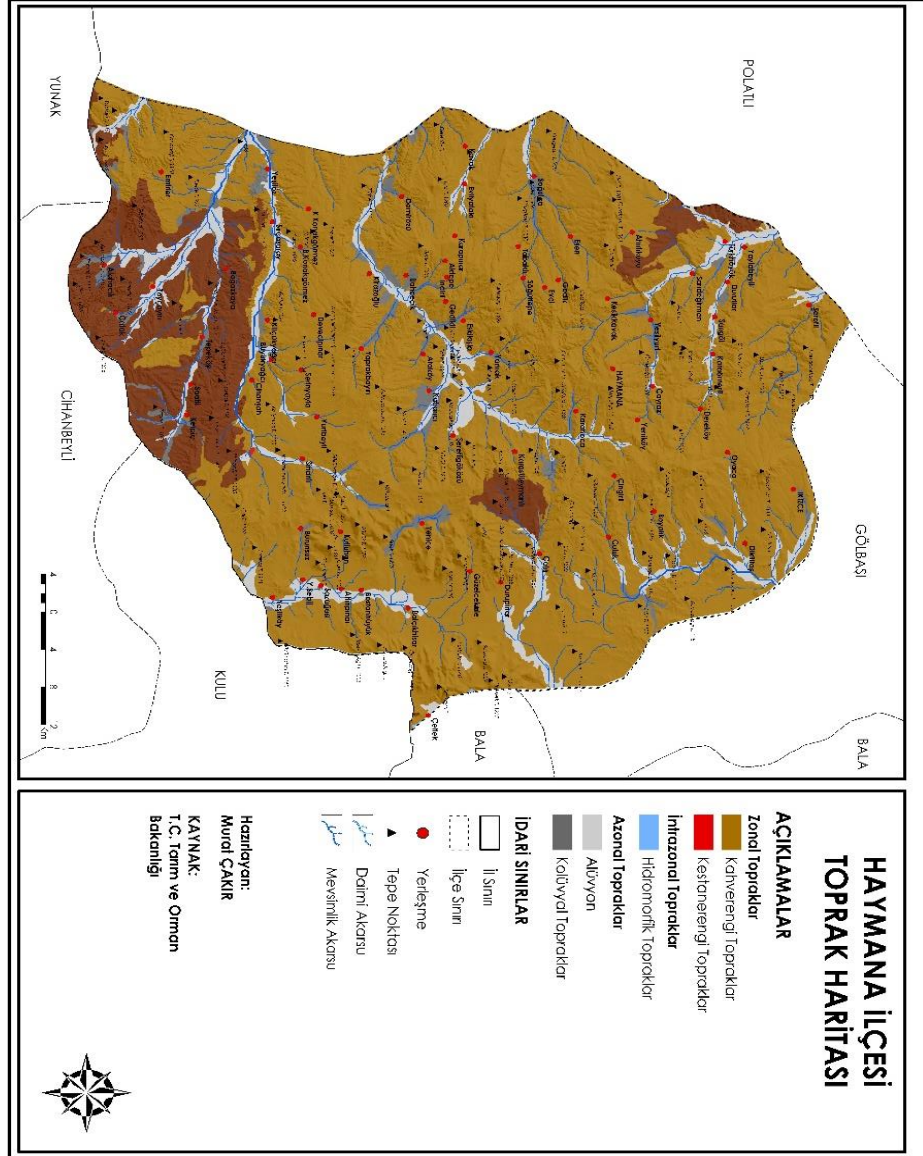

Kaynak: MGM

1.5.Çalışma Sahasının Toprak Özellikleri

Yeryüzünü oluşturan kayaların fiziksel, kimyasal ve biyolojik süreçlerle ayrışması sonucunda toprak tabakası oluşur. Toprağın özelliği üzerinde yapılacak ekonomik faaliyetlerin türünü belirler.

Çalışma sahasında; kahverengi bozkır toprakları, kırmızımsı kahverengi topraklar, alüvyal topraklar, kolüvyal topraklar, kestanerengi topraklar ve hidromorfik topraklar bulunmaktadır.

Harita 5: Haymana İlçesi Toprak Haritası

Çalışma sahasının büyük bir bölümünde kahverengi bozkır toprakları bulunmaktadır. Ortalama toplam yağış miktarı 347 mm civarında olduğu için toprak yıkanma az tuz ve kireç birikimi fazladır. Bu toprakların drenajı iyidir. Yılın büyük bir bölümünde toprak kuru haldedir. Yağışın arttığı ilkbahar döneminin dışında toprakta biyolojik ve kimyasal parçalanma oldukça zayıftır. Bu topraklar üzerinde kuru tarım ve bazı yerlerinde sulu tarım yapılmaktadır. Kahverengi bozkır toprakları tahıl tarımı için oldukça elverişlidir. Yine çalışma sahasında bu topraklar üzerinde

yer yer çayırlar, çalı ve ağaççıklar mevcuttur ancak bozkır bitki örtüsünün de hâkim olduğu sahada arazinin tahıl tarımından arta kalan kısmında mera olarak kullanılmaktadır.

Çalışma sahasının birkaç yerinde bulunmakla beraber yükseltisinin azaldığı güney kısmında geniş alan kaplayan kırmızımsı kahverengi topraklar bulunmaktadır. Bu tip topraklar karasal iklim koşullarının etkili olduğu yarı kurak sahalarda görülmektedir. Toprak renginin bu şekilde kırmızımsı renge bürünmesinin nedeni yüksek olmasıdır (Atalay, 2011). İlçede bu topraklar; Boğazkaya, Tepeköy, Saatli, Kerpiç, Toyçayırı, Çatak ve Alahacı Mahallelerinde dağılışı göstermektedir.

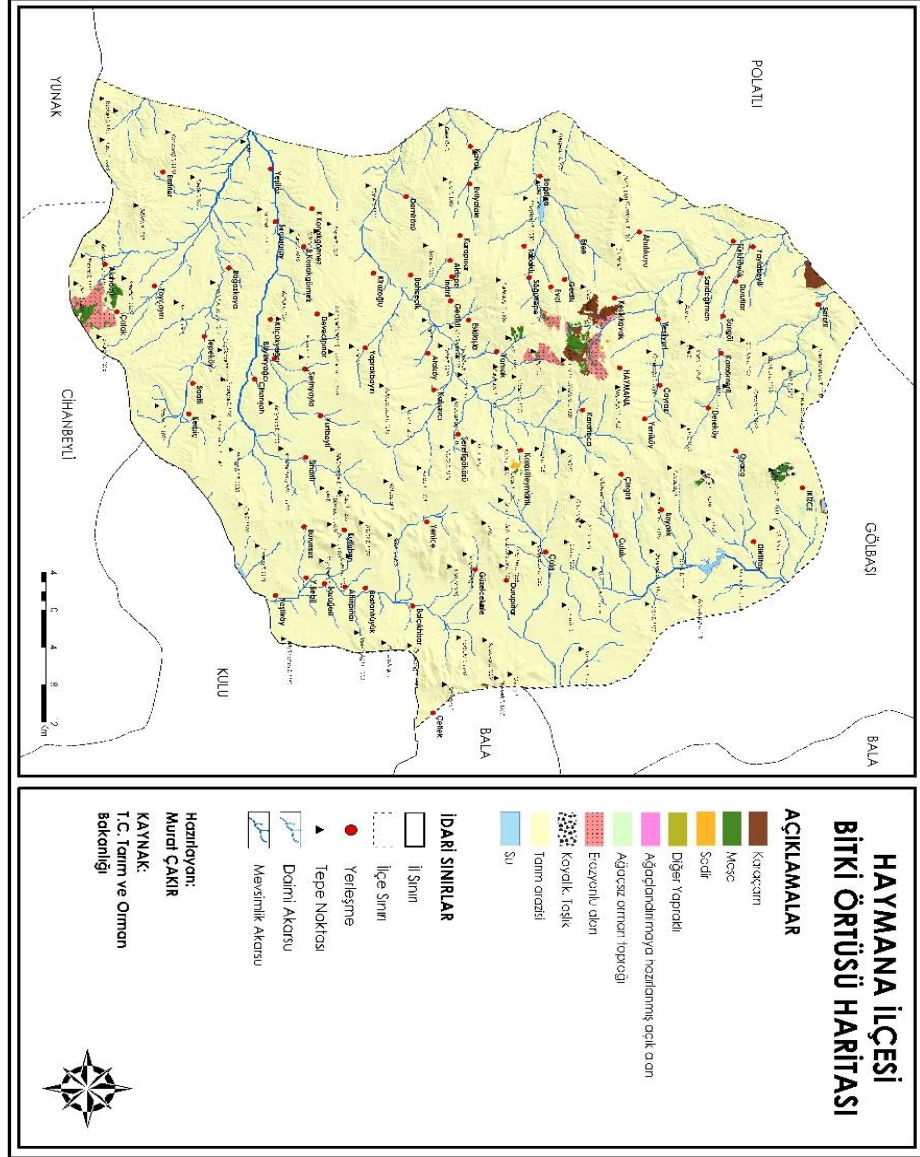
Akarsuların aşındırıp taşıyıp, eğimin azaldığı yerde ince unsurlu malzemeleri biriktirmesi sonucunda alüvyal topraklar oluşmaktadır. Bu topraklar; akarsu yataklarında, dere ağızlarında, delta ovalarında, eski akarsu ve taşkın yataklarında, tektonik oluklarda gözlenmektedir (Atalay, 2011). Haymana'da alüvyal topraklar; dere yataklarında ve mevsimlik derelerin tabanlarında bulunmaktadır. Babayakup Deresi, Tuzla Deresi, Koka Deresi, Hacımusa Deresi çevresinde yayılışı alanı göstermektedir. Çalışma sahasında özellikle tabanlı vadi oluşturan derelerin bulunduğu alanlarda bu topraklar üzerinde yoğun tarım faaliyetleri yapılmaktadır.

Çalışma sahasında yer alan bir diğer toprak türü kolüvyal topraklardır. Eğimli yamaçlardan sel suları tarafından aşındırılıp taşınan malzemeler eğimin azaldığı yerde iri unsurlu şekilde biriktirilerek kolüvyal toprakların oluşmasını sağlar. Çalışma sahasında parçalı şekilde çok az yer kaplayan bu topraklar coğrafi olarak önemli bir etken oluşturmamaktadır. Bütün bu toprakların dışında çalışma sahasında çok az alanda kestanerengi ve hidromorfik topraklar da bulunmaktadır. Kestane rengi topraklar kahverengi toprakların humus bakımından daha da zenginleşmiş ve buna bağlı olarak da rengi koyulaşmış topraklardır. Kahverengi topraklara göre daha verimlidir. Hidromorfik topraklar taban suyu seviyesinin yükseldiği, taşkına uğrayan alanlarda oluşur. Drenajı iyi olmayan bu topraklar tarım için uygun olmamakla birlikte iyi drene edilip havalandırıldığında tarım için uygun hale getirilebilir.

1.6.Çalışma Sahasının Bitki Örtüsü

Dünya üzerinde bitki örtüsünün dağılışını etkileyen temel faktör iklimdir. İklimin dışında eğim, bakı, yükselti, dağların uzanış doğrultusu gibi fiziki faktörlerin dışında beşerî faktörlerde etkili olmaktadır.

Türkiye bitki çeşitliliği açısından dünyanın en zengin ülkelerinden birisi konumundadır. Yaklaşık 12.000 bitki türü Türkiye toprakları içerisinde yetişme ortamı bulmaktadır (Erik ve Tarıkahya, 2004). Bu bitki türlerinden 3500'ün üzerindeki bitki türü endemiktir. Bu durumun ortaya çıkmasında Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konumun yani Afrika, Asya ve Avrupa'nın kesişme noktalarında yer alması ve kıtalar arası bitki, hayvan geçiş bölgesinde yer alması etkili olmuştur. Avrupa-Sibirya, Akdeniz ve İran-Turan flora bölgelerine ait bitki türleri Türkiye'nin bitki zenginliğine sahip olmasını sağlamıştır.

Harita 6: Haymana İlçesi Bitki Örtüsü Haritası

Haymana-Polatlı yöresi step vejetasyonunun en baskın türleri ile kaplıdır. Yörede yoğun şekilde tarım yapıldığı için araziler tarlalara çevrilmiştir (Güney, Geven, Ketenoğlu ve Bingöl, 2009). Ankara’da 271 tanesi endemik olmakla beraber 1365 tane çiçekli bitki vardır. Bölgenin tamamına yakını bozkırlarla kaplı olup gevenler ve otsu bitkiler araziye hakimdir. Bozkırların hâkim olduğu alanlar dışında ise indikatör ağaççık ve çalılar yer almaktadır. Bu sahanın geçmiş dönemlerde orman varlığına sahip olduğunun göstergesidir (Erdoğan, 2013).

Çalışma sahası İran-Turan fitocoğrafya bölgesi içerisinde yer almaktadır. Hâkim bitki örtüsü kısa boylu otlardan oluşan bozkırdır. Dere yatakları ve vadi tabanlarında yer yer söğüt, akasya, iğde ve kavak gibi türlere rastlanır (Erdoğan,

2013). Bölgede eski dönemlere ait alt sınırı 1200-1250 m olan orman varlığının kalıntılara rastlanmıştır. Ancak nisbi yükselti ortalaması fazla olan bazı kesimlerde meşe fundalıklarına rastlanılmaktadır (Erol, 1961). Bölgede ormanlık alan 500 hektarlık alanı kaplamaktır (www.haymana.gov.tr).

1.7. Çalışma Sahasının Hidrografik Özellikleri

Çalışma sahası birçok mevsimlik ve sürekli akarsuya sahiptir. Üzerinde büyük nehir bulunmamakla birlikte daha çok dereler geniş yer kaplamaktadır.

Çalışma sahasının büyük bir kısmı Sakarya Nehri havzası içerisinde bulunur. Sahanın doğu kısmı ise Tuz Gölü kapalı havzası içerisinde bulunur. Çalışma sahasını kuzeyden güneye kesen ve en büyük akarsu olan Babayakup Deresi Sakarya Nehri'nin yukarı çığır kısmını oluşturur. Ankara Çayına katılarak Sakarya Nehrinin önemli kollarından birini oluşturur (Kolukısa, 1991).

Yeryüzünü kaplayan akarsuların dışında ilçenin asıl hüviyetini kazanmasını sağlayan temel faktör sıcak yer altı sularıdır. Kolukısa ve Erol'un bahsettiği gibi ilçe sınırlarında bulunan birçok fay yer altı sıcak su kaynaklarının yüzeye çıkmasını sağlamış ve sahanın termal turizm alanı olmasına katkıda bulunmuştur.

2.BÖLÜM

HAYMANA İLÇESİ'NİN BEŞERİ COĞRAFYASI

2.1.Nüfus

Sınırları belirli bir alanda ve belirli bir zaman dilimi içerisinde yaşayan insan topluluğuna nüfus denir. Bir ülke ya da bir yerleşim birimine ait nüfus özellikleri kısa süre içerisinde değişkenlik gösterebilir.

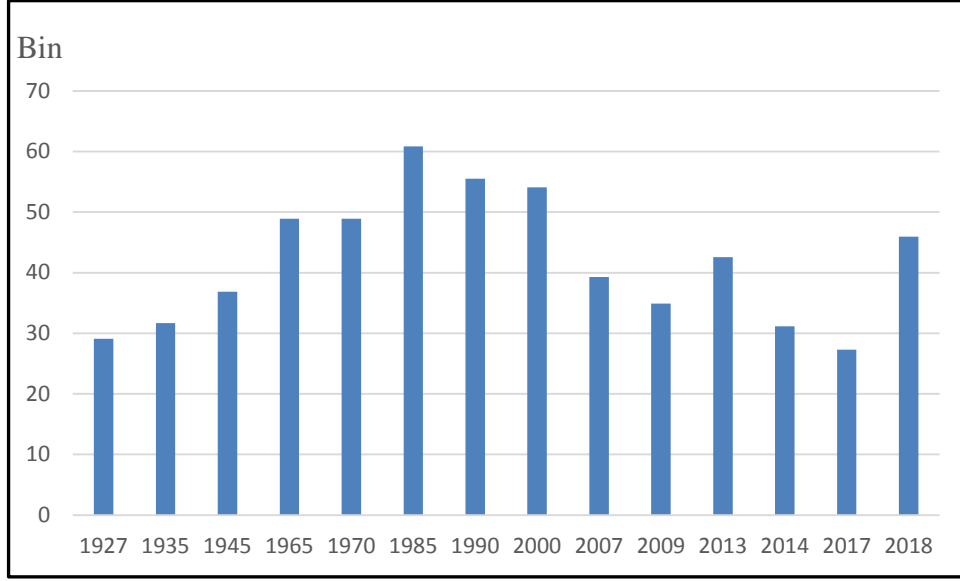
Türkiye’de yapılan ilk nüfus sayımı 1927 yılındadır. 1927 yılının ardında 1935 yılında yapılmış ve her 5 yılda bir tekrarlanması kararlaştırılmıştır.1990 yılına kadar genel nüfus sayımı her 5 yılda bir yapılmış ancak 1990 sayımının ardından her 10 yılda bir yapılma kararı alınmıştır. Son kez 2000 yılında De facto yöntemi ile yapılan genel nüfus sayımı 2007 yılından itibaren De Jure yönteminin kullanıldığı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi’ne geçilmiştir. 1950 ve 1955 yıllarında yapılan genel nüfus sayımına ait kaynaklarda çalışma sahasının nüfusunun cinsiyet dağılımına ait sağlıklı bir veriye ulaşılamamıştır. Bunun dışında sistem değişikliği gerçekleştiği için 2000-2007 yılları arasında ait herhangi bir nüfus verisi yoktur.

Tablo 5:Haymana İlçesi (1927-2018) Yılları Toplam Nüfusu

Yıl	Toplam Nüfus	Yıl	Toplam Nüfus
1927	29,085	2000	54,087
1935	31,661	2007	39,310
1945	36,849	2009	34,912
1965	48,908	2013	42,566
1970	48,908	2014	31,176
1985	60,823	2017	27,277
1990	55,527	2018	45,931

Kaynak: TÜİK

Şekil 4: Haymana İlçesi Toplam Nüfus Grafiği (1927-2018)

Kaynak: TÜİK

Tablo 5 ve grafik 3 incelendiğinde 1927-2018 yılları arasında toplam nüfusta, nüfusun en az olduğu yıl 2017'dir. 2017 yılında nüfus 27.277'dir. Nüfusun en fazla olduğu yıl ise 1985'tir. Türkiye genelinde iç göçlerin yoğunlaştığı dönem 1985-2000 yılları arasındadır. 1985 yılından itibaren kır nüfusu hızla azalmıştır.

Tablo 5 İncelendiğinde Haymana ilçesinin 1985 yılına kadar nüfusunun sürekli olarak arttığı görülmektedir. 1965'te 44.931 olan toplam nüfus miktarı bir sonraki sayımda 3.977 artarak 48.908 olmuştur. Haymana İlçesi'nin 1985 yılından itibaren ciddi bir göç verdiği gözlemlenmektedir. Bugün de ilçenin önemli problemlerinden biridir. İstihdam oranının düşük olması ve Ankara gibi bir şehre oldukça yakın olması göç hızını arttıran unsurlar arasında gösterilebilir. Göçün dışında Haymana ilçe nüfusunun azalmasının bir diğer nedeni de idari yönetim merkezlerinin değişmesinin ardından 2963 sayılı kanun gereği 29.11.1983 yılında ilçe statüsü kazanan Gölbaşı'nın sınırları Haymana sınırları içerisinde yer alan bazı köylerin sınırlarını kapsamasıdır. Geçmiş dönemde Haymana ilçesine bağlı olan bazı yerleşim birimleri bugün Gölbaşı nüfusu içerisinde sayılmaktadır. 2000 yılına gelindiğinde ise Haymana nüfusu ancak 54.087 olabilmıştır.

2000 ile 2007 arasındaki yıllarda nüfus sayımı yapılmadığından 2007 yılında Haymana nüfusunun 39.310 olduğu gözlemlenmektedir (TÜİK). Geçen 7 yıllık süreç içerisinde nüfus 14.777 kişi azalmıştır. Bu durumun nedeni yeterli iş

imkanlarının olmaması ve Ankara şehrine yakınlığından dolayı göçün daha kolay gerçekleştirilebilir olması yani Haymana İlçesi'nden Ankara'ya yoğun şekilde gerçekleşmesi olarak söylenilebilir. Daha sonraki yıllarda elde edilen ADNKS sonuçları incelendiğinde Haymana nüfusunun oldukça ciddi değişiklikler ve ani artış-azalış olduğu görülmektedir. 2008 yılında 40.537 olan Haymana nüfusu 2009 yılında 34,912 olarak sayılmış ve 5.625 kişi azalmıştır. Bu durumun temel sebebi ise Oyaca Kasabası, Boyalık, Deveci, Pınar, Dikilitaş gibi köylerin idari olarak Haymana'ya ait iken Gölbaşı ilçesine bağlanmasıdır. Bunun dışında özellikle 2017 ile 2018 yılları arasında gerçekleşmiş olan 18.654 kişilik nüfus artışı dikkat çekmektedir. Bu hususta yapılan gözlemlerde ilçe içerisinde bu denli nüfus artışına neden olabilecek herhangi bir ekonomik faaliyetin ortaya çıkmadığı saptanmıştır.[‡]

2.1.1. Nüfusun Yaş ve Cinsiyet Yapısı

Haymana nüfusunun cinsiyet durumu Tablo 6'da incelendiğinde belirgin farklılıklar gözlenmemektedir. Elde edilen verilerde 1970 yılından itibaren kadın nüfusunun erkek nüfusundan daha fazla olduğu belirgin hale gelmiştir. 2000 yılına kadar bu süreç böyle devam etmiş ancak 2000 yılından itibaren belirgin bir farklılığın olmadığı gözlemlenmektedir. Son ADNKS verileri değerlendirildiğinde erkek nüfusunun kadın nüfusundan daha fazla olduğu görülmektedir ancak bu verilerin çok gerçekçi olmadığı düşünülmektedir.

Tablo 6: Haymana Nüfusu Cinsiyet Yapısı (1960-2018)

Yıl	Kadın Nüfus	Erkek Nüfus	Toplam Nüfus
1960	22,343	22,588	44,931
1965	24,251	24,657	48,908
1970	26,577	24,679	48,908
1975	27,501	25,774	53,275
1980	29,362	26,809	56,171
1985	31,593	29,230	60,823
1990	29,217	26,310	55,527

[‡] Yapılan görüşmelerde 2018 yılı yerel seçimleri için daha önce Haymana'dan Ankara'ya göç etmiş kişilerin yerel seçimde sonuçlara etki etmek amacıyla ikametgahlarını tekrardan Haymana'ya aldıkları düşünülmektedir.

2000	27,248	26,839	54,087
2007	19,887	19,423	39,310
2008	20,231	20,306	40,537
2009	17,542	17,370	34,912
2010	16,840	17,046	33,886
2011	16,192	16,513	32,705
2012	15,143	15,915	31,058
2013	20,788	21,778	42,566
2014	15,236	15,940	31,176
2015	13,884	14,471	28,355
2016	13,749	14,378	28,127
2017	13,305	13,972	27,277
2018	22,065	23,866	45,931

Kaynak: TÜİK

2.2.Yerleşme

2.2.1.Yerleşmenin Tarihçesi

Haymana ilçesinin adı; konar göçer şekilde yaşayan, Türk boylarından Kayı boyunun belirli bir dönemde burada yaşadıkları ve Kayıların o zaman ki beyi Ertuğrul Beyin annesi Hayme Ananın burada vefat etmesi ve buraya defnedilmesi sonucunda yakın çevredeki halk tarafından zamanla bu isimle anılıp sonraki süreç içerisinde de Haymana'ya evrildiği düşünülmektedir. Bunun dışında bölgeye şifa bulmak için yaz aylarında gelenler, kaplıcaların yakınlarına çadır kurup uzun süre burada kalıp ihtiyaçlarını bu çadırlar aracılığıyla giderirdi. Bu çadırlara Hayme denip zamanla sürekli çadırların bulunduğu yer olan Haymana'ya dönüştüğü düşünülmektedir (www.haymana.gov.tr).

Haymana'nın tarihi tarih öncesi çağlara kadar dayanmaktadır. Çalışma sahasındaki en eski kalıntılar Gavur Kalesi ve çevresinde bulunmuştur. Bu kalenin Hitit dönemine ait olduğu tespit edilmiştir. Hititlerin ardından bölgede hakimiyet kuran medeniyet Frigler olmuştur. Yapılan kazılarda Hititlere ait yerleşmelerin bir üst katmanında Frig dönemine ait kalıntılara rastlanmıştır. Friglerin ardından bölge Galatların hakimiyet sahasına geçmiş ve uzunca bir dönem Ankara bu medeniyetin

merkezinde yer almıştır. Galatlar bu bölgeye sıcak su kaynağı anlamına gelen "Galatia Salutaris" adını vermişlerdir. Galatların ardından bölge Romalıların hakimiyetine geçmiş ve uzunca bir süre bölgeye hâkim olduktan sonra Roma kültürü ve etkisi Bizans hakimiyeti ile devam etmiştir. Haymana'nın birçok mahallesinde Bizans dönemine ait eserlere rastlanılmaktadır. Bu mahalleler Karaağzılı, Çerkezhöyük, Kızılkoyunlu, İkizce, Boyalık, Çayırılı, Kızılkoyunlu, Kara Süleymanlı, Yeniköy, Karahoca, Durutlar, Culuk, Çalı, Emirler, Kadıköy ve Sarıgöl'dür. Bunun dışında bugün Gölbaşı'na bağlı Oyaca Kasabası'nda da Bizans dönemine ait kalıntılara rastlanmaktadır (Unat, 2016).

Haymana Bizans'ın ardından Selçukluların eline geçmiştir. Selçuklu dönemine ait kanıtlar Kutluhan Köyü yakınlarındaki Kutluhan Camii ve Yenice köprüsüdür. Selçukluların yıkılmasının ardından bölgeye bir dönem Moğollar hâkim olmuş ancak uzun süreli kalmamış ve yöreye önemli oranda etki edecek bir değişiklik yapmamışlardır. Yine Timur'un Osmanlı ile yaptığı Ankara Savaşı'nın ardından bir süre Haymana'da bugün Demirözü, eski adıyla Timurözü olarak bilinen köyün yakınlarında konakladığı düşünülmektedir. Daha sonraki süreçte Osmanlı bölgeye hükmetmiştir. Bu süreçte Haymana platosu Yörük Türkmenlerin yerleştirildiği bir yer olmuş ve Haymanateyn olarak anılmıştır. 1800'lü yıllardan itibaren bölgeye birçok Kürt ve Türk konar göçerler yerleşip yeni köyler kurmuşlardır. Bazıları da geçmişte burada yaşayıp bölgeyi terk eden eski yerleşimcilerin bulunduğu harap köylere yerleşmişlerdir. Yine 1800'lü yılların sonlarında Osmanlı'nın savaşlarda toprak kaybetmesinin ardından Kafkaslardan ve Balkanlardan göç eden; Boşnak, Çerkez ve Tatar muhacirleri Haymana'nın çeşitli köylerine yerleştirilerek bölge nüfusu giderek artmıştır (Yurtdaş 2018).

19. yüzyılda Haymanateyn olarak anılan bölge içerisinde bugün ki; Gölbaşı, Haymana, Polatlı, Bala ve Konya'ya bağlı Kulu ve Cihanbeyli ilçelerini içine alan geniş alan için bir yönetim merkezi belirlenmiş ve bu yönetim merkezi bugün Haymana'ya 10 km uzaklıkta Polatlı'ya bağlı olan Sivri Köyü olarak belirlenmiştir. Sivri Köyü'nde çıkan yangının ardından yönetim merkezi geçici olarak Erif Köyü'ne oradan Culuk Köyü'ne ve ardında da Kadıköy'e taşınmıştır. 1880 yılında dönemin Ankara Valisi Yaban Hamamı olarak anılan bölgeyi uygun görür ve yönetim merkezi bugün ki yerine taşınır. Taşındığı zamanda birkaç ev ve çadırlardan oluşan

yerleşimlerin olduğu bilinmektedir. Dönemin kaymakamı hem devlet işlerinin görüldüğü hem de şifa bulmak için bölgeye gelenlerin kalabilmesi için 28 odalı bir hükümet konağı inşa ettirmiştir.

2.2.2.Kırsal Yerleşmeler

İnsanlık tarihinde ortaya çıkan ilk yerleşimler tarım amacıyla ortaya çıkan kırsal yerleşmelerdir. Haymana ilçesinin nüfusunun büyük bir çoğunluğu tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile geçimini sağlamaktadır. Son Büyükşehir yasası ile köylerin mahalle olarak kabul edilmesi ilçe nüfusunu komple şehirselleştirme gibi gösterse de gerçek anlamda köy özelliğine sahip Haymana ilçesinin 78 tane mahallesi vardır. Mahalle dokuları yol boyu, akarsu boyu ve toplu şekilde gerçekleşmiştir. Toplu yerleşmeler daha ziyade tepelerin eteklerindeki eğimli yamaçlarda kurulmuştur. 2018 TÜİK verilerine göre kırsal yerleşmelerde 38,025 kişi yaşamaktadır. Bu kırsal yerleşmelerinin bazılarının nüfusu bini aşmış bazılarının ise çok daha fazladır. Örneğin eski adıyla Yenice bugün ki adıyla Sindiren Köyü nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 5046 kişilik nüfusa sahiptir. Kırsal yerleşmelerde eski meskenlerde karasal iklimin hâkim olduğu sahalarda görüldüğü gibi kerpiç yapı malzemesi olarak kullanılmıştır. Günümüz değişen koşulları ve imkanlarla mesken tipleri betonarmeye dönüşmüştür. Bunların dışında kırsal kesimde yaşayanların temel ekonomik kaynağı hayvancılıktır. Hemen hemen çalışma sahasında yer alan mahallelerin tamamının bir köyaltı yerleşmesi bulunmaktadır. Bölge halkı bahar aylarından itibaren hayvanlarını köyün dışındaki bu yerleşmelere götürür ve sonbahara kadar burada tutmaktadır. Halk kendi arasında bu yerleşmelere yayla dese de bu yerleşmeler köyaltı yerleşmeleri özellikleri itibariyle ağıl özelliği taşımaktadır.

2.2.3. Şehir Yerleşmeleri

Bugün ilçe merkezinin bulunduğu alana 1880 yılında ilk yerleşme kurulmuş ve geçmiş dönemde yaban hamamı olarak anılmaktadır. İlçe merkezinin bulunduğu alana dönemin kaymakamı bir hükümet konağı inşa ettiriyor ve bunun dışında çok fazla yerleşme bulunmamakta. Yine bu dönemde inşa edildiği bilinen ve gayrimüslimler için kilise ve bölgede yaşayan eski ailelere ait evler bulunmaktadır. Zamanla ilçe merkezi büyüyüp genişliyor. Bugün birçok otelin, iş yerlerinin bulunduğu bir şehir yerleşmesine dönüşüyor. İlçe merkezinde 5 tane mahalle bulunmaktadır. Bu ilçeler 2018 TÜİK verilerine göre 2,843 nüfuslu Yenimahalle,

2,325 nüfuslu Seyran Mahallesi, 991 nüfuslu Kayabaşı Mahallesi, 950 nüfuslu Medrese Mahallesi ve 797 nüfuslu Çaldağ Mahallesi'dir. İlçe merkezinin toplam nüfusu 2018 TÜİK verilerine göre 7,906'dır. Hükümet konağının ve Belediye binasının bulunduğu yerler Seyran Mahallesi'nde, Otellerin ve hamamların yoğun bulunduğu kısım ise Çaldağ Mahallesi'nde bulunmaktadır. Yine Ankara Üniversitesi'ne ait Haymana Meslek Yüksekokulu 'da Çaldağ Mahallesi'nde yer almaktadır.

2.3.Ekonomik Faaliyetler

Ekonomik faaliyetler avcılık ve toplayıcılık ile başlamış ve zamanla tarım, hayvancılık madencilik ve ormancılık ile şekillenmiştir. Zamanla mesleki grupların sayısındaki artış ile faaliyet çeşitleri çoğalmıştır. Günümüzde Birincil, İkincil, Üçüncül, Dördüncül ve Beşincil ekonomik faaliyet grupları oluşmuştur. Bilindiği gibi Türkiye'nin yerleşim alanlarının genelinde iki temel faktör geçerliliğini korumaktadır. Bunlar tarım ve hayvancılık faaliyetleridir. Araştırma sahası incelendiğinde birincil ekonomik faaliyetlerin ağırlıklı olarak gerçekleştiği gözlemlenmiştir. Haymana ilçesinin geçim kaynağını tarımsal ve hayvansal faaliyetler oluştururken, son dönemlerde üçüncül sektör kapsamındaki turizm faaliyetlerinin de önemli ölçüde arttığı görülmektedir.

2.3.1.Tarım

Tarım dar anlamıyla; bitkisel ürünlerin yetiştirilmesi amacı ile toprağın verimli bir biçimde işletilmesini amaçlayan faaliyetlerdir (Doğanay, Özdemir ve Şahin ,2011). Bitkisel ve hayvansal ürünlerin yetiştirilmesi amacı ile yapılan bütün faaliyetlere tarım denilmektedir. Bir başka tanım da ise: İnsanın toprağı işleyerek tarım ürünleri yetiştirmesi ve hayvancılık etkinlikleri yapma çabasıdır (Tümertekin, 1982).

Tablo 7'de Haymana ilçesinin idari sınırları içerisinde yer alan tarımsal üretim miktarı gösterilmektedir. Haymana ilçesinde buğday en fazla üretilen tarım ürünüdür. İlçede ikinci sırada arpa, üçüncü sırada ise mısır üretimi yapılmaktadır. 2014-2016 yılları arasında mısır üretilmediği fakat son dönemlerde mısır bitkisinin tekrardan ilçede üretilmeye başlandığı görülmektedir.

Tablo 7: Haymana İlçesi Tarımsal Üretim Miktarları

Yıllar	Arpa	Buğday	Mısır
2004	225513	75583	224
2006	242450	59889	171
2008	131503	59889	163
2010	154649	49033	74
2012	153216	45200	48
2014	133318	42075	-
2016	135695	53585	-
2018	147655	48030	36
2019	168796	47722	801

2.3.2.Hayvancılık

Hayvancılık, genel ekonomi içerisinde önemli bir payı bulunmaktadır. Hayvancılık; değeri olan hayvanların yetiştirilmesi ve çeşitli şekilde yararlanılması neticesinde gelişen bir ekonomik faaliyettir.

Tablo 8:Haymana İlçesindeki Hayvan Türleri ve Sayıları

Yıllar	İnek	Koyun	Keçi	Tavuk	Hindi	Kaz	Ördek	Arıcılık
2004	400	62500	3600	130000	0	0	0	930
2006	400	58500	3800	188700	7800	3300	1094	935
2008	2020	50210	845	279625	5010	2890	1050	955
2010	1150	64000	942	96500	4275	2800	3000	970
2012	1229	45790	867	98725	2565	216	2975	790
2014	1325	57089	2260	98610	2335	1060	2950	990
2016	1675	101700	2575	11200	4275	1060	2750	861
2018	2400	129275	4000	18800	3250	4750	2765	1461

(Kaynak: TÜİK)

Tablo 8’de Haymana ilçesinde yetiştirilen hayvan türleri ve sayıları gösterilmektedir. Bu verilere göre ilçede kanatlı hayvanlarda en fazla tavuk yetiştiriciliğinin yapıldığı görülmektedir. Büyükbaş hayvanlarda zaman zaman manda olsa da değerlendirmeye alınacak sayıda değildir. Geçmiş dönemden bu yana koyun yetiştiriciliğinde önemli bir yer teşkil eden Haymana yakın zamanda koyun yetiştiriciliğinden uzaklaşsa da özellikle son yıllarda tekrardan ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Tablo 8’de gösterilen arıcılık verileri ise kovan sayısı bazında değerlendirilmiştir. Dalgalı bir arıcılık üretimi olsa da 2018 yılında ulaşılan sayı elde edilen veriler içerisindeki en üst seviyedir. Tablo 8’e göre Haymana ilçesindeki hayvancılık faaliyetlerinde artış bazında bir ivme kazandığı söylenebilir.

2.3.3. Ulaşım

Mal ve insan fikirlerinin bir yerden başka bir yere taşınması şeklinde ifade edilen (Tümertekin, 1987) ulaşım, genelde sanayi ve ekonomi sektörünü öncelemektedir. Araştırma sahasının tarihi konumu nedeni ile jeopolitik olarak önemli bir alanda bulunmasını sağlamıştır. Bu doğrultuda tarihsel süreç içerisinde araştırma alanı tarihi yolların geçiş güzergahında yer almaktadır. Bu bağlamda Haymana tarihi Kral Yolu'nun kapsamı içerisinde yer almaktadır. Günümüzde Haymana ilçesi D260 karayolu ile Ankara'ya bağlanmaktadır. Çift şeritli yolla sağlanan bu ulaşım 80 km'lik mesafededir. Aynı karayolu Haymana'yı Polatlı'ya bağlar. Polatlı'da bulunan Yüksek Hızlı Tren istasyonu D260 karayolunun önemini artırmaktadır. Ankara-Haymana arasındaki ulaşım özel halk otobüsleri ve Ankara büyükşehir belediyesine ait EGO araçları ile toplu taşıma şeklinde gerçekleştirilmektedir.

2.3.4. Turizm

Araştırma sahasında çalışmanın asıl temasını oluşturan termal turizm ilçenin turizm potansiyelini belirlemektedir. Çalışmada termal turizmden detaylı şekilde bahsedilmiştir. Araştırma sahasında arazi çalışmaları sonucunda elde edilen bilgilere göre, saha sınırlarında Sakarya Meydan Muharebesi Milli Parkı bulunmaktadır. Söz konusu park içerisinde yer alan şehitlikler, siperler ve cephe savaşıdan kalan buluntularda çalışma alanının dikkat çeken turizm çekicilikleri arasında yer almaktadır. Diğer yandan araştırma sahasında Galatlar dönemine ait Gavur Kalesi, Bizans döneminden kalma kaplıca kalıntıları mevcuttur. Ayrıca 19. yy'ın sonlarında inşa edilen bugün Kaymakamlık olarak kullanılan bina tarih-kültür turizmi açısından turizm varlıkları arasında yer almaktadır.

2.4. Haymana'da Termal Turizm

Haymana ilçesi geçmiş dönemden bu yana Hitit, Frig, Lidya, Eti, Galat, Roma, Selçuklu ve Osmanlı medeniyetlerine ev sahipliği yapmış bir alan olup, tarihte "Kral Yolu" olarak bilinen ticaret yolu içerisinde kendine yer bulmuştur. Haymana'da bulunan sıcak suların kullanımı ile ilgili olarak ilk kullanımın Hititler dönemine ait olduğu, bölgede Hititlerin en önemli kalıntısı olan Gavur Kalesinde kullanılan Horasan harcı olarak bilinen inşaat malzemesinin sıcak suyun bulunduğu alanda kullanılmış olmasıdır. Bu alanda Hititler bu harçla bir havuz yapıp sıcak suyu burada toplamışlardır. Hititler bu alanda kadın ve erkekler için ayrı iki havuzun dışında tek kişilik küvetlerde yapmışlardır. Haymana'nın sahip olduğu bu zenginliği sadece Hititler değil sırasıyla Frigler, Galatlar ve Romalılarda kullanmıştır. Galatlar zamanında bu bölge sıcak su kaynağı anlamına gelen "Galatia Salutaris" olarak isimlendirilmiştir. Romalılar ise bu sahip olunan tesisleri büyütüp geliştirmiş havuzların bazılarının üzerini kapatmış ve aynı anda daha fazla insanın faydalanabileceği şekilde tesisleri geliştirmiştir. Bunun dışında suyun kaynağının bulunduğu alandan başka bir yere suyu taşıyıp daha uygun gördükleri konumda yeni tesisler inşa etmişlerdir. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde yeni eklentiler yapılmış ve özellikle Osmanlı döneminde Osmanlı mimarisine uygun şekilde yeniden restore edilerek yeni eklentiler inşa edilmiştir. Bu sayede Haymana kaplıcaları inşa edildiği ilk günden Osmanlı dönemine kadar önemini hep korumuş ve şifa kaynağı olmaya devam etmiştir (Unat, 2017).

Osmanlının son dönemleri ve cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren zaman zaman bölge sakinlerinden kullanılan yerleri tadilat yapanlar olsa da bilinen ilk büyük tadilatı 1929 yılında dönemin belediye başkanı olan Bekir Fahri Daldaloğlu yaptırmıştır. 1990 yılından önce yalnızca bir tane hamam kültürüne uygun tesis bulunurken bu dönemde yine dönemin belediye başkanı Mustafa NAMAL ilk ciddi yatırımların yapılmasını sağlamıştır (www.kaplicalar.org).

2.4.1. Haymana Kaplıcaları:

Uluslararası Şifalı Su Kaynakları Araştırma Merkezi'nin 30 ülkeyi kapsayan araştırmaları sonucunda Haymana'nın kaplıca suyu insan sağlığına faydası açısından dünyadaki en kaliteli kaplıca suyu olarak tespit edilmiştir. Atom Enerji Kurumu, İstanbul Üniversitesi ve Hıfzıssıhha Kurumu bu araştırmalara katılmışlardır. Daha

önce Fransa'nın Allier iline bağılı Vichy kasabasında bulunan kaplıca dünyadaki en kaliteli kaplıca suyu olarak bilinirken bu unvan artık Haymana'ya aittir. İlçe merkezinin ortasından çıkan kaplıca suyu borular vasıtasıyla otellere ve diğere tesislere gönderilir. Dağıtım ve ücretlendirme konusunda yetkili mercii Haymana Belediyesi'dir. Çıkış sıcaklığı 44,5 °C'dir. Bu sıcaklık tedavinin uygulanması için uygun bir sıcaklıktır. Bazı kaplıca suları daha düşük ya da daha yüksek sıcaklıklarda yeryüzüne çıkmaktadırlar ve kullanılabilir hale gelmesi için ısıtılması ya da soğutulması gerekmektedir. Haymana kaplıca sularının bu tarz bir işleme tabi tutulmasına gerek duyulmaz. Bu kaynağın debisi 4.8 lt/sn'dir. Bu debi geçmiş dönemler için yeterli olsa da bugün ki turist potansiyeli, var olan tesis sayısı değerlendirildiğinde tüketimin artmasına bağılı olarak ilerleyen süreçte yetersiz kalacağı düşünülmektedir. Bu kaplıca suyunun Ph değeri 6.8 dolaylarındadır ve çıkan bu su asidik özellik gösterir. İçmeye uygun suların genel olarak Ph değerleri 7'nin üzerindedir. Haymana kaplıca suyu bu değerlerin çok altında değildir. Bunların dışında insan sağlığına faydalı birçok minerali içerisinde barındırır. Kaplıca suyu; kalsiyum, sodyum ve magnezyumca zengindir. Bunların dışında daha birçok mineral bulundurur. Hem banyosu yapıldığında hem de içildiğinde halk arasında sıklıkla karşılaşılan birçok hastalığa iyi geldiği ve tedavi edici özelliğe sahip olduğu bilinmektedir.

Haymana'da belediyenin işlettiği 3 tane termal tesis vardır. Bu tesisler; Seyran Kaplıcası, Medrese Kaplıcası ve Cimcime Sultan Hamamı ile birlikte bulunan Cimcime Sultan Termal otelidir. Bunun dışında özel teşebbüse ait 9 tane daha termal işletme vardır. Bunun dışında da son dönemde Türkiye'de kaplıca turizminin kullanımının arttırılması sağlamak amacıyla geliştirilen devre mülk sistemine uygun Haymana'da da Çağ Hayme Sultan Termal Devre Mülkleri adında tesis bulunmaktadır. Haymana'yı ziyaret eden toplam ziyaretçi sayısına dair kesin bir bilgi yoktur. Gününbirlik gelenlerin kaydının yapılmaması ve düzenli bir sistemin mevcut olmaması ilçedeki yetkililer ve bu sektörün içerisinde yer alanlarla ancak tahmin yürütülerek bir yılda Haymana'yı ziyaret eden kişi sayısının 150.000-200.000 arasında olduğu düşünülmektedir.

2.5.Haymana'da Bulunan Termal Tesisler

2.5.1. Midas Hotel

Haymana ilçesinin merkezinde yer alan otel modern termal otel sınıflandırılmasına dahil edilebilir. Sahip olduğu özellikler itibariyle 4 yıldızlı bir oteldir. Toplam 60 odaya sahiptir. Değişebilir olmakla beraber yatak kapasitesi 120'dir. SPA, açık yüzme havuzu, kapalı yüzme havuzu, sıcak-soğuk havuzlar, fizik tedavi ve rehabilitasyon kısımları, Türk hamamı, jakuzi, saunalar ve özel kabinleriyle termal tedavi için uygun şartlara sahip bir oteldir. Ayrıca otel toplantı ve kongre turizmine uygun yapısıyla da dikkat çekmektedir.

Termal suyun endikasyonlarından yararlanabilmek için çeşitli yöntemler kullanılır. Bunlardan biri de Türk hamamıdır. Özellikle aileler için bireyselleştirilmiş Türk hamamları termal oteller tarafından ziyaretçilerin hizmetine sunulmaktadır (Fotoğraf:1).

Fotoğraf 1: Midas Otel Bireyselleştirilmiş Türk Hamamı (Kaynak: <http://hotelmidas.com/galeri/>)

Kaplıca tedavilerinde ziyaretçinin şifa bulması, rahatlaması için kürlerin uygulanabileceği uygun alanlar tesis içine konulmalıdır. Kürlerin uygulanabileceği bireyselleştirilmiş küçük termal havuzlar yer almaktadır (Fotoğraf:2). Ziyaretçi'nin

sağlık durumu tam olarak bilinmediği için havuzlar rahat girip çıkabileceği şekilde inşa edilmiştir.

Fotoğraf 2: Midas Otel Termal Sıcak Su Havuzları (Kaynak: <http://hotelmidas.com/galeri/>)

Termal turizmde sağlığına kavuşmak ve rahatlamak için termal tesislere gelen ziyaretçilerin hizmetine sunulmuş bir diğer uygulama alanı da jakuzilerdir (Fotoğraf:3). Jakuzilerin tedavi edici ve rahatlatıcı etkisi oldukça önemlidir.

Fotoğraf 3: Midas Otel Jakuzi ve Özel Kabin (Kaynak: <http://hotelmidas.com/galeri/>)

2.5.2. Doktor Saraçoğlu Termal Otel

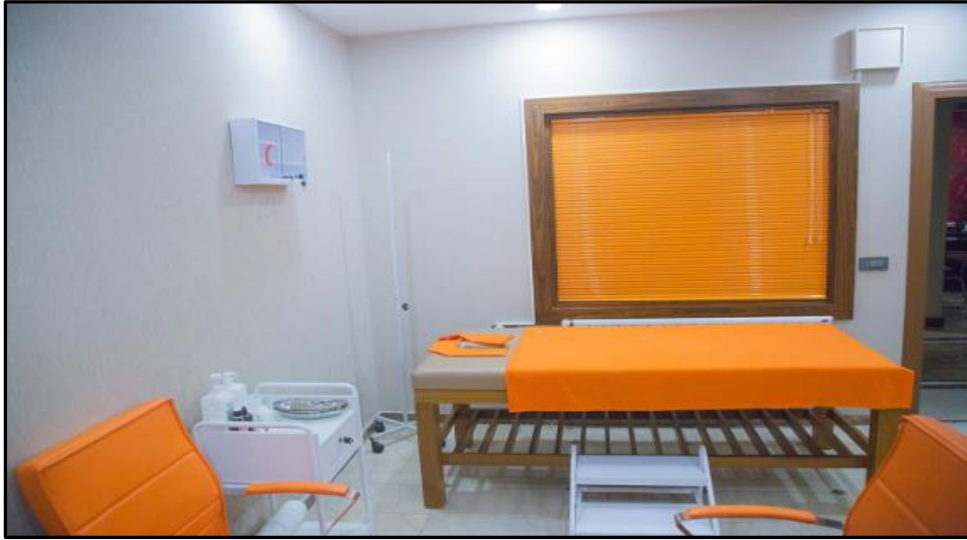
Haymana ilçe merkezinde yer alan otel 2007 yılında hizmete açılmış ve değişen şartlar, talepler doğrultusunda 2016 yılında ciddi bir değişime uğrayıp tadilat

geçirmiştir.45 odası bulunan otel 110 kadar yatak kapasitesine sahiptir. Yılda ortalama 14.000 kadar misafiri ağırlamaktadır. Barındırdığı özellikler itibariyle 2 yıldızlı bir termal oteldir. 4 adet termal havuzu mevcuttur.

2.5.3. Ürofiz Termal Otel

Haymana ilçe merkezinde yer alan otel Haymana'nın en eski otellerinden biridir.3 yıl önce el değiştirip ciddi bir tadilatın ardından Ürofiz ismini alarak hizmet sunmaya başlamıştır. Özellikleri itibariyle 3 yıldızlı bir oteldir. Bay ve bayan Türk hamamları, tuz odası, termal havuzlar, saunalar ve jakuzileriyle modern bir kaplıca tesisidir. 56 oda ve 120 yatak kapasitesine sahip olan otel yılda ortalama 20.000 civarında misafiri ağırlamaktadır.

Eklem ağrıları, kas ağrıları, hareket kısıtlılığı gibi nedenler ile ameliyat ve felç sonrası gibi rahatsızlıklar sonucunda yaşanan sağlık problemleri kaplıca sularında ağrıları giderilip, rahatlatıldıktan sonra tedavinin daha iyi sonuç verebilmesi açısından alanında uzman kişilerce manuel terapi ya bilinen ismiyle masaj uygulaması yapılır. Termal tesislerde masaj odalarına yer verilir (Fotoğraf:4).

Fotoğraf 4: Ürofiz Termal Otel Masaj Odası (Kaynak: <https://urofiztermalotel.com/galeri/>)

2.5.4. Ravza Termal Otel

2014 yılında hizmete açılan otel yıllardır termal otelcilikle ilgilenen bir aile tarafından yürütülmektedir.15.000 m² yerleşim alanına sahip olan otel 80 odaya ve

değişebilen durumlara göre 200 yatak kapasitesine sahiptir. Barındırdığı özellikler sayesinde modern bir kaplıca tesisleri sınıfındadır.

2.5.5. Adıgüzel Termal Otel

2012 yılında hizmet vermeye başlayan otel Haymana ilçe merkezinde yer almaktadır. Özellikleri itibariyle 3 yıldızlı otel sınıfındadır. 78 oda ve 196 yatak kapasitesine sahiptir. Sıcak su havuzları, fin hamamı, Türk hamamı, saunalar, masaj salonları ve spor salonlarıyla birlikte hizmet vermektedir.

2.5.6. Doktorun Oteli

Haymana ilçe merkezinin biraz uzağında olan otel 2005 yılında hizmete açılmıştır. İlçenin en köklü otellerinden biridir.47 odaya ve 110 yatak kapasitesine sahiptir. İçerisinde barındırdığı özellikler itibariyle 4 yıldızlı otel konumundadır. Yılda yaklaşık olarak 10.000 misafiri ağırlamaktadır. Otel sahiplerinin doktor olması özellikle otelin tam sağlık turizmine hitap eder şekilde tasarlanmasını ve kullanılmasını sağlamıştır.

2.5.7. Grannos Thermal Hotel & Convention Center

2015 yılında hizmete açılmış olan otel, içerisinde bulundurduğu özellikler itibariyle 5 yıldızlıdır. Türkiye'nin en büyük SPA salonuna sahip olan otelin ayrıca 215 odası ve 600 yataklık kapasitesi vardır. Yapılışı itibariyle Haymana'nın en yeni ve en büyük oteli olma özelliğine sahiptir. Ayrıca otel 6 adet toplantı salonuna sahiptir ki bu da Ankara gibi toplantı, kongre gibi organizasyonların yoğun şekilde yapılıyor olması, termal turizmin yanında kongre turizminin de gelişmesine imkân sağlamaktadır.

Termal tesislerde kaplıca tedavisinin dışında farklı uygulamaların bulunduğu kısımlarda mevcuttur. Bunlardan biri de tuz odalarıdır (Fotoğraf:5). Astım ve nefes darlığı gibi rahatsızlıklara iyi geldiği söylenen tuz odaları faydalanmak isteyen ziyaretçilerin hizmetine sunulmuştur.

Fotoğraf 5: Grannos Termal Otel Tuz Odası

Termal turizm, sağlık turizmi içerisinde yer alan turizm türlerindedir. Bu bağlamda termal tesisler bireylerin sağlıklarına kavuşmak için ziyaret ettiği yerlerdendir. Tesise gelen ziyaretçiler kaplıca suyunun etkilerinden yararlandıktan sonra uzman fizyoterapistlerce rahatsızlıklarına yönelik tedavi görmektedirler. Bu yüzden termal tesisler bünyelerinde fizik tedavi bölümlerini barındırırlar (Fotoğraf:6).

Fotoğraf 6: Grannos Termal Otel Fizik Tedavi Rehabilitasyon Odası

2.5.8. Cincime Sultan Termal Oteli

Haymana ilçe merkezinde bulunan otel, Haymana'nın en eski termal oteli olma özelliğine sahip. Belediye'ye ait ve Haymana Belediyesi tarafından işletilmektedir.34 odaya ve 70 yatak kapasitesine sahiptir. Açık ve kapalı sıcak su havuzları mevcuttur.

Ayrıca otel müşterilerine bitişindeki merkez kaplıca ya da diğer adıyla Cimcime Sultan Hamamından ücretsiz yararlanma imkânı sağlamaktadır. Günümüz modern kaplıca tesislerinde olması gereken özelliklerden yoksundur. Turistlerin termal turizmden beklenti ve talepleri değişmiş ancak kurum değişen şartlara ayak uyduramamıştır. Bitişindeki Cimcime Sultan Hamamı günübirlik turistlerin en fazla ziyaret ettiği kaplıca konumundadır.

2.5.9. Hayme Termal Otel

24 oda ve 60 yataklı kapasiteye sahip otel daha çok pansiyon niteliğindedir. 3 adet özel ve 2 adet genel havuzu mevcuttur. Modern kaplıca tesislerine uygun yapıda değildir.

2.5.10. Son Kale Haymana Termal Otel

Otel 78 oda ve 150 yatak kapasitesine sahiptir. Sıcak termal su havuzları, Türk Hamamları, saunalar, fin hamamı, masaj ve spor salonlarıyla donanımlı bir otel görünümündedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1.Araştırma Modeli

Haymana ilçesindeki yerel halkın termal turizm etkinliklerine karşı yaklaşımlarının çeşitli değişkenlere göre incelendiği bu çalışmada “*Karma Model*” kullanılmıştır. Karma araştırma, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanıldığı bir araştırma yöntemidir. Karma araştırma yöntemi, nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılarak, bu yöntemlerle ilgili araştırma problemlerinin daha iyi anlaşılmasına olanak verir (Creswell, 2012). Çalışmada karma araştırma modelinin “*gömülü desen*” kullanılmıştır. Gömülü desende ise nicel ve nitel veriler aynı anda veya sırayla toplanır ve toplanan veriler birinin diğerini desteklemesi için kullanılır. Destekleyici veriler nicel veya nitel veriler olabilir. Gömülü desende ağırlıklı olarak nicel olan bir çalışmaya nitel veriler ya da ağırlıklı olarak nitel bir çalışmaya nicel verilerin destekleyici olarak dâhil edilmesi söz konusudur (Creswell & Plano-Clark 2007; Creswell, 2012).

Araştırmanın nicel kısmında verilerin elde edilmesi için kullanılan anket 18 maddeden oluşmaktadır. Bu sorular daha önce yapılmış Altay (2019) gibi bazı çalışmaların örnekleri incelenerek hazırlanmıştır. Nicel çalışmada içerisinde çalışmaya katılanların kişisel bilgileri ile ilgili soruların yanında demografik veriler, termal turizmin ekonomik etkileri, sosyo-kültürel etkileri, çevresel etkileri ve mevcut turizm imkanları gibi sorularda yer almıştır. 250 kişiye uygulanan nicel anket çeşitli kamu kurumlarında çalışan bireylere, termal otel çalışanlarına ve sahiplerine, sokakta tesadüfi tercih edilen kişilere yöneltilmiştir. Uzun zaman alan nicel veri toplamasının ardından çalışmanın yöntem kısmında bahsedildiği şekilde analiz edilmiştir.

Araştırmanın nitel kısmı ise konunun daha iyi anlaşılması ve daha detaylı bilgiye ulaşmak için oluşturulmuştur. Bu kısımda 3 adet madde hazırlanmıştır. Sorular hazırlanmadan önce saha çalışmasında gözlem yapılmıştır. Bu 3 madde Haymana’da termal turizmin sorunları, neler yapılması gerektiği ve gelecekte neler katacağı gibi sorulardan oluşmaktadır. Yapılan nicel anketin ardından konuya ilgisi olan, tesislerle ilgili bilgi sahibi ve objektif olduğu düşünülen 50 kişiye bu 3 soru yöneltilmiştir.

Oldukça zaman alıcı olan bu sürecin ardından veriler analiz edilmiş ve çalışmanın içerisine konulmuştur.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Haymana İlçe merkezinde yaşayan yerel halk oluşturmaktadır. Araştırmaya 250 kişi katılmıştır. Örneklem belirleme sürecinde farklı sayıda ve nitelikte yerel halktan bilgi edinilmesine dikkat edilmiştir. Tablo 9’da araştırmaya katılanların bireysel özelliklerine ilişkin frekans ve yüzde dağılımları yer almaktadır.

Tablo 9: Yerel Halkın Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Değişkenler	Gruplar	f	%
Cinsiyet	Erkek	150	60
	Kadın	100	40
Yaş	18-27 yaş aralığı	56	22.4
	28-37 yaş aralığı	77	30.8
	38-47 yaş aralığı	65	26.0
	48-57 yaş aralığı	33	13.2
	58 ve üzeri yaş aralığı	19	7.6
	Eğitim Düzeyi	Okur yazar değil	3
İlköğretim		56	22.4
Ortaöğretim		92	36.8
Ön Lisans		23	9.2
Lisans		59	23.6
Yüksek Lisans		15	6.0
Doktora		2	0.8
Meslek Grubu	İşçi	45	18.0
	Esnaf	44	17.6
	Serbest meslek	23	9.2
	Memur	76	30.4
	Çiftçi	6	2.4
	Emekli	15	6.0
	Öğrenci	11	4.4
	Ev hanımı	30	12.0
Gelir Durumu	1000 TL ve altı	42	16.8
	1001-2000 TL	40	16.0
	2001-3000 TL	76	30.4
	3001-4000 TL	50	20.0
	4001 -5000 TL	26	10.4
	5001 TL ve üzeri	16	6.4
Toplam		250	100

Tablo 9’da görülebileceği gibi, araştırmaya katılan yerel halkın %40’nı ($f=100$) kadınlar, %60’nı ($f=150$) erkekler oluşturmaktadır. Çalışmaya katılan yerel halkın yaş dağılımları incelendiğinde, %30,8’lik oran ile en fazla katılımcının 28-37 yaş aralığı, en az katılımcının ise %7,6’lık oran ile 58 ve üzeri yaş grubu olduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan yerel halkın %36,8’i lise, %23,6’sı lisans ve %22,4’ü ilköğretim mezunudur. Meslek grupları incelendiğinde, en fazla katılımcının %30,4 ile memur, en az katılımcının ise %2,4 ile çiftçi grubunda yer aldığı görülmektedir. Gelir durumları incelendiğinde, ankete katılan yerel halkın %16,8’i 1000 TL ve altı, %16’sı 1001-2000 TL arası, %30,4’ü 2001-3000 TL arası, %20’si 3001-4000 TL arası, %10,4’ü 4001-5000 TL arası, %6,4’ü 5001 TL ve üzeri gelir düzeyine sahiptir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Çalışmada uygulanan veri toplama aracı üç bölümden oluşmaktadır. Ölçeğin birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek, gelir düzeyi ve yabancı dil seviyesi ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. Ölçeğin ikinci bölümünde ise yerel halkın termal turizm etkinliklerine yaklaşımlarını belirleyen ifadeler (18 ifade) yer almaktadır. Ölçeğin üçüncü bölümünde Haymana’daki termal turizm etkinliklerinin sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin açık uçlu sorular yer almaktadır.

3.3.1. Termal Turizm Ölçeği

Termal turizm ölçeğinin geliştirme süreci aşağıda ayrıntılı bir biçimde verilmiştir.

3.3.1.1. Ölçeğin Geliştirilme Süreci

Ölçeğin geliştirilmesinde ilk olarak alanyazın incelenmiştir. Araştırmacı 24 maddelik madde havuzu oluşturmuştur. Bu maddelerin karşısına, katılımcıların maddelerde yer alan tutum ifadelerine katılma derecelerini belirlemek üzere beş dereceli seçenekler sunulmuştur. Bu seçenekler sırasıyla “(5) Tamamen Katılıyorum”, “(4) Katılıyorum”, “(3) Kararsızım”, “(2) Katılmıyorum” ve “(1) Hiç Katılmıyorum” şeklinde puanlanmıştır. Taslak halinde bulunan maddeleri; bir dil bilim, üç alan uzmanı, anlatım ve içerik, imlâ ve noktalama hataları yönünden incelemiştir. Taslak haline getirilmiş olan 24 maddelik ölçek yerel halka uygulanmıştır. Her bir ölçeğin doldurulması yaklaşık 30 dakika sürmüştür. Elde edilen veriler, istatistiksel yollardan ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmak üzere SPSS 23.00 programlarına

yüklenmiştir. Yapılan istatistiksel analizler çerçevesinde 24 maddelik taslak ölçekle toplanan veriler üzerinden ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapma üzere öncelikle; ölçeğin tamamı hakkında fikir sahibi olmak amacıyla *Kaiser-MeyerOlkin (KMO)* ve *Bartlett Küresellik Testi* değerleri incelenmiş, elde edilen verilerden yola çıkılarak veriler üzerinde *Açımlayıcı Faktör Analizi* yapılmıştır. Taslak halde bulunan ölçeğin faktörlere ayrılma durumu ise temel bileşenler analizi ile belirlenmiştir. Daha sonra veriler üzerinde *Varimax Dik Döndürme* tekniği kullanılarak maddelerin faktör yükleri incelenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi ile faktör yükü, .30'dan düşük olan ve birden fazla faktöre yük veren yani binişiklik gösteren maddeler tek tek analiz dışında bırakılarak faktör analizi yinelenmiştir. Elenen maddelerden sonra kalan 18 madde üzerinden ölçeğin geçerliği; ölçeğin toplam puan ve faktörlerine ilişkin korelasyon matrisi, madde ayırt edicilik güçleri ve madde toplam korelasyonları hesaplanarak test edilmiştir. Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık düzeyleri hesaplanarak belirlenmiştir. İç tutarlılık düzeyinin belirlenmesinde *Cronbach's Alpha* güvenilirlik katsayısı, *iki eş yarı arasındaki korelasyon değeri*, *Sperman-Brown formülü* ve *Guttman split-half güvenilirlik formülleri* kullanılmıştır.

3.3.1.2. Ölçeğin Geçerliğine İlişkin Bulgular

Termal Turizm Tutum Ölçeği'nin geçerlik analizleri kapsamında, başta yapı geçerliği, ölçeğin toplam puan ve faktörlerine ilişkin korelasyon matrisi ve madde-toplam korelasyonları hesaplanmıştır.

3.3.1.2.1. Yapı Geçerliği Açımlayıcı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Termal Turizm Tutum Ölçeği'nin yapı geçerliğini belirlemek için elde edilen veriler üzerinde ilk olarak *Kaiser-Meyer-Olkin (KMO)* ve *Bartlett Küresellik Testi* analizleri yapılmış ve KMO değerinin 0.81 olduğu ve Bartlett Küresellik Testi değerinin ise $\chi^2 = 2407.115$; $sd=276$ ($p=0.000$) olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler çerçevesinde, 24 maddelik ölçek üzerinde açımlayıcı faktör analizi yapılabileceği sonucuna varılmıştır.

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkeni bir araya getirerek az sayıda kavramsal olarak anlamlı halde bulunan yeni değişkenler keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik olarak tanımlandığı (Büyüköztürk, 2002) gibi, çok sayıda

değişkenin arka planında yatan temel yapıyı ortaya çıkarmak amacıyla kullanılan süreç (Şencan, 2005) olarak da tanımlanmaktadır. Diğer taraftan faktör analizinde kullanılan Temel Bileşenler Analizi ve buna paralel olarak yapılan Varimax dik döndürme tekniği sonucunda, faktör yükleri 0.30'un altında olan maddeler ile iki ayrı faktördeki yükler arasında en az 0.10 fark olmayan; bir başka ifade ile yükü iki faktöre de dağılan maddelerin atılması gerekmektedir (Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

Bu çerçevede ilk aşamada, ölçeğin tek boyutlu olup olmadığını belirlemek üzere *temel bileşenler analizi* yapılmıştır. Bilindiği üzere temel bileşenler analizi, faktörleştirme tekniği olarak çok sık kullanılan bir tekniktir (Büyüköztürk, 2010). Ölçeğin birbirinden ilişkisiz faktörlere ayrışıp ayrışmadığını görmek için de *Varimax dik döndürme tekniği* uygulanmış ve faktör yükleri incelenmiştir. Bu doğrultuda madde yükü 0.30'un altında olan bir madde ile birden çok faktöre yük veren ve bu yük değeri 0.10 dan az olan beş madde ölçekten çıkarıldıktan sonra geriye kalan 18 madde üzerinde faktör analizi işlemi tekrarlanmıştır. Faktör analizi sonuçları değerlendirilirken maddelerin toplam olarak oluşturduğu faktör yüklerine bakılır. Kline'a (1994) göre faktör yük değeri, maddelerin faktörle olan ilişkisini açıklayan katsayıdır. Yapılan istatistikî çalışmalarda maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olması beklenmektedir. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme varsa bu bulgu, o maddelerin birlikte söz konusu yapıyı ölçtüğünün kanıtıdır (Akt; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2010).

Bu işlemler sonucunda ölçekte kalan toplam 18 maddenin, iki faktör altında toplandığı görülmüştür. İki faktörlü yapıdaki 18 maddelik ölçeğin KMO değerinin 0.81 olduğu ve Bartlett Küresellik Testi değerlerinin $\chi^2=1659,096$; $sd=153$; $p<0.000$ olduğu saptanmıştır. Ölçekte kalan 18 maddenin rotasyona tabi tutulmaksızın faktör yüklerinin 0.45 ile 0,64 arasında değiştiği; buna karşılık Varimax dik döndürme tekniği uygulandıktan sonra rotasyona tabi tutulmuş haliyle bu faktör yük değerlerinin 0.35 ile 0,73 arasında farklılaştığı görülmüştür. Ölçek kapsamına alınan maddelerin ve faktörlerin toplam varyansı açıklama oranının %43,78 olduğu saptanmıştır. Tavşancıl'a (2010) göre faktör yüklerinin 0.30'un altında olmaması ve davranış bilimleri açısından çok faktörlü yapılarda açıklanan varyans miktarının %40-60 arasında olması yeterli görülmektedir. Sonraki aşamada ise ölçeği oluşturan faktörlerdeki maddelerin içerikleri incelenerek faktör adları belirlenmiştir. Faktör isimlerini belirlemede, o faktördeki maddelerin yük değerleri fazla olanların içerdiği

ifadelerin faktör ismi olarak kullanılabilceği belirtilmektedir (Şencan, 2005). Bu bağlamda ölçeği oluşturan her bir faktör kendi içerisinde bulunan yüksek yük değerine sahip maddeler incelenerek isimlendirilmiştir. Bu çerçevede, “*Ekonomik etkileri*” adının verildiği faktör altında 9 madde; “*Sosyo-Kültürel etkileri*” adının verildiği faktör altında 9 madde toplandığı belirlenmiştir.

Yapılan bu işlemler sonucunda, ölçekte kalan toplam 18 maddenin faktörlere göre madde yükleri ile faktörlerin öz değerleri ve varyansı açıklama miktarlarına ilişkin bulgular Tablo 10’da sunulmuştur.

Tablo 10: Faktörlere Göre Ölçeğin Madde- Faktör Yük Değerleri

Maddeler		F1	F2
Faktör 1 (Ekonomik etkileri)	Madde 2	Termal Turizmin Haymana’ya yeni iş olanakları getirdiğini düşünüyorum.	,730
	Madde 4	Termal Turizmin Haymana’ya yatırımları arttırdığını düşünüyorum.	,719
	Madde 1	Termal Turizmin Haymana’ya refah getirdiğini düşünüyorum.	,700
	Madde 7	Turizmin gelişmesi ile birlikte kadınların çalışma hayatına daha fazla katıldığını düşünüyorum.	,689
	Madde 8	Turizmin gelişmesi ile birlikte gençlerin iş bulmasının kolaylaştığını düşünüyorum.	,673
	Madde 3	Termal Turizmin Haymana’da ulaşım imkanlarını iyileştirdiğini düşünüyorum.	,625
	Madde 16	Turizmin gelişmesi ile birlikte Haymana’dan diğer yerlere olan göçün azaldığını düşünüyorum	,564
	Madde 5	Termal Turizmin Haymana’da turizm sektörüne olan bağımlılığı arttırdığını düşünüyorum	,561
	Madde 9	Termal Turizmin Haymana’nın ulusal alanda tanınmasında etkili olduğunu düşünüyorum.	,387
Faktör 2 ya da adı (Sosyo-Kültürel etkileri)	Madde 11	Termal Turizmin Haymana’da kültürel değerlere zarar verdiğini düşünüyorum.	,752
	Madde 14	Turizmin Haymana’da alkol kullanımını arttırdığını düşünüyorum	,747
	Madde 13	Turizmin Haymana’da şiddet eğilimini arttırdığını düşünüyorum	,740
	Madde 12	Termal Turizmin Haymana’daki kültürel aktiviteleri arttırdığını düşünüyorum	,651
	Madde 15	Turizmin Haymana’da geleneksel hayat tarzının yok olmasına neden olduğunu düşünüyorum.	,627
	Madde 10	Termal Turizmin Haymana’da gençlerin yabancı dil öğrenme isteğini arttırdığını düşünüyorum.	,581
	Madde 6	Termal Turizmin Haymana’da hayat pahalılığına neden olduğunu düşünüyorum.	,571
	Madde 17	Termal Turizmin Haymana’da park ve rekreasyon alanlarının artmasını sağladığını düşünüyorum.	,546
	Madde 18	Termal Turizmin Haymana’da çevre kirliliğine yol açtığını düşünüyorum.	,346
	Özdeğer	4,316	3,565
	Açıklanan Varyans	23,979	19,804

Tablo 10’da görüldüğü gibi ölçeğin “Ekonomik etkileri” faktörü 9 maddeyi içermektedir ve faktör yükleri 0.39 ile 0,73 arasında değişmektedir. Bu faktörün genel ölçek içerisindeki öz değeri 4,32; genel varyansa sağladığı katkı miktarı ise %23,98’dir. “Sosyo-Kültürel etkileri” faktörü ise 9 maddeyi içermektedir. Maddelerin faktör yükleri 0.35 ile 0.75 arasındadır. Faktörün genel ölçek içerisindeki öz değeri 3,57; genel varyansa sağladığı katkı miktarı ise %19,80’dir.

3.3.2. Madde Ayırt Ediciliği

Madde ayırt ediciliğinde, madde toplam korelasyonu yöntemine göre faktörlerdeki her bir maddeden elde edilen puanlar ile maddelerin ait olduğu faktörden elde edilen toplam puan arasındaki korelasyonlar hesaplanarak faktörlerin madde ayırt edicilik düzeyleri test edilmiştir. Böylelikle her bir maddenin ölçeğin genel amacına hizmet edebilirlik düzeyleri ile her bir maddeden elde edilen puan ile ölçeğin genelinden elde edilen toplam puan arasındaki ilişkiler test edilmiştir. Faktörlerde yer alan her bir madde için elde edilen madde-faktör korelasyon değerleri Tablo 11’de gösterilmiştir.

Tablo 11: Madde-Faktör Puanları Korelasyon Analizi

F1 (Termal Turizmin Ekonomik Etkileri)		F2 (Termal Turizmin Sosyo Ekonomik Etkileri)	
Madde	R	Madde	r
Madde 2	.71**	Madde 11	.69**
Madde 4	.74**	Madde 14	.69**
Madde 1	.68**	Madde 13	.66**
Madde 7	.68**	Madde 12	.70**
Madde 8	.68**	Madde 15	.59**
Madde 3	.65**	Madde 10	.66**
Madde 16	.61**	Madde 6	.58**
Madde 5	.58**	Madde 17	.64**
Madde 9	.40**	Madde 18	.41**

Tablo 11’de görüldüğü gibi madde test korelasyon katsayıları F1 (Termal Turizmin Ekonomik Etkileri) faktörü için 0.40 ile 0.74; F2 (Termal Turizmin Sosyo Ekonomik Etkileri) faktörü için 0.41 ile 0,70 arasında değişmektedir. Her bir madde, faktörün geneli ile anlamlı ve pozitif ilişki içerisindedir ($p < 0.001$). Bu katsayılar her bir maddenin geçerlik katsayısı olup faktörün bütünü ile tutarlılığını; bir başka ifade ile faktörlerin ölçeğin amacına hizmet edebilme düzeyini göstermektedir (Özgüven, 2011; Korkmaz ve Yeşil, 2011).

Aynı zamanda ölçeğin amacına hizmet edebilirlik düzeylerinin testi için her bir madde ile o madde puanının çıkarılarak hesaplanan faktörün toplam puanı arasındaki düzeltilmiş korelasyonlar da hesaplanmış ve Tablo 12’de sunulmuştur.

Tablo 12: Madde-Faktör Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi

F1		F2	
(Termal Turizmin Ekonomik Etkileri)		(Termal Turizmin Sosyo Ekonomik Etkileri)	
Madde	R	Madde	r
Madde 2	,62	Madde 11	,60
Madde 4	,64	Madde 14	,60
Madde 1	,57	Madde 13	,57
Madde 7	,56	Madde 12	,57
Madde 8	,58	Madde 15	,47
Madde 3	,53	Madde 10	,53
Madde 16	,48	Madde 6	,43
Madde 5	,43	Madde 17	,49
Madde 9	,25	Madde 18	,23

Tablo 12’de görüldüğü gibi ölçekteki her bir maddenin ait olduğu faktör ile arasındaki düzeltilmiş korelasyon katsayıları 0.23 ile 0.64 arasında değişmektedir. Düzeltilmiş korelasyon katsayılarının 0.20’den yüksek olması bir maddenin, ilgili faktörün amacına anlamlı düzeyde hizmet edebildiği anlamında değerlendirilmektedir (Büyüköztürk, 2010; Özgüven, 2011; Tavşancıl, 2010). Buna göre Tablo 5’deki maddeler incelendiğinde korelasyon katsayısı 0.20’den düşük madde olmadığı görülmektedir.

3.3.3. Ölçeğin Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirliliği, iç tutarlılık analizleri test edilerek ortaya konulmuştur. Ölçeğin güvenirliliğine ilişkin yapılan işlemler aşağıda sunulmuştur.

Ölçeğin güvenirliliğini belirlemek üzere, 18 maddeden ve 2 faktörden oluşan ölçeğin faktörlere göre ve bütün olarak güvenirlilik analizi; Cronbach’s Alpha güvenirlilik katsayısı, iki eş yarı arasındaki korelasyon değeri, Sperman-Brown formülü ve Guttman Split-half güvenirlilik formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Her bir faktöre ve ölçeğin geneline ilişkin güvenirlilik analizi değerleri Tablo 13’te özetlenmiştir.

Tablo 13: Ölçeğin Geneli ve Faktörlerine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları

Faktörler	Madde Sayısı	İki Eş Yarı Korelasyonları	Sperman Brown	Guttman Split-Half	Cronbach's Alpha
F1	9	.60	.75	.75	.80
F2	9	.72	.84	.84	.82
Genel	18	.80	.88	.88	.80

Tablo 13'te görüldüğü üzere her bir faktör kendi içinde iki eş yarı korelasyonuna tabi tutulmuştur. F1 faktörü (Termal Turizmin Ekonomik Etkileri) 8 maddeden oluşmaktadır. Faktörün iki eş yarı korelasyonları 0.60; Sperman Brown güvenirlik katsayısı 0.75; Guttman Split-Half değeri 0.75; Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı ise 0,80 olarak belirlenmiştir. F2 faktörü (Termal Turizmin Sosyo Ekonomik Etkileri) 8 maddeden oluşmaktadır. Faktörün iki eş yarı korelasyonları 0.72; Sperman Brown güvenirlik katsayısı 0.84; Guttman Split-Half değeri 0.84; Cronbach's Alpha güvenirlik katsayısı ise 0,82 olarak belirlenmiştir. Güvenirlik analizleri çerçevesinde elde edilen değerlere göre Termal Turizm Ölçeğindeki güvenirlik özelliğine sahip bir ölçek olduğu söylenebilir. Çünkü bazı araştırmacılar (Kayış, 2010; Şencan, 2005) Cronbach's Alpha katsayısına bakarak ölçek hakkında güvenirliğe ilişkin bir yargıya varılabileceğini belirtmektedir ve ölçeğin Cronbach's Alpha katsayısının .40- .60 arasında olmasının düşük ama kabul edilebilir, .60-.80 arasında olmasının ise oldukça güvenilir, .80 üstü olmasının ise yüksek düzeyde güvenilir şeklinde nitelendirmektedir. Bu bağlamda ölçeğe ait iki faktör .80 ve üstü bir değer olarak yüksek düzeyde güvenilirliğe sahiptir denebilir.

3.3.4. Yarı yapılandırılmış görüşme formu

Görüşme, belirli amaçlar doğrultusunda insanlarla iletişime geçerek onların bir konu hakkındaki duygu, düşünce, inanç ve bilgilerini anlamamıza olanak sağlayan, araştırmanın değişkenleri ve değişkenler arasındaki ilişkileri açıklamak ve farklı veri toplama araçları aracılığıyla toplanan verileri teyit etmek amacıyla nicel ve nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir veri toplama aracıdır (Çepni, 2001). Alinyazında yapılandırılmış, yarı yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme olmak üzere üç farklı görüşme türünden bahsedilmektedir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, yapılandırılmış ve yapılandırılmamış görüşme tekniğinden farklı olarak

araştırmacıya ihtiyaç halinde hem önceden hazırlamış olduğu forma bağlı kalmasını hem de daha esnek davranmasını ve konu ile ilgili daha ayrıntılı bilgi elde etmesine olanak verir (Gürbüz & Şahin, 2017).

Bu araştırmada, nicel verileri desteklemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmanın amacı doğrultusunda ilk olarak taslak görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme sorularının hazırlanmasında ve uygulanmasında ilgili literatürden yararlanılmıştır (Çepni, Aydın ve Kılınc, 2018). Hazırlanan taslak görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş, uzmanlardan alınan dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılarak görüşme formuna son şekli verilmiştir. Yapılan nicel anketin ardından konuya ilgisi olan, tesislerle ilgili bilgi sahibi ve objektif olduğu düşünülen 50 kişiye bu 3 soru yöneltilmiştir. Sorular yöneltilmeden önce katılımcılara araştırmanın amacı ve önemi hakkında bilgi verilmiştir. Yapılan görüşmeler katılımcıdan izin alınarak ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Çalışmaya katılanların tamamı ses kaydı yapılmasına müsaade etmişlerdir. Katılımcılar kimlik bilgilerinin gizli tutulacağı ve isimlerinin kodlanarak kullanılacağı konusunda bilgilendirilmiştir. Ayrıca Creswell'in (2007) nitel araştırmalarda uyulması gereken etik kurallara yönelik önerileri dikkate alınarak çalışmaya katılanlara istedikleri zaman soruları cevaplayabilecekleri, istedikleri zaman yapılan görüşmenin sonlanabileceği, çalışmaya yardımcı olup olmayacakları konusunda özgür oldukları söylenmiştir. Yapılan görüşmelerdeki kişilerle karşılaşılan mekanlarda görüşmeler yapılmıştır. Kamu kurumunda çalışanlara çalıştıkları mekanlarda, otel çalışanlarıyla çalıştıkları otellerde ve tesadüfi karşılaşılan kişilerle görüşme yapmaya uygun yerler seçildiği için karşılaşılan yerlerde görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler 10-25 dakika arasında sürmüştür.

3.3.4.1. Yarı yapılandırılmış veri toplama aracının geçerlilik ve güvenilirliği

Gerçekleştirilen nitel araştırmalarda inandırıcılık, aktarılabilirlik, teyit edilebilirlik ve tutarlılığın sağlanması için farklı türde yöntemler kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu çalışma kapsamında inandırıcılığın gerçekleşmesi için uzun süreli görüşme ve katılımcı teyidi yöntemlerinden faydalanılmıştır. Görüşmeler olabildiğince uzun tutulmuş ve detaylı bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Görüşme esnasında alınan ses kayıtları görüşme formuna aktarılmış ses kaydı katılımcıya tekrar dinletilerek eklemek ya da çıkarmak istediği hususları belirtmesi istenmiştir. Bu

çerçevede 5 katılımcının görüşme formuna yazılanlara ekleme yaptıkları tespit edilmiştir. Genellikle nitel araştırmalarda takip edilen yolun başka çalışmalarda da kullanılabilmesine imkân veren aktarılabirliğin (Başkale, 2016) gerçekleştirilebilmesi için bu çalışmada da ayrıntılı betimleme ve amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Bu çerçevede yapılan çalışma süreci detaylı bir şekilde betimlenmiştir. Çalışmada tutarlılığın sağlanması için tutarlılık incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Bu bağlamda konu ile ilgili çalışmaları olan bir öğretim üyesine yapılan çalışma detaylarıyla anlatılmış ve çalışmanın bütünlük ve uyum açısından incelenmesi talep edilmiştir. Yapılan inceleme sonucunda çalışmanın bir bütün halinde tutarlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın geçerlilik ve güvenilirliğinin son aşamasında teyit edilebilirliğin gerçekleştirilebilmesi için tutarlılık incelemesini gerçekleştiren öğretim üyesiyle ham veriler üzerinden tema ve kodlar paylaşılmıştır. Bu inceleme sonucunda elde edilen yarı yapılandırılmış verilerin analizinin bir bütünlük taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

3.4.1. Nicel Verilerin Analizi

Verilerin analiz sürecinde ilk olarak elde edilen nicel veriler SPSS 23.0 paket programına aktarılmıştır. Veri girişi tamamlandıktan sonra nicel veri setinde kayıp ve uç değerlerin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Araştırma sorularına bağlı kalınarak her bir değişkene yönelik elde edilen nicel verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için de normallik analizi yapılmıştır. Normallik analizi sonucunda parametrik ve nanparametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Yapılan analizlerde anlamlılık düzeyi, 0,05 kabul edilmiştir. Araştırma sonucunda elde edilen verilerin analizi için gerekli olan ölçütler sağlandıktan sonra verilerin analizine geçilmiştir. Öncelikle frekans analizi sonucunda araştırmaya katılanların bireysel özelliklerine göre (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi) frekans ve yüzde dağılımları belirlenmiş ve bunlar tablo halinde sunulmuştur. Yerel halkın termal turizm etkinliklerine yaklaşımının “cinsiyet” değişkenlerine göre analizinde “t-testi” ile, “yaş”, “eğitim düzeyi”, “meslek”, “gelir düzeyi” ve “yabancı dil düzeyi” değişkenine göre analizinde ise “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” kullanılmıştır. Varyans analizi sonrasında yapılan ikili karşılaştırılmalarda ortaya çıkan istatistiksel farkın hangi gruplar arasında oluştuğunu belirlemek amacıyla “LSD” kullanılmıştır.

3.4.2. Nitel Verilerin Analizi

Termal turizme ilişkin yerel halkın görüşleri açısından değerlendirilmesi için yapılan görüşmeler ilk olarak ses kayıt cihazından dinlenerek transkript edilmiş ve yazılı metinler halinde düzenlenmiştir. Görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi yapılırken ilk olarak görüşmelerden elde edilen veriler dikkatli bir şekilde incelenmiş ve kodlar oluşturulmuştur. Veriler araştırmacı tarafından birkaç kez okunduktan sonra oluşturulan kodlar kontrol edilmiş ve benzer kodlar uygun kategoriler altında toplanmıştır. Kod ve kategori oluşturma işleminin güvenilirliğini sağlamak amacıyla veriler, alanında uzman 2 öğretim üyesine verilmiş ve birbirlerinden bağımsız bir şekilde verileri kodlamaları ve uygun kategoriler altında toplamaları istenmiştir. Daha sonra araştırmacılar ve uzmanlar arasındaki görüş birliği ve ayrılığı için Miles ve Huberman'ın formülü $[(\text{Güvenirlik} = \text{görüş birliği sayısı} / (\text{toplam görüş birliği} + \text{görüş ayrılığı sayısı}))]$ kullanılarak güvenilirlik hesaplanmıştır. Nitel çalışmalarda, uzman ve araştırmacı değerlendirmeleri arasındaki uyumun %90 olması istenilen bir durumdur (Miles & Huberman, 2016). Bu çalışmada uygulanan güvenilirlik çalışmasında %96 oranında bir uzlaşma (güvenirlik) sağlanmıştır. Uzman görüşü alındıktan sonra gerekli düzeltmeler yapılarak analiz süreci tamamlanmıştır. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Katılımcı ifadeleri verilirken K1, K2, K3 ...vb. şeklinde kodlar kullanılmıştır. Katılımcıların ifadelerinde herhangi bir değişiklik ve düzeltme yapılmamış, katılımcının ifade ettiği şekliyle doğrudan alıntılara yer verilmiştir.

4.BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde Haymana ilçesindeki yerel halka uygulanan anketin sonucunda elde edilen verilere ilişkin bulgulara ve yorumlanmasına yer verilmiştir.

Yerel halkın turizm etkinliklerine ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan Haymana ilçesindeki yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14:Haymana İlçesindeki Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine Yaklaşımı

İfadeler	Hiç Katılmıyorum		Az Katılıyorum		Katılıyorum		Tamamen Katılıyorum		Art.		
	F	%	F	%	f	%	f	%	f	%	\bar{X}
1.Termal Turizmin Haymana'ya refah getirdiğini düşünüyorum.	18	7.4	32	12.8	55	22	103	41.2	42	16.8	3.48
2.Termal Turizmin Haymana'ya yeni iş olanakları getirdiğini düşünüyorum.	14	5.6	17	6.8	55	22	111	44.4	53	21.2	3.68
3.Termal Turizmin Haymana'da ulaşım imkanlarını iyileştirdiğini düşünüyorum.	29	11.6	40	16	82	32.8	71	28.4	28	11.2	3.11
4.Termal Turizmin Haymana'ya yatırımları arttırdığını düşünüyorum.	24	9.6	21	8.4	66	26.4	97	38.8	42	16.8	3.44
5.Termal Turizmin Haymana'da turizm sektörüne olan bağımlılığı arttırdığını düşünüyorum.	44	17.6	44	17.6	68	27.2	67	26.8	27	10.8	2.96
6.Termal Turizmin Haymana'da hayat pahalılığına neden olduğunu düşünüyorum.	96	38.4	73	29.2	43	17.2	23	9.2	15	6	2.15
7.Turizmin gelişmesi ile birlikte kadınların çalışma hayatına daha fazla katıldığını düşünüyorum.	21	8.4	23	9.2	45	18	111	44.4	50	20	3.58
8.Turizmin gelişmesi ile birlikte gençlerin iş bulmasının kolaylaştığını düşünüyorum.	20	8	19	7.6	60	24	114	45.6	37	14.8	3.52
9. Termal Turizmin Haymana'nın ulusal alanda tanınmasında etkili olduğunu düşünüyorum.	14	5.6	25	10	60	24	107	42.8	44	17.6	3.57
10. Termal Turizmin Haymana'da gençlerin yabancı dil öğrenme isteğini arttırdığını düşünüyorum.	114	45.6	65	26	36	14.4	20	8	15	6	2.02
11. Termal Turizmin Haymana'da kültürel değerlere zarar verdiğini düşünüyorum.	122	48.8	83	33.2	29	11.6	12	4.8	4	1.6	4.23
12. Termal Turizmin Haymana'daki kültürel aktiviteleri arttırdığını düşünüyorum.	90	36	59	23.6	41	16.4	50	20	10	4	2.32
13. Turizmin Haymana'da şiddet eğilimini arttırdığını düşünüyorum.	135	54	85	34	16	6.4	11	4.4	3	1.2	4.35
14. Turizmin Haymana'da alkol kullanımını arttırdığını düşünüyorum.	128	51.2	72	28.8	31	12.4	14	5.6	5	2	4.22
15. Turizmin Haymana'da	114	45.6	88	35.2	31	12.4	11	4.4	6	2.4	4.17

geleneksel hayat tarzının yok olmasına neden olduğunu düşünüyorum.												
16. Turizmin gelişmesi ile birlikte Haymana'dan diğer yerlere olan göçün azaldığını düşünüyorum.	48	19.2	50	20	83	33.2	52	20.8	17	6.8	2.76	
17. Termal Turizmin Haymana'da park ve rekreasyon alanlarının artmasını sağladığını düşünüyorum.	78	32.1	54	21.6	50	20	46	18.4	22	8.8	2.52	
18. Termal Turizmin Haymana'da çevre kirliliğine yol açtığını düşünüyorum.	108	43.2	66	26.4	34	13.6	34	13.6	8	3.2	2.07	

Tablo 14 incelendiğinde aşağıdaki bulgulara ulaşılmıştır:

Ölçeğin **birinci maddesinde** (*Termal Turizmin Haymana'ya refah getirdiğini düşünüyorum*) çalışmaya katılan yerel halkın %41,3'ü ($f=103$) “katılıyorum” ve %16,8'i ($f=42$) “tamamen katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre katılımcıların büyük çoğunluğunun; termal turizm faaliyetlerinin Haymana'ya ekonomik anlamda refah getirdiğini ifade etmiştir.

Ölçeğin **ikinci maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'ya yeni iş olanakları getirdiğini düşünüyorum*) yerel halkın %44,4'ü ($f=111$) “katılıyorum” ve %21,2'si ($f=53$) “tamamen katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların önemli bir kısmı termal turizm etkinliklerinin yeni iş alanları ve olanakları sağladığını belirtmişlerdir.

Ölçeğin **üçüncü maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'da ulaşım imkanlarını iyileştirdiğini düşünüyorum*) katılımcıların %32,8'i ($f=82$) “az katılıyorum”, %28,4'ü ($f=71$) “katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Çalışmaya katılanların önemli bir kısmı Haymana'da termal turizm faaliyetlerinin ulaşım imkanlarını kısmen arttırdığını ifade etmiştir.

Ölçeğin **dördüncü maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'ya yatırımları arttırdığını düşünüyorum*) araştırmaya katılan yerel halkın %38,8'i ($f=97$) “katılıyorum” ve %16,8'i ($f=42$) “tamamen katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre katılımcıların çoğunluğu termal turizmin yatırım yapılmasını sağladığını belirterek turizmin ekonomik boyutunu ön plana çıkarmışlardır. Bu bulgu ölçeğin

termal turizmin ekonomik faaliyetlerle ilişkisini ortaya koyan diğer maddeleri desteklemektedir.

Ölçeğin **beşinci maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'da turizm sektörüne olan bağımlılığı arttırdığını düşünüyorum.*) araştırmaya katılan yerel halkın %17,6'sı ($f=44$) “hiç katılmıyorum”, %17,6'sı ($f=44$) “katılmıyorum”, %27,2'si ($f=68$) “az katılıyorum”, %26,8'i ($f=67$) “katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre katılımcıların bir kısmı termal turizmin Haymana'da turizm sektörüne bağımlılığı arttırdığını düşünürken, bir kısmı ise bu görüşe katılmadığını ifade etmiştir.

Ölçeğin **altıncı maddesinde** (*Termal Turizmin Haymana'da hayat pahalılığına neden olduğunu düşünüyorum*) çalışmaya katılan yerel halkın %38,4'ü ($f=96$) “hiç katılmıyorum” ve %29,2'si ($f=73$) “katılmıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Bu sonuca göre katılımcıların büyük çoğunluğu, termal turizm faaliyetlerinin Haymana'da hayat pahalılığına neden olmadığını ifade etmişlerdir.

Ölçeğin **yedinci maddesine** (*Turizmin gelişmesi ile birlikte kadınların çalışma hayatına daha fazla katıldığını düşünüyorum*) yerel halkın %44,4'ü ($f=111$) “katılıyorum” ve %20'si ($f=50$) “tamamen katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların önemli bir kısmı turizmin gelişmesinin kadınların çalışma hayatına girmelerine daha fazla olanak sağladığını belirtmişlerdir.

Ölçeğin **sekizinci maddesine** (*Turizmin gelişmesi ile birlikte gençlerin iş bulmasının kolaylaştığını düşünüyorum*) yerel halkın %45,6'sı ($f=114$) “katılıyorum” ve %14,8'si ($f=37$) “tamamen katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan yerel halkın önemli bir kısmı turizmin gelişmesi ile birlikte gençlerin iş bulmasının daha fazla kolaylaştığını ifade etmişlerdir.

Ölçeğin **dokuzuncu maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'nın ulusal alanda tanınmasında etkili olduğunu düşünüyorum*) araştırmaya katılan yerel halkın %42,8'i ($f=107$) “katılıyorum”, %17,6'sı ($f=44$) “tamamen katılıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların çoğunluğu Haymana'nın ulusal anlamda tanınmasında ilçenin sahip olduğu termal kaynakların etkili olduğunu düşünmektedir.

Ölçeğin **onuncu maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'da gençlerin yabancı dil öğrenme isteğini arttırdığını düşünüyorum*) yerel halkın %45,6'sı ($f=114$) “hiç katılmıyorum” ve %26'si ($f=65$) “katılmıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre

katılımcıların önemli bir kısmı termal turizmin gençlerde yabancı dil öğrenme isteğini arttırmadığını ifade etmişlerdir. Bu sonucun oluşmasında Haymana'ya gelen turistlerin çoğunluğunun yerli olması etkili olabilir.

Ölçeğin **on birinci maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'da kültürel değerlere zarar verdiğini düşünüyorum*) katılımcıların %48,8'i (f=122) "hiç katılmıyorum" ve %33,2'si (f=83) "katılmıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan yerel halkın önemli bir kısmı termal turizmin ilçede kültürel değerlere zarar vermediğini düşünmektedir.

Ölçeğin **on ikinci maddesine** (*Termal Turizmin Haymana'daki kültürel aktiviteleri arttırdığını düşünüyorum*) katılımcıların %36'sı (f=90) "hiç katılmıyorum" ve %23,6'sı (f=59) "katılmıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların önemli bir kısmı termal turizmin ilçede kültürel aktiviteleri arttırmadığını ifade etmişlerdir.

Ölçeğin **on üçüncü maddesine** (*Turizmin Haymana'da şiddet eğilimini arttırdığını düşünüyorum*) katılımcıların %54'ü (f=135) "hiç katılmıyorum" ve %34'ü (f=85) "katılmıyorum", şeklinde cevap vermiştir. Bu maddeye göre katılımcıların büyük çoğunluğu turizm faaliyetlerinin ilçede şiddet eğilimini arttırmadığını düşünmektedir.

Ölçeğin **on dördüncü maddesine** (*Turizmin Haymana'da alkol kullanımını arttırdığını düşünüyorum*) çalışmaya katılan yerel halkın %51,8'i (f=128) "hiç katılmıyorum", %28,9'u (f=90) "katılmıyorum", %12,4'ü (f=31) "az katılıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Araştırmaya katılan yerel halkın büyük bir kısmı turizm turizmin Haymana'da alkol kullanımına bir etkisi olmadığını belirtmişlerdir.

Ölçeğin **on beşinci maddesine** (*Turizmin Haymana'da geleneksel hayat tarzının yok olmasına neden olduğunu düşünüyorum*) katılımcıların %45,6'sı (f=114) "hiç katılmıyorum" ve %35,2'si (f=88) "katılmıyorum" şeklinde cevap vermiştir. Buna göre araştırmaya katılan yerel halkın önemli bir kısmı termal turizmin ilçede geleneksel hayat tarzına zarar vermeyeceğini düşünmektedir.

Ölçeğin **on altıncı maddesine** (*Turizmin gelişmesi ile birlikte Haymana'dan diğer yerlere olan göçün azaldığını düşünüyorum*) araştırmaya katılan yerel halkın %6,8'i (f=17) "tamamen katılıyorum", %20,8'i (f=52) "katılıyorum", %33,2'si (f=83)

“az katılıyorum”, %20’si ($f=50$) “katılmıyorum” ve %19,2’si ($f=48$) “hiç katılmıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların yarıya yakını turizmin gelişmesinin ilçeden dışarıya olan göçü azaltmadığını ifade etmişlerdir.

Ölçeğin **on yedinci maddesine** (*Termal Turizmin Haymana’da park ve rekreasyon alanlarının artmasını sağladığını düşünüyorum*) katılımcıların %20’si ($f=50$) “az katılıyorum”, %21,6’sı ($f=54$) “katılmıyorum” ve %31,2’si ($f=78$) “hiç katılmıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların yarıdan fazlası termal turizmin ilçede park ve rekreasyon alanlarını arttırmadığını belirtmişlerdir.

Ölçeğin **on sekizinci maddesine** (*Termal Turizmin Haymana’da çevre kirliliğine yol açtığını düşünüyorum*) katılımcıların %43,2’si ($f=108$) “hiç katılmıyorum” ve %26,4’ü ($f=66$) “katılmıyorum” şeklinde cevap vermiştir. Buna göre katılımcıların yarıdan fazlası termal turizmin ilçede çevre kirliliğine neden olmadığını belirtmişlerdir.

Yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “cinsiyet” değişkenine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “cinsiyet” değişkenine göre farklılığı için yapılan t-Testi sonuçları Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 15: Katılımcıların Haymana ilçesindeki Termal Turizm Etkinliklerine Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları

Değişken	N	\bar{X}	S	Sd	t	P
Erkek	150	58.35	8.30	248	.319	.697*
Kadın	100	57.92	8.74			

$p>0.05$

Tablo 15 incelendiğinde, katılımcıların termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin toplam puanları ile cinsiyet değişkeni arasında anlamlı bir farklılığın ortaya çıkmadığı görülmektedir [$t_{(248)}=.319$; $p>.05$]. Başka bir ifadeyle, yerel halkın turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinde cinsiyet belirleyici bir unsur değildir.

Yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “yaş” değişkenine göre incelenmesi

Çalışmaya katılan yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “yaş” değişkenine göre ANOVA sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin “Yaş” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	N	X	S		
Yaş	(1) 18-27 yaş aralığı	56	58.018	7.973		
	(2) 28-37 yaş aralığı	77	58.480	8.202		
	(3) 38-47 yaş aralığı	65	56.954	8.356		
	(4) 48-57 yaş aralığı	33	59.454	9.324		
	(5) 58 yaş ve üzeri	19	59.368	9.995		
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	186.589	4	46.647	.647	.629*
	Gruplar İçi	17659.667	245	72.080		
	Toplam	17846.256	249			

p>0.05

Tablo 16 incelendiğinde, 18-27 yaş aralığında yer alan katılımcıların turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin toplam puan ortalaması 58.018, 28-37 yaş aralığında olanların 58.480 puan, 38-47 yaş aralığında olanların 56.954 puan, 48-57 yaş aralığında olanların 59.454 puan ve 58 yaş ve üzeri olanların ise 59.368 puanda olduğu görülmektedir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan “ANOVA” sonucuna göre; araştırmaya katılan yerel halkın Haymana ilçesindeki termal turizme yönelik görüşleri, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir [$F_{(4-245)} = .647$; $p < .05$].

Yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “eğitim durumu” değişkenine göre incelenmesi

Katılımcıların turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “eğitim durumu” değişkenine göre ANOVA sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Sonuçları

Değişken	Kategori	N	X	S		
Eğitim Durumu	Okur-Yazar değil	3	57.333	4.618		
	İlköğretim	56	56.179	9.271		
	Ortaöğretim	92	57.293	7.557		
	Ön lisans	23	58.304	7.546		
	Lisans	59	60.542	7.442		
	Yüksek Lisans	15	61.533	11.734		
	Doktora	2	59.500	26.162		
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
	Gruplar Arası	800.552	6	133.425	1.902	.081*
	Gruplar İçi	17045.704	243	70.147		
	Toplam	17846.256	249			

*p>0.05

Tablo 17 incelendiğinde, okur yazar olmayanların termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin toplam puan ortalaması 57.33, ilköğretim mezunu olanların 56.179 puan, ortaöğretim mezunu olanların 57.293 puan, ön lisans mezunu olanların 58.304 puan, lisans mezunu olanların 60.452 puan, yüksek lisans mezunu olanların 61.533 puan ve doktora mezunu olanların 59.500 puan olarak belirlenmiştir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan “ANOVA” sonucuna göre; yerel halkın Haymana ilçesindeki termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır [$F_{(6-243)} = 1.902$; $p > .05$]. Başka bir ifadeyle, yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinde eğitim durumu belirleyici bir unsur değildir.

Yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “meslek grubu” değişkenine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan yerel halkın turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin “meslek grubu” değişkenine göre ANOVA sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18: Yerel Halkın Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Meslek Grubu” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	N	X	S		
Meslek Grubu	(1) İşçi	45	56.844	7.513		
	(2) Esnaf	44	56.954	7.120		
	(3) Serbest meslek	23	59.173	6.846		
	(4) Devlet memuru	76	60.829	8.261		
	(5) Çiftçi	6	54.000	12.181		
	(6) Emekli	15	61.000	11.395		
	(7) Öğrenci	11	51.090	8.104		
	(8) Ev hanımı	30	56.5000	8.811		
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplar Arası	1563.946	7	223.421	3.321	.002*	1-4; 1-7;2-4;
Gruplar İçi	16282.310	242	67.282			2-7; 3-7; 4-
Toplam	17846.256	249				7; 4-8; 6-7

*p<0.05

Tablo 18 incelendiğinde, çalışmaya katılanlardan meslek olarak işçi durumunda olanların termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin toplam puanı 56.844, esnaf olanların 56.954 puan, serbest meslek grubunda yer alanların 59.173 puan, memur olanların 60.829 puan, çiftçi olanların 54.00 puan, emekli olanların 61.00 puan,

öğrenci olanların 51.090 puan ve ev hanımı olanların 56.500 puan olduğu belirlenmiştir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan “ANOVA” sonucuna göre; araştırmaya katılan yerel halkın turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin meslek grubu değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(7-242)} = 3.321$; $p < .05$]. Bu anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek için yapılan LSD Testi sonuçları anlamlı farklılığın “işçi-memur”, “işçi-öğrenci”, “esnaf-memur”, “esnaf-öğrenci”, “serbest meslek-öğrenci”, “memur-öğrenci”, “memur-ev hanımı” ve “öğrenci-emekli” grupları arasında gerçekleşmiştir.

Yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “gelir durumu” değişkenine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan yerel halkın termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin “gelir durumu” değişkenine göre ANOVA sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Gelir Durumu” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	N	X	S			
Gelir Grubu	(1) 1000 TL’den az	42	55.738	9.255			
	(2) 1001-2000 TL	40	56.175	7.798			
	(3) 2001-3000 TL	76	59.078	7.582			
	(4) 3001-4000 TL	50	59.600	8.263			
	(5) 4001-5000 TL	26	57.230	8.914			
	(6) 5001 TL ve üzeri	16	62.375	9.797			
	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
	Gruplar Arası	878.470	5	175.694	2.527	.030*	1-3; 1-4;
	Gruplar İçi	16967.786	244	69.540			1-6; 2-6
	Toplam	17846.256	249				

Tablo 19 incelendiğinde, çalışmaya katılanlardan geliri 1000 TL’den az olanların ilçedeki termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin toplam puanı 55.738, 1001-2000 TL arasında olanların 56.175 puan, 2001-3000 TL arasında olanların 59.078 puan, 3001-4000 TL arasında olanların 59.600 puan, 4001-5000 TL arasında olanların 57.230 puan ve 5001 TL üzerinde olanların 62.375 puan olduğu belirlenmiştir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için yapılan “ANOVA” sonucuna göre; araştırmaya katılan yerel halkın

termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin gelir durumu değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(5-242)} = 2.527$; $p < .05$]. Bu anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek için yapılan LSD Testi sonuçları anlamlı farklılık “1000 TL’den az ile 2001-3000 TL”, “1000 TL’den az ile 3001-4000 TL”, “1000 TL’den az ile 5001 TL ve üzeri” ve “1001-2000 TL ile 5001 TL ve üzeri” arasında gerçekleşmiştir.

Yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinin “yabancı dil durumu” değişkenine göre incelenmesi

Araştırmaya katılan yerel halkın termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin “Yabancı dil düzeyi” değişkenine göre ANOVA sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Yabancı Dil Düzeyi” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları

Değişken	Kategori	N	X	S		
Yabancı Dil Düzeyi	(1) Yok	131	56.106	7.550		
	(2) Az	69	59.855	8.305		
	(3) Orta	38	60.184	9.235		
	(4) İyi	12	64.750	10.279		
Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Fark
Gruplar Arası	1427.241	3	475.747	7.128	.000*	1-2;
Gruplar İçi	16419.015	246	66.744			1-3;
Toplam	17846.256	249				1-4

* $p < 0.05$

Tablo 20 incelendiğinde, araştırmaya katılan yerel halkın termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin yabancı dil durumu değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir [$F_{(3-246)} = 7.128$; $p < .05$]. Bu anlamlı farklılaşmanın hangi gruplar arasında gerçekleştiğini belirlemek için yapılan LSD Testi sonuçları anlamlı farklılık yabancı dili olmayanlar ile diğer tüm gruplar arasında gerçekleşmiştir.

Nitel Verilerden Elde Edilen Bulgular

Yerel halkın Haymana’da termal turizmin sorunlarına ilişkin görüşleri

Araştırmanın bu bölümünde Haymana ilçesinde termal turizmin sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin yerel halk ile yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara

yer verilmiştir. Araştırmaya katılan yerel halkın Haymana'da termal turizmin sorunlarına ilişkin görüşleri Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21: Yerel Halkın Haymana’da Termal Turizmin Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f	Örnek İfadeler
Tanıtım	Tanıtım ve reklamın yetersizliği	29	K.95.E. Yeterince duyulmamış olması, yeterince reklam yapılmamış olması
Kamu Hizmeti	Haymana'ya yapılan yatırımın yetersizliği	4	K.31.K Daha fazla sermaye katılmalı
	Kamu desteğinin azlığı	4	K.92.E. Yerel yönetim ve belediyeçilik anlayışı
	Ulaşımın yetersiz olması	8	K.24.E Ulaşım imkanları yetersiz
	Sosyal hayatı canlandıracak mekân ve aktivite eksikliği	11	K.93.E Bisiklet yolu yok. Yürüyüş yolu yok. Gelen turist yemek yiyip oturabileceği kafe ve restoran yok. Gelen turist otelden dışarı çıkmıyor.
Termal Kaynakların ve tesislerin durumu	Haymana'da ki tesis kalitesinin yetersiz olması	28	K.80.K. Bazı kaplıca tesisleri gelişmemiş ve hijyenik değil
	Kaplıca suyu miktarının yetersiz olması	4	K.75.E Kaplıca suyunun yeteri miktarda olmaması
	Tesislerde çalışan nitelikli personelin azlığı	22	K.20.K Personel eğitimsiz ve eksik
Turizme bakış	Halkın turizm konusunda bilinçsizliği	12	K.81.E. Halkın gelen turistlere karşı davranışları

Tablo 21’de görüldüğü gibi katılımcıların Haymana’da termal turizmin sorunlarına ilişkin görüşlerinde tanıtımın yetersizliği, ilçedeki termal tesislerin yetersizliği, mevcut tesislerde çalışanların nitelikli olmaması, halkın turizm konusunda bilinçsizliği ve ilçede sosyal yaşam merkezlerinin yetersizliği ön plana çıkmıştır.

Yerel halkın Haymana'da termal turizmin geliştirilmesi için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri

Araştırmaya katılan yerel halkın Haymana'da termal turizmin geliştirilmesi için yapılması gerekenlere ilişkin görüşleri Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22: Yerel Halkın Haymana’da Termal Turizmin Geliştirilmesi Gereken İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f	Örnek İfadeler
Yatırım	Turizm konusunda yatırımların artırılması	17	K.12.K Yatırımlar artırılmalı ve çalışanlarda diksiyonun düzelmesi gerekir
Tanıtım	Reklam ve tanıtım faaliyetlerinin artırılması	37	K.5.E. Ulusal ve uluslararası çalışma yapılarak tanıtım yapılmalı
Tesislerin iyileştirilmesi	Kaplıca tesislerinde çalışan personelin eğitim seviyesi artırılması	17	K.13.E Turizm meslek lisesi ya da Turizm Meslek Yüksekokulu olmalı çalışan kalitesi açısından

	Tesislerin kalitesinin artırılması	18	K.1.E. Tesislerin modernleştirilmesi gerekir
İlçedeki kamu hizmeti	Şehir daha çekici ve cazip hale getirilmesi	10	K.9.K Gezilecek yerler yapılırsa daha fazla kişi gelir
	Ulaşım imkanlarının artırılması	14	K.6.E. Seyahat kolaylığının gerçekleştirilmesi
Eğitim	Halkın turizm konusunda bilinçlendirilmesi gerekir	10	K.3.E. Öncelikle Haymana halkının bilgilendirilmesi gerekir.

Tablo 22’de görüldüğü gibi çalışmaya katılan yerel halkın büyük bir kısmı Haymana’da termal turizmin geliştirilmesi için yatırımların artırılması gerektiğini, tanıtım ve reklam faaliyetlerine daha fazla önem verilmesi gerektiği, termal tesislerin hem nicelik hem de niteliksel anlamda iyileştirilmesi gerektiğini, ilçede turistlere alternatifleri olan sosyal alanlarının sayısının artırılması gerektiği ve halkın termal turizm konusunda bilinçlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.

Yerel halkın turizmin gelecekte Haymana'ya neler katacağını ilişkin görüşleri

Çalışmaya katılan yerel halkın turizmin gelecekte Haymana'ya neler katacağını ilişkin görüşleri Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23: Yerel Halkın Termal Turizmin Gelecekte Haymana'ya Katkılarına İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	f	Örnek İfadeler
Nüfus ve göç	Göçü durdurulması ve nüfus artışı	8	K.37.E İstihdam, tersine göç ve her yönüyle bir cazibe merkezi
Ekonomiye katkı	Ekonomik hareketlilik ve esnafa katkı	23	K.48.E Ekonomik olarak faydalı olabilir
	İşsizliği azaltacağını ve istihdamı artırması	23	K.18.E Bir marka değeri oluşturulursa bu durum istihdam ve kalitenin artmasına da olanak sağlayacaktır.
	Turizm merkezi olması	10	K.36.K Haymana'nın diğer ilçelere göre daha fazla gelişeceğini, özellikle otellerin ve kaphıcaların güzelleşeceğine ve turizm şehri olup gelişip büyüyeceğine inanıyorum.
Kültürel fayda	Halkın eğitim ve kültür yönünden gelişmesi	11	K.38.K Kültürel ve sosyal gelişmişlik, her yönüyle bir cazibe merkezi olmuş Haymana düşünüyorum

Tablo 23’de görüldüğü gibi katılımcılar termal turizmin ilçede nüfusun artışında önemli bir noktaya geleceğini ve göçü önleyeceğini, ekonomik olarak daha hareketli bir ortamın oluşacağını ve bu durumun esnafa katkı sağlayacağını, işsizliğin

nispeten azalacağını, alternatif bir turizm merkezi olacağını ve halkın kültürel anlamda gelişeceğini düşünmektedir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Haymana'da yerel halkın termal turizme karşı yaklaşımları daha önce yapılmış benzer çalışmalarla birlikte değerlendirildiğinde bu çalışmada aşağıda belirtilen sonuçlara ulaşılmıştır.

Bu çalışmada Haymana halkının termal turizme karşı genel anlamda olumlu düşüncelere sahip olduğu saptanmıştır. Çalışmanın saha araştırmalarına dahil olan yerel halkın büyük bir çoğunluğu termal turizm faaliyetlerinin Haymana'ya ekonomik anlamda refah getirdiğini, gençlerin daha kolay iş bulma imkanına sahip olduklarını ve katılımcıların önemli bir kısmı termal turizm etkinliklerinin yeni iş alanları ve olanakları sağladığını belirtmişlerdir. Bu sonuç, termal turizmin ekonomik etkilerini ortaya koyan çalışmaları desteklemektedir. Örneğin Tunçsiper ve Kaşlı (2008) Balıkesir Gönen ilçesi örneğinde yaptığı araştırmada termal turizm hareketlerinin ilçe ekonomisini çok yakından etkilediği ve bu turistik hareketlerin birçok farklı sektörde ekonomik etkilerinin bulunduğu ortaya konulmuştur. Bir başka çalışmada Özdemir ve Kervankıran (2011) çalışmasında Afyonkarahisar yerel halkının turizm faaliyetlerini ekonomik bir olay olarak görmekte olduğu belirlenmiştir. Tunçsiper ve Bezirgan (2010) Emet ilçesinde termal turizmin ekonomik kalkınmadaki etkisi ile ilgili üç farklı kesimin görüşlerinin alındığı çalışmada, üç grubunda turizmin bölgesel kalkınma üzerindeki ekonomik etkilerine bakış açılarının olumlu düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bu araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre, çalışmaya katılanlar Termal turizmin Haymana'da ulusal alanda tanınırlığının artmasında etkili olduğunu düşünmektedirler.

Çalışmada ortaya çıkan bir diğer sonuca göre, yerel halkın Haymana'da termal turizmin sorunlarına ilişkin görüşlerinde reklam ve tanıtımın yetersizliği, ilçedeki termal tesislerin yetersizliği, mevcut tesislerde çalışanların nitelikli olmaması, halkın

turizm konusunda bilinçsizliği ve ilçede sosyal yaşam merkezlerinin yetersizliği ön plana çıkmıştır. Bu sonuç termal turizmin yaygın olarak yapıldığı yerlerde yapılan araştırma bulgularını desteklemektedir. Örneğin İlban ve Kaşlı (2009) tarafından termal turizmin gelişmesini etkileyen sorunları belirlemeye yönelik Gönen’de yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre, Gönen Termal Turizm Merkezinin gelişiminin önündeki sorunların, güncel turizm sorunlarına paralel bir seyir izlediği ve temel olarak pazarlama, rekreatif olanaklar, özel sektör girişimi, planlama, turizm çeşitliliği ve eğitilmiş işgücü konularında sorunlar bulunduğu ortaya konulmuştur. Kervankıran (2011) çalışmasında, yerel halkın, ekonomik ve sosyo-kültürel anlamda bölgenin canlanmasında turizmin öneminin farkında olmakla beraber turizm çevresel olumsuz etkilerini de gözlemledikleri sonucuna ulaşmıştır. Cihangir (2016) çalışmasında örneklem olarak seçtiği Ilgın ilçesinin yeterli düzeyde tesisleşme ve yatırımın gerçekleştirilemediği, bölgedeki konaklama tesislerinin yeterli düzeyde olmadığı, bu nedenle bölgeyi ziyaret eden turistlerin sadece oda kiralamakla yetinmek durumunda kaldıkları sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmaya katılan yerli halk termal turizmin; Haymana’da şiddet olaylarını arttırmadığını, alkol kullanımını arttırmadığını, halkın kültürel değerlerine zarar vermediği, geleneksel yaşam tarzında değişikliklere neden olmadığını belirtmiştir. Aynı zamanda kültürel aktivitelerin yapılmasına olumlu etki etmediğini belirtmişlerdir. Benzer çalışmalarda turizmin sosyal ve kültürel aktiviteleri arttırdığı görülürken Haymana’da bu durum diğer yerlerle tezatlık göstermektedir. Bunun dışında elde edilen bulgular sonucunda termal turizmin Haymana’da kültürel ve toplumsal yapıda herhangi bir değişikliğe neden olmadığı görülmüştür. Bu sonucun ortaya çıkmasında gelen turistin daha çok yerli olması, turistlerin tedavi amaçlı gelmelerinden dolayı otel dışına çok fazla çıkmayıp yerli halk ile etkileşime girmemesi ve gelişen turizm türünün eğlence değil sağlık turizmi olmasının etkili olduğu düşünülmektedir. Araştırmaya dahil olan katılımcıların yarısından fazlası termal turizmin ilçede park ve rekreasyon alanlarını arttırmadığını belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan yerli halkın termal turizm konusundaki algılarında cinsiyet önemli ayırt edici bir özellik değildir. Başka bir ifadeyle, yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinde cinsiyet belirleyici bir unsur değildir. Tunçsiper ve Bezirgan (2010) Emet ilçesi örneğinde yaptığı çalışmada aynı sonuca ulaşmış ve cinsiyet ile önermeleri destekleme düzeyi arasında bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılanların yaş durumu termal turizm algılarında herhangi bir farklılığa neden olmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifadeyle Haymana ilçesindeki termal turizme yönelik görüşleri, yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Haymana ilçesindeki termal turizm etkinliklerine yönelik görüşlerinin eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir biçimde farklılaşmamaktadır. Başka bir ifadeyle, yerel halkın termal turizm etkinliklerine ilişkin görüşlerinde eğitim durumu belirleyici bir unsur değildir.

ÖNERİLER

1. Tesislerde çalışan personelin kaplıca turizmine dair eğitim ve bilgi düzeyleri artırılmalıdır.
2. Haymana termal suyunun kalitesi ve sağlığa olan olumlu etkileri TV, gazete, billboard ve sosyal medya gibi iletişim araçlarından tanıtılıp bilinirliği artırılmalı ve doğru reklamlarla öncelik olarak yerli turist sayısı artırılmalıdır.
3. Ankara-Haymana, Konya-Haymana, Eskişehir-Haymana, Polatlı- Haymana ve çevre yerleşimlerle olan ulaşım ağı geliştirilmeli ve iyileştirilmelidir.
4. Polatlı ilçesinde yer alan Hızlı Tren istasyonunun imkanları daha etkili şekilde değerlendirilip gelen turistlere bu istasyondan ücretsiz servis imkânı sunulmalıdır.
5. İlçede rekreasyon alanları yapıp artırılmalı ve sosyo-kültürel etkinliklere yer verilmeli.
6. Yabancı turist sayısının artması için yerli ve yabancı turizm acentaları ile anlaşılıp, ulusal bilinirliği ve yerli turist sayısının artırılmasının ardından uluslararası bilinirlik ve yabancı turist sayısının da artırılmasına yönelik çalışmalar hazırlanmalıdır.
7. Gelecekte yaşanabilecek yabancı turist tercihindan dolayı gençlerin ve tesislerde çalışan personelin yabancı dil düzeyini artırması söylenmelidir.
8. Tesislerin birçoğu restore edilip daha modern ve daha ilgi çekici, daha hijyenik ve sağlıklı hale getirilip bu tesislerde, termal sağlık ve fizyoterapi gibi alanlarda uzman profesyonel sağlık personeli düzenli şekilde çalıştırılmalıdır.
9. Her tesis termal sağlık, fizyoterapi gibi alanlarda uzman profesyonel sağlık personeli çalıştırmalı.

10. Haymana İlçesi sınırlarında bulunan Sakarya Meydan Muharebesi Milli Parkına ait; cepheler, hendekler ve savaş alanlarının yeterli tanıtımı yapıp ilgi çekici hale getirilmeli ve bu sayede Haymana'nın bilinirliği arttırılarak bu alanlara ziyarete gelen turistlerin kaplıca tesislerini de kullanımı sağlanmalıdır. Termal turizmin boş zamanlarında yakın çevredeki kültür turizm varlıklarının da görülmesi için turlar düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Aslıhak, A. (1998). *Türkiye’de termal turizm ve Ankara-Haymana kaplıcası incelemesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Atalay, İ. (2011). *Toprak Oluşumu Sınıflandırılması ve Coğrafyası*. İzmir: Meta Basım.
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1), 23-28.
- Tunçsiper, B. ve Bezirgan, M. (2010). Termal Turizmin Ekonomik Etkilerinin Algılanması, Emet İlçesinde Bir Araştırma. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, 2, 1-20.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). *Faktör Analizi: Temel Kavramlar ve Ölçek Geliştirmede Kullanımı, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.
- Büyüköztürk,Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Cihangir, İ.S. (2016). *Termal Turizm Potansiyelinin Bölgesel Kalkınmada Ekonomik Rolü: Ilgın Termal Tesislerinde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Creswell, J. W. (2012). *Educational research: Planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research* (4th ed.). Baston: Pearson
- Creswell, J.W., & Plano-Clark, V.L. (2007). *Designing and Conducting: Mixed Methods Research. Thousand Oaks, California: Sage Publication*.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Çepni, S. (2001). *Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş*. Trabzon: Erol E Ofset.
- Çetin, T. (2009). Beypazarı’nda Turist-Yerli Halk Etkileşimi ve Turizmin Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri, *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, 9(1), 15-32.
- Çetin, T. (2010). *Termal Turizmin Başkenti AFYONKARAHISAR*. Ankara: Beyaz Kalem Yayıncılık.

- Çetin, T. (2011). Termal Turizm Potansiyeli Açısından Kozaklı (Nevşehir) Kaplıcaları, *Turkish Studies*, 6(1), 878-902.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Pegem Yayınları, Ankara.
- Dağ, H. (2017). *Termal turizmde yerli turistlerin seyahat motifleri: Haymana kaplıcaları örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karabük.
- Demirel, Z. (1991). *Koruma Alanlarının Belirlenmesinde Hidrojeoloji Kriterleri*. I. Ulusal Hidrojeoloji Seminer Bildirileri, 257-267. Doğanay, H. (2001). *Türkiye Turizm Coğrafyası*. Konya: Çizgi Kitabevi.
- Dönmez, G. (2015). *Bölgesel Kalkınma Çerçevesinde Termal Turizm Faaliyetlerinin Yerel Halk Üzerindeki Etkileri: Mudurnu Örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.
- Erdoğan, A. (2013). *Polatlı Tarih ve Kültür Atlası*. Ankara: Polatlı Belediyesi Yayınları.
- Erik, S. ve Tarıkahya, B. (2004). 'Türkiye'nin Florası Üzerine', *Kebikeç İnsan Kaynakları Araştırmaları Dergisi*, 17, 139-163. Erol, O. (1961). *Ankara bölgesinin tektonik gelişmesi*. Ankara: Türkiye Jeol. Kur Bült. VII, 2:
- Erol, O. (1964). *Haymana güneyi ve Kurakçöl havzası çevresinde araştırmaları* Ankara: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi XXI, 1-2.
- Geven, F., Ketenoğlu, O., Bingöl, Ü. ve Güneyi K. (2009). *İç Anadolu'dan (Polatlı-Haymana) Astragalo Karamisici-Gypsophilion Eriocalycis Alyansı İçin Yeni Sintaksonlar*. *Ekoloji Dergisi*, 18.
- Günadan, G. ve Yüksel, V. (1978). *Eski Bir Graben Örneği: Haymana-Polatlı Havzası*. Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni.
- Gürbüz, S., & Şahin, F. (2017). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Felsefe, Yöntem, Analiz* (4. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- İbret, Ü. (2007). Türkiye'de Yeni Gelişen Bir Termal Turizm Merkezi: Çavundur Kaplıcası. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 18: 135-163.

- İlban, M.O. ve Kaşlı, M. (2009). Termal Turizmin Gelişmesini Etkileyen Sorunları Belirlemeye Yönelik Gönen’de Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 9(4), 1275-1293.
- Karagülle, Zeki. (2002). *Türkiye’de Romatizmal Hastalıklarda Kaplıca Tedavisi. Balneoloji ve Kaplıca Tıbbı (Ed: Zeki Karagülle)*, 129-138, İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Karakuş, U., Çepni, O., Kılcan, B. (2011) *İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Turizme Yönelik Görüşlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi (Safranbolu’da Nicel Bir Çalışma)*, Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi Cilt: 1, Sayı: 4
- Kaşlı, M. (2006). *Yerel Turistlerin Kaplıca Merkezlerini Ziyaret Nedenleri ve Beklentileri Üzerine Gönen’de Bir Araştırma*, II. Balıkesir Turizm Sempozyumu, 20–22 Nisan, Balıkesir.
- Kervankıran, İ. (2011). Afyonkarahisar İlinde Alternatif Tarım Çalışmalarına Bir Örnek: Jeotermal Seracılık. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24.
- Kolukısa, E. A. (1991) *Haymana Çevresinin Jeomorfolojisi*, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Korkmaz, Ö. ve Yeşil, R. (2011). *Medya ve Televizyon Okuryazarlık Düzeyleri Ölçeği Geçerlilik ve Güvenirlilik Çalışması*. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi [Bağlantıda].8:2.Erişim:<http://www.insanbilimleri.com>.<http://ttyd.org.tr/Upload/files/DocumentFiles/c3d9642a-3a06-43e8-a9a8-892949d83eba.pdf>
- Kozak, N. (1992). *Termal Turizm İşletmeciliği ve Önemi*. *Anatolia Dergisi*, 29-30: 33-40.
- Kozak, N. (1996). *Termal Turizmi Müşteri Profilini Belirleme Aracı Olarak Tüketici Araştırmaları: İç Turizme Yönelik Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Kozak, N., Kozak, M.A., Kozak, M. (2006). *Genel Turizm*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Mercan, Ş. O. (2006). *Türkiye’deki Termal Otel İşletmelerinde Hizmet Birim Maliyetinin Belirlenmesi ve Maliyet Yönetimi Uygulamalarının Tespitine İlişkin*

- Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, 2006.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2016). *Nitel veri analizi* (S. Akbaba, A. A. Ersoy, çev. ed.). Ankara: Pegem Ankara.
- Özbek, T. (1991). *Dünyada ve Türkiye’de Termal Turizmin Önemi*. *Anatolia Dergisi*, 17-18 (mayıs-Haziran 1991):15-30.
- Özbek, T. (2009). *Jeotermal Kaynakların Entegre Olarak Sağlık ve Termal Turizmde Değerlendirilmesi*. 2. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi, Antalya.
- Özdemir, M.A. ve Kervankıran, İ. (2011). Turizm ve Turizmin Etkileri Konusunda Yerel Halkın Yaklaşımlarının Belirlenmesi: Afyonkarahisar Örneği. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 24, 1-25.
- Özer, N. ve M. Çimşit. (1985). *Termalizm ve Klimatizmin Tıptaki Yeri, Çağdaş Gelişimi ve Türkiye’de Termal Aktivite*. *Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Dergisi*, 3.
- Özer, N. (1991). *Kaplıca Hekimliğinin Çağdaş Gelişimi*. *Anatolia Dergisi*, 17-18 (Mayıs-Haziran 1991):35-39.
- Özgüç, Nazmiye. (2003). *Turizm Coğrafyası Özellikler ve Bölgeler*. İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Özgülven, İ. E. (2011). *Psikolojik Testler*. Ankara: PDREM.
- Piri, T. (2009). *Turizm Bakanlığı’nın Termal Turizmde 2023 Vizyonu ve Teşvikler*. 2. Uluslararası Sağlık Turizmi Kongresi, Antalya.
- Soykan, F. (2004). *Kırsal Turizm ve Türkiye Turizmi İçin Önemi*. *Ege Coğrafya Dergisi*, 12: 1-11.
- Şahin, İ. Fevzi. (2007). *Sağlık Turizmi Açısından Erzin İçmeleri ve Çevresel Etkileri*. Çeşme Ulusal Turizm Sempozyumu Bildiriler Kitabı (21-23 Kasım): 393-401, İzmir.
- Şenalp, M. ve Gökçen, S. L. (1978). *Haymana (NW Ankara) Yöresindeki Petrolü Kumtaşlarının Sedimentolojik İncelemesi*: TJK Bülteni.

- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve Davranışsal Ölçümlerde Güvenilirlik ve Geçerlilik*. Ankara: Seçkin Yay.
- Şimşek, Ş. (1991). *Türkiye’de Termal Kaynakların Potansiyeli ve Genel Özellikleri*. *Anatolia*, 17-18 (Mayıs Haziran 1991): 5- 9.
- Tavşancıl, E. (2010). *Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi*. (Dördüncü Baskı). Ankara: Nobel.
- Tuncel, M. ve S. Doğaner. (1992). Kütahya’da Kaplıca Turizmi. *Ege Coğrafya Dergisi*, 6:47-60.
- Tunçsiper, B. ve Kaşlı, M. (2008). Termal Turizmin Ekonomik Etkileri: Gönen Örneği. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 120-135.
- Tümertekin, E. (1987), Ulaşım Coğrafyası (2. Basım), İst. Ens. Yay. No: 2053, Türkiyat Matbaacılık, İstanbul.
- Ünalın, G.; Yüksel, V.; Tekeli, T.; Gönenç, O.; Seyit, Z. ve Hüseyin, S., (1976). *Haymana-Polatlı Yöresinin (Güney Batı Ankara) Üst Kretase-Alt Tersiyer Stratigrafisi ve Paleocoğrafik Evrimi*: TJK Bülteni.
- Ünalın, G. ve Yüksel, V. (1985). *Haymana-Polatlı Havzasının Jeolojisi ve Petrol Olanakları*. Ankara: MTA
- Yenal, O. (1960). *Hidroloji*. İstanbul: İsmail Akgün Basımevi.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (8. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yücel, C. (2003). Spa Turizminde Büyük Olanaklar. *Tursab Dergisi*.

Yararlanılan İnternet Kaynakları

- www.kultur.gov.tr Erişim Tarihi:02.12.2019
- www.turizm.gov.tr Erişim Tarihi: 11.08.2019
- www.tuik.gov.tr Erişim Tarihi: 05.05.2019
- www.yigm.ktb.gov.tr Erişim Tarihi: 08.08.2019
- www.kaplıcalar.org Erişim Tarihi: 24.09.2019
- www.haymana.bel.tr Erişim Tarihi: 26.10.2019
- www.haymana.gov.tr Erişim Tarihi: 31.05.2019
- <http://hotelmidas.com/galeri/> Erişim Tarihi: 26.09.2019
- <http://urofiztermalotel.com/galeri/> Erişim Tarihi: 26.09.2019

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Ülkelere Göre Turist Sayısı ve Turizm Gelirleri (2018)	14
Tablo 2: Türkiye'nin 2009-2018 yılları Yabancı Ziyaretçi Sayısı ve Turizm Geliri....	15
Tablo 3: Haymana İlçesi Ortalama Sıcaklık ve Yağış Değerleri (1967-2001)	36
Tablo 4: Haymana İlçesi Yağışın Mevsimlere Göre Dağılışı	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
Tablo 5: Haymana İlçesi (1927-2018) Yılları Toplam Nüfusu	46
Tablo 6: Haymana Nüfusu Cinsiyet Yapısı (1960-2018)	48
Tablo 7: Haymana İlçesi Tarımsal Üretim Miktarları	53
Tablo 8: Haymana İlçesindeki Hayvan Türleri ve Sayıları	53
Tablo 9: Yerel Halkın Bireysel Özelliklerine İlişkin Bulgular	64
Tablo 10: Faktörlere Göre Ölçeğin Madde- Faktör Yük Değerleri	68
Tablo 11: Madde-Faktör Puanları Korelasyon Analizi.....	69
Tablo 12: Madde-Faktör Puanları Düzeltilmiş Korelasyon Analizi	70
Tablo 13: Ölçeğin Geneli ve Faktörlerine İlişkin Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	71
Tablo 14: Haymana İlçesindeki Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine Yaklaşımı	75
Tablo 15: Katılımcıların Haymana ilçesindeki Termal Turizm Etkinliklerine Yönelik Görüşlerinin Toplam Puanlarının Cinsiyet Değişkenine Göre t-Testi Sonuçları	79
Tablo 16: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin “Yaş” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları.....	80
Tablo 17: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Eğitim Durumu” Değişkenine Göre Sonuçları	80
Tablo 18: Yerel Halkın Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Meslek Grubu” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları.....	81
Tablo 19: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Gelir Durumu” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları.....	82
Tablo 20: Yerel Halkın Termal Turizm Etkinliklerine İlişkin Görüşlerinin “Yabancı Dil Düzeyi” Değişkenine Göre ANOVA Sonuçları	83
Tablo 21: Yerel Halkın Haymana'da Termal Turizmin Sorunlarına İlişkin Görüşleri	84
Tablo 22: Yerel Halkın Haymana'da Termal Turizmin Geliştirilmesi Gereken İlişkin Görüşleri	84

Tablo 23: Yerel Halkın Termal Turizmin Gelecekte Haymana'ya Katkılarına İlişkin Görüşleri	85
--	----

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Haymana İlçesi Ortalama Sıcaklık (1964-2001).....	37
Şekil 2: Haymana İlçesi Yağışın Mevsimlere Dağılışı Grafiği (1964-2001).....	38
Şekil 3: Haymana İlçesi Yağış Grafiği.....	38
Şekil 4: Haymana İlçesi Toplam Nüfus Grafiği (1927-2018).....	47

HARİTALAR LİSTESİ

Harita 1: Türkiye’de Termal Turizm Bölgeleri.....	23
Harita 2: Haymana İlçesi Lokasyon Haritası	28
Harita 3: Haymana İlçesi Jeoloji Haritası	29
Harita 4: Haymana İlçesi Fiziki Haritası.....	32
Harita 5: Haymana İlçesi Toprak Haritası.....	39
Harita 6: Haymana İlçesi Bitki Örtüsü Haritası	42
Harita 7: Haymana İlçesi Hidrografya Haritası.....	44

FOTOĞRAFLAR LİSTESİ

Fotoğraf 1: Midas Otel Bireyselleştirilmiş Türk Hamamı	57
Fotoğraf 2: Midas Otel Termal Sıcak Su Havuzları	58
Fotoğraf 3: Midas Otel Jakuzi ve Özel Kabin	58
Fotoğraf 4: Ürofiz Termal Otel Masaj Odası	59
Fotoğraf 5: Grannos Termal Otel Tuz Odası.....	61
Fotoğraf 6: Grannos Termal Otel Fizik Tedavi Rehabilitasyon Odası.....	61

EKLER

T.C.
İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ
Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Anabilim Dalı

HAYMANA ŞIFALI SUYU (L 5 / Sondajı ve L 6 / Sondajı)
BALNEOLOJİK DEĞERLENDİRME BELGESİ

Genel Balneolojik Sınıflandırma

- Termal, çıkış sıcaklığı: 64°C ile 20°C üzerinde
- Oligomineral; toplam mineralleri 867-872mg/L ile 1000mg/L altında
- Akrotermal; (çıkış sıcaklığı 20°C üzerinde ve toplam mineral düzeyi 1000mg/L altında)
- Bikarbonatlı ve Floritli Özel Balneolojik Su; (bikarbonat düzeyi 610mg/L ile 600mg/L ve florit düzeyi 1,19-1,39mg/L ile 1mg/L üzerinde)

Kimyasal İçerik/Kompozisyon

Epik düzeyinde olan iyonlar (özel balneolojik biyokimyasal etkileri açısından)

Bikarbonat; 610-610mg/L
Florit; 1,19-1,39mg/L

Başlıca ana elementler

Kalsiyum; 126-124mg/L
Magnezyum; 29-30mg/L
Başlıca çözülmeyen maddeler
Meta silikat asit; 37-36mg/L

Başlıca eser elementler

Krom; 0,28-0,34mg/L
Bakır; 0,33-0,33mg/L
Çinko; 0,24-0,23mg/L

Balneolojik ve Termal/Kaplıca Kullanım Şekilleri

- Banyo kürleri (termal havuz ve küvetlerde su banyosu/immersiyon)
- İçme kürleri (gün boyu bölünmüş dozlarda ve miktarlarda sindirim yoluya alınma)
- Duş, sprey, yıkama vb. lokal çilt ve mukozaya uygulamaları

Balneolojik ve Termal/Kaplıca Kullanımlarında Testis Tipleri

- Termal/Kaplıca Kür Merkezi
- Termal Oteli/Kaplıca Oteli
- Termal Hastane/Kaplıca Hastanesi
- Balneolojik Klinik/Poliklinik
- Hastaneler veya rehabilitasyon merkezlerinde balneolojik tedavi birimi/bölümü

Balneolojik Ürün Olarak Potansiyel Kullanımları

- Mineral Su olarak işleme

HAYMANA ŞIFALI SUYU (L 5 / Sondajı ve L 6 / Sondajı) BALNEOLOJİK DEĞERLENDİRME BELGESİ
Bu belge, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Anabilim Dalı 04/2016 sayılı ve 01.04.2016 tarihli Ankara Haymana Çukuk Camii Arkaası L 5 / Sondajı ve 05/2016 sayılı ve 01.04.2016 tarihli Ankara Haymana Çukuk Camii Arkaası L 6 / Sondajı Tıbbi Balneolojik Değerlendirmelerine göre düzenlenmiştir.

T.C.
İSTANBUL TIP FAKÜLTESİ
Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Anabilim Dalı

Balneolojik Kozmetik Ürün Üretimi

Balneolojik ve Termal/Kaplıca Kullanımlarda Özel Kimyasal İçerik

- Bikarbonat; 610mg/L kasıtlanmış etkili düzey
- Florit; 1,19-1,39mg/L kasıtlanmış etkili düzey
- Meta silikat asit; 37-36mg/L. sınıf etkili düzey
- Krom; 0,28-0,34mg/L. sınıf etkili düzey
- Bakır; 0,33-0,33mg/L. sınıf etkili düzey
- Çinko; 0,24-0,23mg/L. sınıf etkili düzey
- Magnezyum/Kalsiyum; 29/126 - 30/124 = 1/4 sınıf etkili uygun oran

Balneolojik ve Termal/Kaplıca Kullanımlarda Beklenen Özel Biyokimyasal Etkiler

- Ağrı giderici (Anti-ağrı)
- İltihap (inflamasyon) giderici (Anti-inflamatuvar)
- Serbest oksijen radikallerini baskılayıcı (Anti-oksidan)
- Yaşlanma süreçlerini engelleyici (Anti-aging)
- Deride tahriş önleyici (Anti-irritan)
- Kas, kırı (tenidon) ve vücut gerginliklerini çözücü (Anti-spasitik)
- Metabolizmayı destekleyici
- Kemik ve diş sağlığını destekleyici
- Deri fonksiyonlarını destekleyici
- Bilgisel (kognitif) fonksiyonları destekleyici

Balneolojik ve Termal/Kaplıca Tedavilerinde Potansiyel Kullanım Endikasyonları

- Romatizmal Hastalıklar, Lökomotor Sistem/Hareket Sistemi Hastalıkları
 - Dejenere ("teklem kırılmaları") ve İltihabi ve kas romatizmaları, Bel/böyün ağrıları, diğer ağrı durumları, Travmatik Lezyonlar ve Ameliyatsız sonrası
- Dermatolojik Hastalıklar- Deri Hastalıkları
 - Seofel hastalığı, Sivilec (Akne) ve Egama
- Metabolik sorunlar
 - Diyabet, Metabolik sendrom ve Ateroskleroz (damar sertliği)
- Kemik ve diş sağlığı sorunları
 - Osteoporoz ve Diş problemleri
- Bilgisel (kognitif) fonksiyon sorunları
 - Alzheimer Hastalığı

26.04.2017
Prof. Dr. M. Zeki KARAGÜLLE

ASLI GİBİDİR

HAYMANA ŞIFALI SUYU (L 5 / Sondajı ve L 6 / Sondajı) BALNEOLOJİK DEĞERLENDİRME BELGESİ
Bu belge, İstanbul Üniversitesi, İstanbul Tıp Fakültesi, Tıbbi Ekoloji ve Hidroklimatoloji Anabilim Dalı 04/2016 sayılı ve 01.04.2016 tarihli Ankara Haymana Çukuk Camii Arkaası L 5 / Sondajı ve 05/2016 sayılı ve 01.04.2016 tarihli Ankara Haymana Çukuk Camii Arkaası L 6 / Sondajı Tıbbi Balneolojik Değerlendirmelerine göre düzenlenmiştir.

HAYMANA BELEDİYESİ

HAYMANA

Dünyanın

En İyi

Termal Suyu

T.C. CUMHURİYETİ
BAŞBAKANLIK TANITMA FONU

www.haymana.bel.trwww.kaplicahaymana.com

Sayın Katılımcı

Bu çalışma, **Haymana İlçesi'nde Yerel Halkın Termal Turizmin Etkilerine Yönelik Görüşlerinin** belirlenmesi amacıyla hazırlanmıştır. Vereceğiniz cevaplar kesinlikle araştırmanın amacı dışında kullanılmayacaktır. Dolayısıyla isim belirtmenize gerek yoktur. Değerli zamanınızı ayırdığınız için teşekkür eder saygılarımı sunarım.

CİNSİYETİNİZ	Erkek ()	Kadın ()						
YAŞINIZ	18-27 ()	28-37 ()	38-47 ()	48-57 ()	58 ve üzeri ()			
EĞİTİM DURUMUNUZ	Okur-yazar değil ()	İlköğretim ()	Lise ()	Yüksekokul ()	Lisans ()	Yüksek Lisans ()	Doktora ()	
MESLEK GRUBUNUZ	İşçi ()	Esnaf ()	Serbest Meslek ()	Memur ()	Çiftçi ()	Emekli ()	Öğrenci ()	Ev Hanımı ()
GELİR DURUMUNUZ	1000TL ve altı ()	1001-2000TL ()	2001-3000TL ()	3001-4000TL ()	4001-5000TL ()	5001TL ve üzeri ()		
YABANCI DİL SEVİYENİZ	Yok ()	Az ()	Orta ()	İyi ()				

Murat ÇAKIR

Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Coğrafya Bölümü Yüksek Lisans Öğrencisi

1. BÖLÜM: DEMOGRAFİK DURUM

- Ailenizde termal turizm tesislerinde çalışanlar var mı?**
Evet () Hayır ()
- Evinizin bir bölümünü pansiyon olarak kiralamayı düşünür müsünüz?**
Evet () Hayır ()
- Haymana Yaşayan Müzesi için ailenizden kalan eşyaları bağışlamayı düşünür müsünüz?**
Evet () Hayır ()
- Haymana'ya gelen turistlerle iletişiminizi nasıl tanımlarsınız?**
 - a) İletişim kurmuyorum ()
 - b) Tesadüfi diyaloglar ()
 - c) Ayaküstü sohbet () (alışveriş sırasında)
 - d) Misafir olarak ()
 - e) İş bağlantısı ()

2. BÖLÜM: YEREL HALKIN KAPLICA TURİZMİNE YAKLAŞIMI

Aşağıda belirtilen ifadelere katılma derecenizi; “Hiç Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Az Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” seçeneklerinden en uygun olanına (X) işareti koyarak görüşünüzü belirtiniz.	Hiç Katılmıyorum	Katılmıyorum	Az Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
Turizmin Ekonomik Etkileri					
1.Termal Turizmin Haymana’ya refah getirdiğini düşünüyorum.					
2.Termal Turizmin Haymana’ya yeni iş olanakları getirdiğini düşünüyorum.					
3.Termal Turizmin Haymana’da ulaşım imkanlarını iyileştirdiğini düşünüyorum.					
4.Termal Turizmin Haymana’ya yatırımları arttırdığını düşünüyorum.					
5.Termal Turizmin Haymana’da turizm sektörüne olan bağımlılığı arttırdığını düşünüyorum.					
6.Termal Turizmin Haymana’da hayat pahalılığına neden olduğunu düşünüyorum.					
7.Turizmin gelişmesi ile birlikte kadınların çalışma hayatına daha fazla katıldığını düşünüyorum.					
8.Turizmin gelişmesi ile birlikte gençlerin iş bulmasının kolaylaştığını düşünüyorum.					
Turizmin Sosyo-Kültürel Etkileri					
1. Termal Turizmin Haymana’nın ulusal alanda tanınmasında etkili olduğunu düşünüyorum.					
2. Termal Turizmin Haymana’da gençlerin yabancı dil öğrenme isteğini arttırdığını düşünüyorum.					
3. Termal Turizmin Haymana’da kültürel değerlere zarar verdiğini düşünüyorum.					
4. Termal Turizmin Haymana’daki kültürel aktiviteleri arttırdığını düşünüyorum.					
5. Turizmin Haymana’da şiddet eğilimini arttırdığını düşünüyorum.					
6. Turizmin Haymana’da alkol kullanımını arttırdığını düşünüyorum.					
7. Turizmin Haymana’da geleneksel hayat tarzının yok olmasına neden olduğunu düşünüyorum.					
8. Turizmin gelişmesi ile birlikte Haymana’dan diğer yerlere olan göçün azaldığını düşünüyorum.					
Turizmin Çevresel Etkileri					
1. Termal Turizmin Haymana’da park ve rekreasyon alanlarının artmasını sağladığını düşünüyorum.					
2. Termal Turizmin Haymana’da çevre kirliliğine yol açtığını düşünüyorum.					

- Size göre Haymana’da termal turizmin sorunları nelerdir?
- Haymana’da termal turizmin geliştirilmesi için neler yapılmalı?
- Termal turizmin gelecekte Haymana’ya neler katacağını düşünüyorsunuz?

Araştırma sonuçlarının tarafınıza gönderilmesini istiyor musunuz? Evet () Hayır ()

(Cevabınız "Evet" ise lütfen E-posta adresinizi yazınız)

.....

ÖZGEÇMİŞ

Murat ÇAKIR 28.12.1992 yılında Çankırı İli, Kızılırmak İlçesi Aşağıovacık Küyü'nde doğdu. Çankırı Nevzat Ayaz Anadolu Öğretmen Lisesi'nden 2010 yılında mezun oldu. 2010 yılında Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Coğrafya Öğretmenliği bölümüne başladı. 2015 yılında lisans eğitimini tamamladı. 2017 yılında Karabük Üniversitesi Coğrafya Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans eğitimine başladı.

Lisans eğitimini bitirdiği 2015 yılından itibaren Ankara'da çeşitli özel eğitim kurumlarında öğretmenlik yaptı. 2018 ve 2019 yılında *Yayın Denizi Tek Yayınları 9, 10 ve 11. Sınıf Coğrafya Soru Bankası* kitaplarına ve 2019 yılında *Yayın Denizi Tek Yayınları 9.Sınıf Tüm Dersler Sözel Soru Bankası* ile *Hız ve Renk Yayınları Sosyal Bilgiler Denemesi* kitaplarına yazarlık yapmıştır. Ayrıca *Rekor Yayınları* Koordinatörlüğü'nü sürdürmektedir. Ayrıca "*Tuz Gölü Güneyindeki Nadir Bitkiler ve Botanik Turizmi ve Yeni Coğrafya Dersi Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri*" isimli makalelere katkıda bulunmuştur.